

ХАҢИАТ
1937 СЫЛТАН
ТАХСАР

САХА РЕСПУБЛИКАТЫН НЬУРБА УЛУУХУН ХАҢИАТА

НЬУРБА

12+

2021 сүл
Ыам ыйын
20 күнү
Чэпниэр
19 №
(11942)

ТЭРИЙЭЭЧЧИЛЭР: СР Правительствота, Ньурба улуунун "Ньурба" ("Огни Ньорбы") хаһиат редакцията" автономнай тэрилтэ

– **Бырагыраама олоххо кириэр** –

"Ньурба дьизэ кэргэнэ" ийэ хапытаалын сертификаттарын 12 ийэ ылла

Арасыйыа үрдүнэн киэнник бэлиэтэнэр дьизэ кэргэн Аан дойдутаабы күнүн чэрчитинэн, ыам ыйын 14 күнүгэр "Ньурба оройуона" МО аактабай саалатыгар үөрүүлэх быһыыга-майгыга "Ньурба дьизэ кэргэнэ" муниципальной ийэ хапытаалын сертификаттара 4 уонна онтон элбэх оҕолоох барыта 12 элэр ийэлэргэ туттарылыннылар. Сорхоттор улуус дьаһалтатыгар быһаччы кэлэн, оттон атыттар зум нөҕүө ылылар.

Ол курдук, 100 тыһ. солкуобай суумалаах сертификаттары Ньурба

бачаан с. 6 оҕолоох Куприянова Евдокия Сергеевна, Маар с. 4 оҕолоох Петрова Саргылана Семеновна, Акана с. 6 оҕолоох Васильева Наталья Викторовна, Маалыкай с. 4 оҕолоох Артахина Гульнара Гаврильевна, 4 оҕолоох Прокопьева Елена Егоровна, Дьаархан с. 4 оҕолоох Соловьева Нюрбина Владимировна уонна Ньурба к. - 4-түү оҕолоох Мартынова Анастасия Васильевна, Алексеева Надежда Андреевна, Слепцова Алиада Олеговна, Павлова Мария Семеновна, Алексеева Саргылана Владимировна, 5 оҕолоох Федорова Ольга Владимировна долгуйа туттулар. Бу күн элбэх оҕолоох мааны ийэлэргэ эбэрдэ бастыга, ырыа

ылбаҕайа ананна, кэрэ көстүүлээх сибэҕки дьөрбөлөрө бэлэхтэннилэр. Киинилэр "Ньурба улууһа" МО баһылыгын бастакы солбуйааччыта А.Я. Яковлев, оройуон баһылыгын социальной боппурусостарга солбуйааччы А.М. Уларова, Ньурба оройуонун дьахталларын Сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ А.С. Ермолаева кэлэн иһэр Дьизэ кэргэн күнүнэн эбэрдэлээтилэр, дылу-соргуну, или-эйэни, салгы үүнэ-сайда, хангы туралларыгар баҕардылар. Ийэлэр ааттарыттан улуус дьаһалтатыгар, баһылык А.М. Иннокентьевка истинг махталын Маалыкай с. олохтооҕо Прокопьева Елена Егоровна эттэ.

2020 сүл тохсунньу 1 күнүн

кэнниттэн 4-с уонна онтон элбэх оҕолорун төрөппүт дьизэ кэргэнэргэ, ийэлэргэ бэриллэр 100 000 солкуобай суумалаах "Ньурба дьизэ кэргэнэ" муниципальной ийэ хапытаала элбэх оҕолоох дьизэ кэргэннэри социальной өйөөһүн миэрэтин быһыытынан өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн, атын улуустар ортолоругар соботох көбүлээһининэн буолар. Ньурба оройуонугар быһырынгыттан манньк сертификаттарынан хайыы-үйэ 87 дьизэ кэргэн туһаммыт. Бу биһиги оройуонмут салалтатын элбэх оҕолоох дьизэ кэргэннэри өйөөһүнгэ, демографическай быһыыны тупсарарга дьоһуннаах хардыта.

Раиса НИКИФОРОВА.

– **Олохтоох салайыныы** –

Ньурба улууһугар баһаары утары ураты эрэсими көтүрүлүннэ

Халлаамыт бу күннэргэ ойуур баһаардара элбээн эрэллэригэр дьиксиммит дьон көрдөһүүтүн, баҕа санаатын истибит курдук, күүскэ хаардаабыта улахан көмөлөөх буолла. Ыам ыйын 18 к. Ньурба улууһугар баар 5 ойуур баһаардара умуроолуннулар. Ити күн умайан буруолуу сыппыт Ньыла (Октябрьскай нэһилиэк сиригэр Телевышкаттан 5,86 км), Көйтөн (Ньурбачаантан 19 км), Атырдыах (Маартан 9,6 км), Мултуку ферматын (Октябрьскай нэһилиэгин сиригэр баар, Чаппандаттан 7 км), Ойбон (Арабастаах учаастагыттан 4 км) уонна Улгутта (Күндээдэттэн 13 км) баһаардара утуу-субуу умулуннулар.

53 киһи уоту утары турууласта, 5 "МТЗ" тыраахтыр уонна 10 массыына туһанылынна. Ыам ыйын 13 күнүгэр улууска 11 ойуур баһаара регистрацияламмыта. Уот барбыт сирин уопсай иэнэ 229 гааба тэнгэстэ, ол иһигэр ойуура - 98,8 гаа.

Балаһыанна тупсубутунан сибээстээн, улуус баһылыгын ыам ыйын 18 к. 874 №-дээх дьаһалынан Ньурба улууһугар ыам ыйын 15 күнүгэр олохтоммут баһаары утары ураты эрэсими көтүрүлүннэ.

Ыам ыйын 19 к. сарсыардатыгар ИСДМ-Рослесхоз спутнигын сибидиэннэтинэн ыраах, Хорула уонна Акана нэһилиэгин сирдэригэр авиационнай зонаҕа 2 термоточка баара бэлиэтэнэр. Итиннэ сөмөлүтүнэн көтөн көрүөхтэрэ.

Бу күн Октябрьскай нэһилиэгтэн 10,7 км Бакамдаба уот турбута бэлиэтэннэ (ол иһигэр 1 гаа ойуур). Якутлесресурс ГАУ 13 үлэһит үлэли сылдьаллар.

Нюрбинскому поисково-спасательному отряду Службы спасения РС (Я) вручен ключ от снегоболотохода "Stels"

18 мая глава МР Алексей Иннокентьев в торжественной обстановке вручил ключ от снегоболотохода "Stels" начальнику Нюрбинскому поисково-спасательному отряду Службы спасения Афанасию Ноеву. В своем выступлении глава отметил, что такой подарок отряду сделан совместно с депутатами, председателем районного Совета Сергеем Евсеевым и пожелал спасателям успехов в их нелегкой работе.

Афанасий Ноев выразил искреннюю благодарность руководству района и подчеркнул, что новая техника окажет большое подспорье в их работе по спасению жизни людей. "Нюрбинский район постоянно оказывает большую помощь нам, спасателям, - говорит он. - В 2016 г. при создании нашего отряда безвозмездно предоставили нам автомашину УАЗ. От района передали каврокоптер, все вместе его используем. Наше вышестоящее руководство тоже обеспечивает нас. В прошлом году, при создании отдельного поисково-спасательного отряда Службы спасения РС (Я) подарили новую автомашину УАЗ. Также от Службы спасения РС (Я) получили гидравлический аварийно-спасательный инструмент. Согласно новым реалиям развивается наша материально-техническая база. Таким образом, имеются все предпосылки для плодотворной работы, и мы будем достойно исполнять наши служебные обязанности".

Геннадий АНТОНОВ.

О новых направлениях аграрного сектора

18 мая глава МР Алексей Иннокентьев провел онлайн-совещание с участием глав МО, руководителей ДСХ, РУО и агрошкол. Заведующий кафедрой "Технологические системы АПК" инженерного факультета АГАТУ, кандидат технических наук Юрий Дондоков представил презентацию проекта "Новые направления аграрного сектора для Нюрбинского улуса". Он подробно ознакомил в качестве таковых, как овцеводство, организация производства облепихи и продукции из него, внедрение производства гречихи (в 1960-х гг. ее выращивали в нашем районе), производство продуктов из дикоросов (имеется в виду не только лесные ягоды, но и шиповник, грибы, зеленый лук и другие дары природы), организация полного цикла переработки пшеницы и овса, развитие пчеловодства и продуктов пчеловодства.

Кроме внедрения предлагаемых направлений кафедры "Технологические системы АПК" предлагает услуги решения технологических проблем Нюрбинского района. Кафедра имеет большой опыт разработки и внедрения технологических систем. Так, в внедрены 3 убойных пункта, в т.ч. 2 в Нюрбинском районе. По заказу ОАО "Алмаз" разработан и внедрен скребковый конвейер опила и щепы, по заказу ректора разработан измельчитель кочки, также разработаны и другие технологические системы, с патентами. В настоящий момент проведены переговоры в директором ГКП "Якутский скот" по созданию микроклимата и водоснабжения животноводческих комплексов, в т.ч. на участке Чкалов Аканинского наслега.

Большой интерес глав МО и руководителей школ вызвали предложения по организации производства облепихи и продукции из него, как развитие садоводства. Плоды облепихи съедобные, из него можно делать сироп, джем, кисель и т.д., крайне полезны для детского здоровья. От глав МО и руководителей школ поступили различные вопросы, состоявшийся обмен мнениями, на котором было подчеркнуто, что руководство района будет продвигать инновационные направления, но любое начинание должно иметь рентабельность.

Принято предварительное решение о создании Малого инновационного предприятия (МИП) совместно с учеными АГАТУ. Целью настоящей встречи является с помощью МИП воссоздание производства и сбыта нюрбинской минеральной воды, создание малых, но высокодоходных производств, новых рабочих мест. Уже третий год в районе ведется целенаправленная работа по развитию растениеводства, успешно действует Нюрбинская кормовая компания, обеспечивая себя запасом семян зерновых на этот год. В случае организации полного цикла переработки пшеницы и овса из овса можно получить растительное молоко - новый диетический продукт, обладающий очищающими организм человека свойствами. Заманчивые перспективы и в финансовом плане, ведь стоимость 1 кг овса может повыситься в 5 раз.

В будущем будет заключено соглашение о сотрудничестве между Нюрбинским районом и АГАТУ по развитию новых направлений аграрного сектора в нашем районе, и будет налажена совместная работа.

Пресс-служба МР.

– **Сонун** –

Дьизэ кэргэн форума ытылынна

Аан дойдутаабы Дьизэ кэргэн күнүн чэрчитинэн улуустаабы үөрэ-биири управлениета төрөппүттэргэ аналлаах V-с "Время в семье" форумун онлайн форматтан ытты.

Форумна Октябрьскай, Маалыкай, Түмүк, Чаппанда нэһиликтэрин дьизэ кэргэннэрэ кыттыны ылылар.

Улуустаабы үөрэбиири управлениетын салайааччыта А.П. Ардунова Аан дойдутаабы дьизэ кэргэн күнүнэн форум кыттылаахтарынан эбэрдэлээтэ. Быйыл өрөспүүбүлүкэҕэ Доруубуйа сыла биллэриллибитинэн чөл доруубуйаны, дыан ыарыттан харыстана сылдьалларыгар ынгырда. Бу күннэргэ оройуон оскуолаларыгар, уһууааннарыгар дьизэ кэргэнгэ сыһыаннаах куйаар ситимин нөҕүө күрэхтэр ытылланнар, хас биридди дьизэ кэргэн сыаннаһын арыйдьылар, - диэн иһитиннэрдэ.

Форумна Октябрьскай нэһилиэк дьизэ кэргэннэрин ыал аҕата Петр Петрович, ыал ийэтэ Ольга Егоровна салайан ыттылар. Беллолюбскайдар салайан ыттылар. Ыал аҕата А.Я.Овчинникова аатынан "Түһүлгэ" норуот айымньытын киинин режиссера, ыал ийэтэ Ньурба 3 №-дээх оскуолатын ИЗО уонна технология учуутала. Улахан уоллара Намнаабы училище 1-кы кууруһун устудуона, икки уолаттара "Уолан" кылааһыгар үөрэнэллэр. Кыра кыыстар Чэмэлиинэ "Биһик" оҕо уһууаанын иһитилээччитэ.

Дьизэ кэргэн оҕолорун эти-хааны эрчийиигэ, үлэҕэ үөрэтиигэ, иллэн кэми туһалаахтык атаарыыга, бэйэ холобурунан оҕону иитэн, айылбалыын алтыһыыга, сир-майгыны туһуһарга үөрэтэллэрин ыал аҕата Петр Петрович кэпсиэр. Тапталларын көрсөн, ыал буолан холбоһорго бастаангыттан кэргэнгэр таба тыйаннаһына ордук үйэлээх дьизэ кэргэн буолар диэн бэйэтин олоһуттан үлэһиннэ.

Форумна быйыл ытыллыбыт XXI-с өрөспүүбүлүкэтээҕи аҕа уолунаан "Аҕа күрүбэ-2021" күрэх кыттылааҕа Николай Владимирович кэргэннээн Улита Васильевна кыттыны ылылар. Алта оҕолоох Никифоровтар дьизэ кэргэннэрэ көхтөөх позициялаах буоланнар, спортивной уонна культурунай күрэхтэргэ кыттан кэлбиттэр. Уол оҕо бигэ тирэхтээх, чөл олохтоох буоларын туһугар булка-алка сыһыаран, ыал аҕата уолаттарыгар холбоур буолан күрэхтэргэ кыттар. Уолаттар "Сата уус" куруһуокка дьарыктаналлар, кыргыттар ордук ийэҕэ сыстабаҕа буоланнар, ийэлэрин холобурун батыһаллар.

2018 сыллаахха ытыллыбыт форумна дьизэ кэргэн "Оҕону иити түрүт үгэһин ситимэ" бырайыагынан кыттыбыттары туһунан ыал ийэтэ бэлиэ түгэннэртэн кэпсээн ааста.

Түмүк нэһилиэгин олохтоохторо Яковлевтар дьизэ кэргэннэрэ оҕолорунаан дьизэ кэргэн бэлиэтин ромашканы, оттон Ньурба куорат олохтоохторо Антон, Ирина Тимофеевтар дьизэ кэргэннэрэ иллэн кэмнэригэр мас онгоһуктары онороллорун көрдөрөннөр көрөөччүлөр биһирэбиллэрин ылылар.

Быйыл сайын ытыллыахтаах "Манчаары-2021" Ооннууларга остоол ооннуутугар хабылыкка, хаамыскаҕа кыттыахтаах Макаровтар дьизэ кэргэннэрэ дьизэ кэргэннээн остоол ооннуутун көрдөрдүлэр.

Бизэ оҕолоох Василий, Любовь Ивановтар дьизэ кэргэннэрэ дьизэ-уокка эйэлээх сыһыаны тэрийэн олоһоллорун, ыал аҕата уһууһун, ыал ийэтэ оҕуруот аһын олоһууһун дьарыктаналларын көрдөрдүлэр. Сылын айы дьизэ кэргэн тэлгэһэлэригэр кэлэр сүл бэлиэтин оңорон көрсөллөрүн туһунан ыал аҕата этэр.

Ньурбачаан нэһилиэгиттэн Ивановтар дьизэ кэргэн ийэтэ Виктория оҕолорунаан бурдук ас астаан көрдөрдүлэр.

Аһаҕас микрофонна Маар, Марха уонна Бордон нэһилиэгиттэн Маалыкай оскуолатын социальной педагога Р.А.Кирилина, Степан Алексеев-Боһуут аатынан Чаппандатаабы орто оскуола төрөппүттэрин ааттарыттан М.Н.Кононова эдэр дьизэ кэргэннэргэ сыанабыл биэрдилэр, Аан дойдутаабы Дьизэ кэргэн күнүнэн эбэрдэлэрин тиэртилэр.

Антонина СЕМЁНОВА.

- Ил Дархан нэдиэлэтэ -

Айсен Николаев үлэтин сүрүн түгэннэрэ

Ыам ыйын 9 күнүгэр Айсен Николаев өрөспүүбүлүкэтээби суһал ыстаап мунньабын ытта. Кини улуустарга суһал ыстааптар үлэлэрин күүһүрдүргэ сорок туруорда. Хамсык дыагын тарҕанытын утары үгүс миэрэ ылыллыбытын үрдүнэн, ыалдыааччы ахсаана эбиллэ турар. Бу сүрүннээн олохтоохтор уопастыбаннай миэстэбэ санитарнай миэрэлэри тутуспаттарыттан тахсар. Кэлинги кэмгэ коронавируһунан оҕолор ыалдыалара элбээтэ. Үгүс киһи мааска кэппэтэ, социальной арыты тутуспата, бөлөбүнэн мустуу ыарыы тарҕаныытыгар төрүөт буолар. Онон Саха сирин олохтоохторо бэйэлэрин доруобуйаларыгар эпизитинэстээхтик сыһаннаһаллара ирдэнэр.

Ил Дархан суһал ыстаабы Дьокуускай куорат административнай хамыһыһыатын кытта дьону аһатар, аралдытар сирдэринэн эрийдэлэри күүһүрдүргэ эттэ. "Билингги быһыы-майгы тыҥааһыннаах. Хааччактыыр миэрэни булгуччу тутуһуу эрэ өрөспүүбүлүкэбэ үөскээбит балаһыанньаны аһарар кыахтаах. Онон хааччактыыр миэрэлэр салҕанан барыахтара. Дьон түм-сүүтүн таһарыман", - диир Ил Дархан бэлиэтээтэ уонна бары хайысханан үлэни күүһүрдүргэ ыгырда.

Ыам ыйын 11 күнүгэр Айсен Николаев Казань куорат 175 №-дээх гимназиятыгар тахсыбыт алдыархайга сырдык тыыннара быстыбыт үөрэнээччилэри уонна учууталлары кэриэстээн, кинилэр чугас дьонноругар, дьиз кэргэттэригэр Саха сирин олохтоохторун аатыттан дириг кутурҕаны тириэртэ. Регион баһылыга телеграмманы Татарстан Бэрэсидьиэнэ Рустам Миннихановка уонна Казань куорат мэре Ильдур Метшинга ытта.

Ыам ыйын 12 күнүгэр Ил Дархан өрөспүүбүлүкэтээби суһал ыстаап мунньаҕар эргин тэрилтэлэрэ хааччактыыр миэрэлэри аанньа тутуспаттарыттан, уопастыбаннай миэстэлэргэ, тырааныспарга дезинфекцияны мөлтөхтүк ытталларын, мааскалаах сылдыбы режимин, итинэн социальной арыттаах буолууну тутуспаттарын ыйда. Бу барыта ыарыы ахсаана элбииригэр төрүөт буоларын эттэ. Киин куоракка уонна улуустарга балыһаларга эбии куйкалар аһыллыбыттар. Оҕо күүтэр дьахталлар ыалдыалара элбири, ол иһигэр ыарахан туруктаахтар. Оҕолорго 7-тэн 14 саастарыгар диэри ыалдыалара эмиз эбиллэр. Регионна вакцинация салҕанар. Бу кэмгэ 113 тыһ. тахса киһи быһыы ылбыт, ол иһигэр 91 тыһ. киһи толору кууруну, итинэн 29 тыһ. аҕам саастаах дьон. Айсен Николаев бары ирдэннэлэр хааччактыыр миэрэлэри кытаанахтык тутуһар, оптовий базаларга, уопастыбаннай миэстэлэргэ, тырааныспарга дезинфекцияны ытыгыны, булгуччу мааскалаах уонна социальной арыты тутуһан сылдыбыны өссө төгүл санатта.

Ыам ыйын 13 күнүгэр өрөспүүбүлүкэ салайааччыта Уһук Илиннээби таможня управленийын Хабаровскайдаагы таможнятын салайааччыта, таможня сулуспатын генерал-майора Владимир Игнатевы кытта көрүстэ. Хабаровскайдаагы таможня дойдуга биер бөдөннөрө, Амурскай уобалас, Еврейскэй автономнай уобалас, Хабаровскай кыраай, Саха Өрөспүүбүлүкэтин сиригэр-уотугар 16 таможня поһун үлэтин сүрүннүүр. Дьокуускай уонна Нерюнгри постара бу иннинэ Благовещенскайдаагы таможняга кириэстэлэрэ, ааспыт сыл алтынны 1 күнүттэн Хабаровскай таможнятын структуратыгар холбомуттара. Ил Дархан уонна биедэмистибэ салайааччыта регион салалтата уонна таможня биергэ үлэлээһиннэрин, ол иһигэр чох, ойуур бырамысалаһынаһын экспорга тахсар кыабын сайыннарыы, экономика сырьэ секторыгар кириэстэбэт бородууксуйатын тас ырынакка тахсытын, ээли муоһун кыһалдыаах боппуруостарын, Арктика сирин-уотун сайыннары барыахтар тустарынан кэспэттилер.

Ыам ыйын 13 күнүгэр Айсен Николаев Ярославльтан Россиятаагы Ф. Волков аатынан академическай драматическай театр уус-уран салайааччыта, Россия үтүөлээх артыһа, биллэр киноактер Сергей

Пускепалиһы уонна театр дириэктэрэ Арат Тухватуллины кытта көрүстэ. Ил Дархан Саха сирэ баай театральнай үгэстээбинэн Россия саамай кырдыаҕас театра бу күннэргэ Дьокуускайга аан бастаан гастроллуу кэлбитэ улахан суолталааһын бэлиэтээтэ. Бу сыры "Улахан гастроллар" диэн федеральнай бырагыраама көмөтүнэн онгоһулунна. Бу курдук театрлар икки ардыларыгар культурунай, добордуу сыһан олохтоохун инники сайдыыга туһалаах буоларын эттэ. Айсен Николаев Саха сирин театрларын үлэлэрин уонна инники былааннарын тустарынан билиһиннэрдэ. Ыалдыттар истин көрсүһүү иһин махтаннылар. Ярославль театра Саха сиригэр үс спектаклы көрдөрө аҕалыт. А.С. Пушкин аатынан Нуучча театра уонна Ф. Волков аатынан театр биергэ үлэлээһингэ меморандум түһэристилэр.

Ыам ыйын 13 күнүгэр Айсен Николаев "Хозяин Арктики" экологическай бырайыак тэрийээччилэрин кытары көрүстэ. Бу күннэргэ Саха сиригэр "Хозяин Арктики" экологическай бырайыак кыттылаахтара уонна тэрийээччилэрэ Арктикага үрүг эһэлэр ахсааннарын ааҕа кэлиилэр. Бырайыак Росприроднадзор көбүлээһининэн "Чистые моря" аан дойдутаагы экологическай пуонданы кытары ытытылар. Тэрийээччилэр Лаптевтар уонна Илинги Сибиер муораларыгар үрүг эһэлэр ахсааннарыгар авиаучуот ытыахтара.

Айсен Николаев бырайыак тэрийээччилэригэр Арктика экологиятыгар болҕомто ууралларыгар махтанна. "Үрүг эһэлэр ахсааннарын, үөскүүр эйгэлэрин үөрэтии экологическай бырайыага научнай уонна үөрэтии бэрээдэгинэн ытытыллара суолталаах. Хомойуох иһин, уларыта тутуу кэнниттэн үрүг эһэлэри ааҕы систиэмэтэ суох ытытыллыбыта. Экспедиция кэнниттэн научнай тэрилтиилэргэ чопчу сороктар туруохтара диэнэрэллээхпин", - диир эттэ. "Чистые моря" экологическай пуонда генеральной дириэктэрэ Василий Богословский туһааннаах бырайыак икки түһүмэбинэн ытытылаахтара иһитиннэрдэ. Бастагы түһүмэбэ Саха сиригэр ытытылаахтара, Тиксии аэропордуутан L-410 көтөр аалынан үрүг эһэлэри көрдөөһүн уон хайысханан ытытылыаҕа.

Ыам ыйын 14 күнүгэр Ил Дархан каадыры аныыр туһунан ыйаагы таһаарда. Ол курдук, кини ОДЪКХ уонна энергетика министириин солбуйааччыта Виктор Романовы министири бастакы солбуйааччытынан анаата. Оттон кини онугар Дмитрий Шуваловы министири солбуйааччытынан анаата. Бу иннинэ Шувалов "Якутэнерго" хампаанньа Киин электрическай ситимигэр кылаабынай инженер солбуйааччытынан үлэлээбитэ.

Ыам ыйын 14 күнүгэр Саха сирин баһылыга улуустар уонна куорат уокуруктары баһылыктарыгар суһал ыстаап мунньабын ытта. Ил Дархан өрөспүүбүлүкэбэ хамсык дыагын ыалдыы ахсаана үрдээбитигэр болҕомтону туһаайда. Коронавируска сугулдуу хас биридии түгэни оройуон баһылыктара хонтуруоллуохтара. Ил Дархан бары хааччактыыр миэрэлэри булгуччу толорууну ирдээтэ. Баһылык быһыыны ылыы булгуччулаабын уонна дьон быһыыны ылыыларын тэтимирдэр наадатын ыйда.

Мунньаха суһал ыстааптар миэстэтигэр дьон кэлиитин-барытын көрөллөрүгэр ыгырда. Маассабы тэрээһиннэри ытытыттан туттууларга сүбэлээтэ, ордук оскуола кэлэтиитиригэр. Бүгүн суһал ыстааптар иннилэригэр биер сорок турар - коронавирс дыага тарҕанытын тохтооту уонна өрөспүүбүлүкэбэ эпидемиологияны туруктаах онорорго. Мунньабы түмүктүүргүгэр Айсен Николаев оройуон уонна куораттар суһал ыстааптарыгар балаһыанньа мөлтөөһүнүгэр түргэнник дьаһанарга, тэтимнээхтик үлэлииргэ, быһыы-

ны ылыы тэтимин аччаппат туһунан ыгырда.

Ыам ыйын 14 күнүгэр регион баһылыга уонна "Сколково" пуонда вице-бэрэсидьиэнэ Юрий Сапрыкины биергэ үлэлээһин туһунан көрсөн кэспэттилер. Айсен Николаев туһааннаах пуонданы кытары Саха сирэ инновационнай экономиканы сайыннарыыга, аныгы технологияны, өнгөнү киллэриигэ хаһыс да сыл көхтөөхтүк үлэлээһэрэ үтүө түмүктэри биэрэрин эттэ. Саха сирэ уон сыллаабыта түһэриллибит сөбүлээһи быһыытынан эбээтиллибитлэри толорууга үс бастык көрдөрүүлээх регион ахсааннарыг сыйдылар. Ол курдук, резидент-хампаанньа, стартап ахсаана эбиллэр. Билинггитэ Сколково пуонда резидентинэн Саха сирин 14 хампаанньата буолан, федеральнай чөлүгэтинэн туһанар. Бу ааспыт сылларга 19, 5 мөл. солк. грант бериллибит. Юрий Сапрыкин Айсен Николаевка ураты болҕомто уурарын иһин махтанна. Икки өрүттэр Саха сиригэр биомедицианы сайыннарыы туһунан кэспэттилер.

Муус устар 14 күнүгэр Ил Дархан СӨ Уопастыбаннай палататын сана талылыбыт төрдүс саастаабын кытары видеосибээһинэн көрүстэ. Палатага 66 киһи араас эйгэттэн, бары социальной бөлөхтөн улуус бэрэстэбиитэллэрэ кирибиттэр, орто саастара - 53. Айсен Николаев санга чилиэннэри уонна бэрэстэбэтэлинэн Ем. Ярославскай аатынан кыраайы үөрэтэр музей дириэктэрэ Николай Бугаев талылыбытынан эбэрээтэ. "Киһи үөрэрэ, Уопастыбыннай палата санга саастаабыгар эдэр дьон кирибиттэр. Хас биридиигит олоххо, үлэлиир эйгэтинэн ситиһиилээх, аптарытытаах дьон буолабыт. Эһиги уопуктук бу уопастыбынай үлэтигэр туһалааҕа", - диир эттэ кини уонна ситиһиилээх үлэни баҕарда.

Уопастыбаннай палата гражданскай биер тутуу институт буоларынан, өрөспүүбүлүкэ нэһилиэннэтин интэриэһин көмүскүүр, сударыстыбаннай бэлиитикэ олоххо кириитигэр дьон-сэргэ быраабын, көңүлүн хааччыйар аналлаах. Көрсүһүү кыттылаахтарыттан Ил Дархан дойдун уонна өрөспүүбүлүкэ салалтата ылыммат быһаарылыра миэстэтигэр олоххо хайдах кириилэрин хонтуруоллааһыны күүһүрдүргэ ыгырда, ол иһигэр национальнай бырайыактары, хамсык дыагын тарҕанытын таһаарбат дьаһаллар туолууларын. Маны сэргэ Айсен Николаев СӨ Төрүт сокуонуугар уларытыы кириитин дүүлэһингэ көхтөөхтүк кытталларыгар ыгырда. Палата чилиэннэрэ нэһилиэннэһэттэн кириэр кыһалдыаах боппуруостарга суһаллык хардаралларыгар, былаас уорганнарын, бизнес уонна дьон-сэргэ ортоутугар тахсар мөккүлөөтүгэр түгэннэри бэрээдэктээһингэ көмөлөһөллөрүгэр ыгырда.

Ыам ыйын 15 күнүгэр Ил Дархан өрөспүүбүлүкэбэ коронавирс тарҕанытыгар хааччактыыр миэрэлэр тустарынан ыйаахтарга санга көннөрүүлэри киллэрдэ, ыйаахтарга илии баттаата. Ол быһытынан санга хааччактыыр миэрэлэр ылыллыахтара. Бу дьаһаллар каникул эрэ кэмигэр буолбакка, оҕолор билинггитэ кэлиилэрин-барыыларын таарыйар. Дьокуускайга уонна кэксэ оройуоннарга үөрэнээччилэр тэйиччтэн олон үөрэххэ кэспэттэринэн, оҕолор үөрэх дьыла бүтэ илигинэ улуустарга айаннаахтарын сөп. Өскөтүн оҕо атын улуска, куоракка бардына, төрөппүт ол туһунан олохтоох дьаһалтага биллэрэр ирдэнэр. Миэстэтигэр куорат, нэһилиэк баһылыктара кэлэр оҕолору учуокка ылаахтаахтар. Кэлбит күннэригэр икки нэдиэлэ устатыгар медиктэр оҕолорго профилактическай кэтээн көрүүнү ытыахтаахтар. Оҕолор ортолоругар ыарыы элбээбитинэн оҕо ооньуур хосторун, аралдытар кииннэр үлэлэрэ ыам ыйын 31 күнүгэр диэри тохтоулунна.

Маны сэргэ рестораннарга, кафеларга,

остолобуойдарга, буфеттарга, баардарга уо.д.а уопастыбаннай аһылык тэрилтэлэригэр ыам ыйын 31 күнүгэр диэри диско-текалар, атын аралдытар тэрээһиннэр, ол иһигэр артыыстар кыттылаах тэрээһиннэр, музыкальнай оборудованиелары, инструменнары туһаныы, караокенан ылааһын, үгүкүүлээһин тохтоотулунна. Банкет саалалара киэһэ 22:00 чааска диэри үлэ бириэмэтин тутуһан үлэлииллэр, мустар киһи ахсаана 50-тэн тахсыа суохтаах, остуоллар бэйэ бэйэлэригэр 1,5 м тэйиччи туруохтаахтар, биер остуолга элбээбитэ 10 киһи олохтоохтаах.

22 уонна онтон элбэх нэдиэлэлээх хат дьахталлары үлэ биэрээччилэрэ тэйиччтэн олон үлэбэ көһөрөллөрүгэр сүбэлэнэр. Үлэ биэрээччилэр административнай, үлэлиир сирдэрэ (үлэтигэр да, атын да сирдэрэ) маасканы кэтии режимин тутуһууну хааччыйар уонна дезинфекцияны ытар эбээһинэстээхтэр.

Ыам ыйын 15 күнүгэр Айсен Николаев Дьокуускай куорат поликлиникаларын, балыһаларын, медицинскэй кииннэрин кылаабынай быраастарын кытары көрүстэ. Кини өрөспүүбүлүкэ бары медицинскэй тэрилтэлэригэр вакцинация тэтимин түргэтээр сорогу туруорда. Балаһыанньа түпсубатын, ордук тыҥааһыннаах быһымайгы киин куоракка уонна Мэнгэ Хаҥаласка бэлиэтэнэрин аҕынна.

Быһыы биэрэрэ вакцина сөптөөх кэмэи баарын эттэ. Эбиитин чугастаабы күннэргэ 10 тыһ. доза кэлиэхтээгин иһитиннэрдэ. Маны сэргэ Ил Дархан туруоруу туһунан федеральнай суһал ыстаап эбии 50 тыһ. дозаны ытарга быһаарыы ылыммыт. Ону таһынан Саха сириттэн өссө 100 тыһ. вакцинаны ытарга сайаапка түһэрилиннэ. Онон Дьокуускайга, Мэнгэ Хаҥаласка быһыы биэрэр биригээдэ ахсаанын элбэтиэхтэрэ, кинилэр үлэлэрэ өрөбүлү аахсыбакка сарсыарда 8 чаастан киэһэ 20 ч. диэри ытытылар. Вакциналыыр пуун уонна дьизэбэ кэлэн биэрэр бөлөх ахсаана эбиллээтэ. Маны сэргэ автовокзалга, култуура тэрилтэлэригэр, эргин кииннэригэр, МФЦ офистарыгар эмиз быһыы туруоруохтара. Итинэн тэрилтэлэр сайаапкаларынан, даача учаастактарыгар кэлэн биэриэхтэрэ. Иккис дозаны ылааччылар бастакы дозаны ылбыт эрэ сирдэригэр буолбакка, ханнык баҕарра пуунга кэлэн туруортарыахтарын сөп. Мунньаха ХИФУ, АГАТУ устудьуоннарыгар быһыы биэри боппуруоһун кэспэттилер. Ил Дархан Саха сирин олохтоохторун вакцинацияга көхтөөхтүк кытталларыгар ыгырда.

Ыам ыйын 16 күнүгэр өрөспүүбүлүкэ аҕа баһылыга Саха сирин олохтоохторун Чэбдибирдэр сүүрүү уонна хаамы күнүнэн эбэрээтэ. "Бастакы бэрэсидьиэн Михаил Николаев көбүлээһининэн 20-тэн тахса сыл өрөспүүбүлүкэбитигэр Доруобуйаны бөбүргөтөр сүүрүү уонна хаамы күнүн үгэс быһыытынан бэлиэтибит. Бу күн Аан дойдутаагы скандинавскай хаамы күнүн кытта сөп түбэһэр. Ол иһин хаалкытаах хаамыны пропагандалыыр "Сканди" бөлөбү бэлиэтиир тоҕоостоох. Манна кыратыттан улаханан диэри араас саастаах дьон дьарактанар. Бу хамсааһыны төрүттээбит Ольга уонна Матвей Лыткиннар санаттан санга дьон бэйэлэригэр тардан, өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн кэксэлэрэ хангыыр. Кулууп саамай саастаах чилиэнэ Матрена Андреевна Алексеева - 80 саастаах! Өрүү хаалкытаах хаамар буолан, Матрена Андреевнага бэйэтин сааһын биэрбэккин. Эһигэ чэигэн олобу тутуһаргыт уонна өрөспүүбүлүкэбэ спорт сайдытыгар дьонун кылааккытын киллэрэргит иһин барҕа махталбын тиэрдэбин", - диир Ил Дархан туһаайан эттэ.

Афанасий НОЕВ,
Ил Дархан пресс-секретээрэ.

Тыа хаһаайыстыбатын үлэтигэр сааскы ыһыы үлэтин түбүктээх кэмэ саҕаланна. "Нурбатаагы сүөһү аһылыгын хампаанньата" тэрилтэ 2 "МТЗ-12.21" тыраахтыра бааһынага сиик саптарытыгар кириэн үлэни сылдыаллар. Оптуорунуук киэһэтигэр 220 гаага сиик саптарылына, ол иһигэр 100 гаа боронолоһно, 120 гаа диискэлэниэ. Удуус биер улахан бааһынай хаһаайыстыбата - "Сибиктэ" ыам ыйын 17 к. бааһынатын боронолоһунга кириэ, 20 гаа бааһынага сиик саптарда.

Улуустаагы тыа хаһаайыстыбатын департаменын кылаабынай агронома Павел Самсонов иһитиннэрэринэн, "Нурбатаагы сүөһү аһылыгын хампаанньата" бурдук ыһылыахтаах бааһынатын 267 гааны та-

- Ыһыы үлэтэ -

Сиик саптарыыта ытытылар

настыахтаах. Ол кэнниттэн Нурбатаагы госсортоучаастакка (ГСУ) 20 гаа бааһынаны таҕастаахтара. Онтон салгыы бурдук ыһытыгар кириэхтэрэ. Нурбатаагы сүөһү аһылыгын хампаанньата быйыл 50 гаага дьэһимизни, 217 гаага эбиэни, Нурбатаагы ГСУ 19 гаага эбиэни, 10 гаага элбэх сыллаах оту ыһахтара.

"Атын хаһаайыстыбалара билинггитэ кириэ иликтэр, - диир Павел Самсонов. - Бу күннэргэ "Күндээдэ" ААУо сирэ хайдах куурагыттан көрөн, сиик саптарытын

саҕалааҕа.

Быйыл 296 гаага бурдук ыһахтаахпыт, ыам ыйа түмүктэниэр диэри үлэни бүтэрэр былааннаахпыт. Ол кэнниттэн атын хаһаайыстыбалар: "Күндээдэ" ААУо, "Сибиктэ" бааһынай хаһаайыстыбата кормовой ыһылыларын сорохтор ыам ыйын үлүүтэ, сорохтор бэс ыйын сагатыгар ыһахтара. Сүөһү аһылыгар анаан улуус үрдүнэн барыта 666 гаага ыһылыахтаах. Быйыл синоптиктар кураан дьыл диэн билгэлииллэр. Бэс ыйын 10 к. диэки ардактар кэлиэхтээх-

тэр, хаһаайыстыбалар ол иннинэ бүтэрэр курдук дьаһаныахтаахтар.

Ыһыыга туттулар сизэмэни 32 туоннаны "Күндээдэ" ААУо уонна "Сибиктэ" б/х собурууттан аҕаларыттар. Нурбатаагы сүөһү аһылыгын хампаанньата уонна ГСУ быйылгы ыһылыларын былырыынгы бэйэлэрин бурдуктарынан ыһаллар. Кинилэр ыһыыга туттулар сизэмэлэрин барытын ыраастаан, кондициятыгар тиэртилэр.

Уоҕурдуу туһунан эттэххэ, минеральной уоҕурдуу Нурбатаагы сүөһү аһылыгын хампаанньатыгар уонна ГСУ-га 5-тии туонна баар. Бу уоҕурдууларын бааһынага бурдук сизэмэтин кытта биергэ киллэриэхтэрэ".

Геннадий АНТОНОВ.

"Куттала суох уонна хаачыстыбалаах суоллар" нацбырайыак иитинэн ууньуктаах уһун туруорсуулартан ыстыыр ыаска кубулуйа сыспыт Киров-Чуукаар-Өгөлдө айан суола бүтэһиктээхтик быһаарыллан Өгөлдөлөр сүргэлэрэ көтөбүллэн ололорлор.

Дьон-сэргэ улуус салалтата маны кимэн кириилээх уонна дьаныардаах үтүмэн үлэнэн ситспитин уратыгык бэлиэтиирэ оруннаах. Кистэмэт, ардыгар ылар илии билбэт диэччилэр да бу нэһилиэк олохтоохтору былаас кинилэр курсуйбут кыһалбаларын туоратарга туруммутун сыаналаан күннээҕи үлэлэригэр сэниэлээх хамсааһыннары таһаараллар. Ол курдук бары хаһайыстыбалар эгэннэ күүххэ үктэннилэр, үүтү туттарыы көхтөөх, сайынгы түбүктөр торумнара онгоһуллан сылдьаллар.

Оттон күөх Маай, Улуу Кыайы бырааһынныктара эпидирдэбиллэри тутуһан дьон мустуута суох да буоллар үрдүк таһымнаа ытылланнар нэһилиэнньэ астынна. Даҕатан санаттахха, Өгөлдөбө ытыллар бары маасабай-културунай тэрээһиннэр быйылгы сылга буюун-поэт Алексей Софронов төрөөбүтэ 100 сылыгар аналлар. Взвод хамандьыра, Аҕа дойду сэриитин 2 истиэпэннээх ордунан кавалера Алексей Афанасьевич орто дойдуга баара-суоҕа 23 сүл эрэ олорон аастар үйэлэргэ өлбөөдүйбэт албан ааттаах. Кини сырдык аатыгар махтал уонна сүгүрүйүү сыллата өссө сириэдийэр.

Ол биер туоһунан хорсун буюун күн сириин көрбүт Тэнкэ алааһыгар нэһилиэк эдэр ыччатын десана тийээн өйдөбүннүк бэлиэ туруорбута буолар. Олохтоох дьаһалта быһаарытынан кини аата гранит билиитэҕэ суруллан Албан аат түһүлгэтин киэргэтиэхтээх. Оттон хорсун буюун литературнай нэһилиэстибэттин үйэтиити киэн далаһыннаах, омуна суох этэххэ кини хоһооннорун нойосуус билбэт киһи нэһилиэккэ суобун кэриэтэ. Ону онлайн тэрээһиннэр толору көрдөрөллөр.

Социальной хантыраак туһалыыр

Өйдүүрбүт курдук соторутаабыта РФ Президент Владимир Путин Госдумага туһаайан этиитигэр нэһилиэнньэ социальнай

өттүнэн көмүскэллээх буолуутун маннайгы учараттаах дьыаланан аахпыт. Киинтэн ыраах сытар кытыы нэһилиэк салалтата бэйэтин дьонун-сэргэтин үлэ-дьарык булуналларыгар, эбии дохуот онгостоллоругар балай да үлэлиир. Онуоха эбии аҕыйах сылтан бэттэх үлэтэ суох аранҕа көмөлөһөр сылтан социальнай хантыраак кириэн үгүс киһини абыраата.

Оттон Өгөлдөбө былларыын А.П. Андреев бу көрүнүгүн пилорама ылан үлэлэтэр, дьобуус нэһилиэк да буоллар сакаас син биер кириэр турар. Дьон дьэтин-уотун тупсарынарыгар мэктиэтигэр, уулусса нөнгү эрэ пилорама баара үлэни-хамнаһы тэтирийдэр, көбү-нэми үрдэтэр.

Аны быйыл муус устартан Өгөлдөлөр мороженайы санаа-тахтарын аайы сиер буоллулар. Дьаһалта хамыһыайтын көрүүтүн түмүгүнэн социальнай хантыраак 5 оҕолоох дьэ кэргэнгэ Айталиа Хрисанфовна, Руслан Васильевич Сибиряковтарга бэриллибитэ. Оройуон хамыһыайта аһаран кинилэргэ 200 тыһ. солк. кэрингэ үп көрүллүбүтэ.

Дьэ кэргэн эрдэттэн бу харчынан мороженай онгорор тэрил атыылаһан үлэлэтэн холонорго быһаарыммыта. Оттон "Кастрогар" диэн оборудованиены, тааралары, ингредиенттары Дьокуускайтан атыылаһа охсоллор. Ыл улахан оҕолору уоннаах, атыттар киниттэн кыралар, ол да буоллар

- Нацбырайыак олоххо кириэр -

Көх-нэм үрдүүр

мороженай хаачыстыбатын маннайгы сыаналааччылар кинилэр буолаллар. Айталиа, Руслан хаһайыстыбаларыгар 5 ынахтаатар, онгоһукка кинилэр үүттэрэ туттулар: 3 киилэ үүккэ 1 киилэ-

лээх смесь кутулар - вафельнай, ыстакаанчык мороженай онгоһуллан табыстаҕа ити. Билигин күнгө 80-ча устука онгоһуллар, сайын тизгэргэнгэ кириэрэ бу кэллэ. Куйааска-итиигэ мороженай "как

горячие пирожки" атыыланара чуолкай. Хаһайыттар саҕалааһыннара сатаммытыттан үөрэлэр уонна мантан тирэнэн дохуоттарын улаатыннара, өссө саҕа суоллары арыярга толкуйдара толугу, санаалара сайдам.

Дьэ бу Өгөлдөбө хоһуун дьэ кэргэттерин курдук хорсундук сананан атын да нэһилиэктергэ социальнай хантыраакка наадыһар дьон элбии турдуннар.

Үчүгэй сонун аны биер үтүө нуоһа сизтэн аҕалла. Билэбит, дойдубутугар 5 уонна бистэн элбэх оҕолоох дьэ кэргэн олорон усулуобуйатын тупсарыгар - дьэ атыылаһарыгар эбэтэр туттарыгар тус сыллаах бырагыраама үлэлэбитин. Кини чэрчитинэн элбэх оҕолоох ыал учаракка туруохтааҕа, болдьобу тийэн кэллэбинэ дьэ кэргэн социальнай төлөбүр сэртипикээтин ылар. Манна кэккэ усулуобуйалар бааллар, олор тутуһулуохтаахтар.

Хас да сыллаабыта 5 оҕолоох Андреева Айталиа Васильевна кэргэнэ Владимир Гаврильевичтын хамыһыайа бигэргэтиитин аһаннар учаракка туртара. Бизнсийэлээх дьон кэтэһиллэрэ таах хаалбата: кинилэр 4 мөл. солк. таһа суумалаах төлөбүргэ тиксэннэр үөрүүлэрэ мунгура суох улахан.

Оттон "Материнская слава" III ист. хаһайката, дьыссаат иитээчтин көмөлөһөөччүтэ Марина Николаевна уонна кэргэнэ Александр Прокопьевич Андреевтар 7 оҕолорун олорон дьэлиэрин төһө бабарар тупсарынар кыахтаннылар. Кинилэр төлөбүрдэрэ бу үөһэ ахтыбыт харчыбытынааҕар улахан, оттон үөрүү уон оччонон.

Бүгүн информация муорабаакыйаанга тэннээх, ардыгар наадалааҕы-туһалааҕы көтүтүн кэбиһэрибит баар суол. Оттон социальнай көмүскэл чааһыгар тустаахтара "слышал звон, не знаю откуда он" диэ суохтаахтар - олохтоох дьаһалта, управление исписэлистерэ эһиэхэ барытын толору быһаарыахтара, докумуоннарга үлэлэһиэхтэрэ, өгөлдөлөрү онук буолтун аахтыгыт. Социальнай хантыраакка саараан-саарбахтаан олорбокко этэн-тыһан, сүүрэн-көтөн күүскэ ысыһыахха. Олохпут уйгунуна уһаарыы бэйэттэн быһаччы тутулукутаах буоллаҕа.

Афанасий ИВАНОВ.

- Бэлиэ түгэн -

Түмэлгэ бэлэх

Аан дойдутаагы түмэл күнүгэр сөп түбэһиннэрэн улуустаагы К.Д. Уткин-Нүһүлгэн аатынан "Норуоттар добордохуолара" түмэлгэ Ньурба оройуонун баһылыга Алексей Михайлович Иннокентьев түмэл үлэһиттерин кытта көрүстэ.

Аан дойдутаагы түмэл күнүнэн эбэрдэлээн туран, түмэл суолтата, кини ытгар үлэтэ, төрүт культураны үөрэтииттэн саҕалаан, бүтүн Арассыйа, Саха сириин историятын, билиилээх дьонун-сэргэтин дьонго, кэлэр көлүөнэҕэ тиэрдээччилэринэн түмэл үлэһиттэрэ буолалларын бэлиэтээтэ.

Улуус салалтатын быһаччы көмөтүнэн түмэл киэн-куон, аныгы технологиянан ирдэбилгэ эппиэттир саҕа дьэлиэнэн, дьон-сэргэ, ыччат, оҕо-аймах сылдыар сириинэн буолбута үөрүүлээх.

Биллиилээх судаарыстыбаннай, уопасты-

баннай-бэлитическэй уонна профсоюзнай диэйтэл Степан Васильевич Васильев үбүлүйдээх 125 сылыгар аһан быйыл өрөспүүбүлүкэ таһымнаах тэрээһиннэр ытыллараллар. Баһылык Ньурба улуунун дьаһалтатын пуондатыттан С.В.Васильев мэтириэтин бэлэх уонна. Ону сэргэ СӨ биллиилээх судаарыстыбаннай, уопастыбаннай-бэлитическэй диэйтэл Варвара Андреевна Петрова 85 сыллаах үбүлүйдүгэр аһан Варвара Андреевна үлэлээн ааспыт сирдэринэн Горнай, Муома, Абый улуустарынан Ньурбаттан дэлэгэссийэ кытыыны ылбытын туһунан этэн туран, муомалар ытыктыыр киһилэрин мэтириэтин ыппыттарын Ньурбатаагы түмэл научнай-чинчийэр салаатын салайааччытыгар Борис Борисович Борисовка үөрүүлээх быһыыга-майгыга туттарда.

Антонина СЕМЁНОВА.

- Суол тутуута -

Айан суола өрөмүөннэнэр

"Бүлүү" федеральной трасса суолун өрөмүөннээн үлэтэ Ньурба улууну тэтимнээхтик барар. Былырынгыттан манна "РИК АВТОДОР" Акционернай уопастыба Ньурбатаагы салаата уонна "Дороги Саха" тэрилтэлэр аукционна кыайан өрөмүөн, аспаал ууруу үлэтин ытталлар.

"РИК АВТОДОР" Акционернай уопастыба Ньурбатаагы салаата быйыл Бүлүү федеральной суолга икки контрагынан капиталнай өрөмүөн үлэтин онгорор. 783-798 километрга диэри былырын саҕалаабыт учаастагар барыта 15,5 километран быйыл 8-ын бүтэрэ былааннаахтар. Маны сэргэ 772-783 кило-

метрга былааннамыт 9 километран быйыл 3, эһиил 6 километран онгоруохтара. "Бүлүү" федеральной трасса капиталнай өрөмүөнүгэр саҕа ныманы туһанан үлэлииллэр. Сир болотунатын үөһэ основины стабилизациялаһын бастагы контракка 29 см, иккис контракка 40 см буолар, ол кэннэ 2 аранга аспаал уурулуохтаах.

Инникитин "Бүлүү" федеральной трассаны бөбөргөтүү, тупсарыы, капиталнай өрөмүөн түмүктэннэбинэ, Дьаархантан 798 километрга диэри көнө нүүрдээх аспаал суолунан айан-ныыр буолуохтут.

ТРС "Нурба" инстаграмыттан. <https://www.instagram.com/tv/>

- Кыайы 76 сыла -

Быраатын Тиксииттэн соһон аҕалбыта

Анисимов Иван Федорович 1907 сыллаахха Мэнгэдэк нэһилиэгэр Таппалаах диэн сиргэ төрөөбүтэ. "Хатыы" холкуос чилиэнэ. Үөрөбө суох. 1942 сыл от ыйын 7 күнүгэр үлэ фронугар ынырыллан Тиксии пуордугар үлэлээбитэ. Иккиһин 1945 сыл бэс ыйын 20 күнүгэр ынырыллан эмиэ Тиксии пуордугар тиийбитэ.

Быраата Анисимов Григорий Федорович 1945 сыл бэс ыйын 20 күнүгэр эмиэ үлэ фронугар ынырыллан Тиксии пуордугар үлэлээбитэ. Уонна убайынан биер күн 1945 сыл алтынны 20 күнүгэр демобилизацияламмыттар. Григорий Федорович доруобуйатынан олох мөлтөөн дойдугар барар кыаҕа суох буолбут. Ону Иван Федорович бырааппын манна хаалларбаппын, хайаан да илдьэбин диэн санааттан салааскаҕа олордон соһон илдьэргэ быһаарыммыт уонна Ньурбаҕа диэри, эппитин курдук, салаасканан соһон аҕалбыт.

Киргилэйи да олус кыра киһи буолбатах этэ. Орто дьон аһааныгар сылдыара. Ол таһыгар ыһыктара, иһиттэрэ, таһастара. Холбоон сүүстэн таһа киилэ баара буолуо.

Иван Федорович бастагы да сырытыгар ыарыһаа аймаҕын Федоров Миитэрийи салаасканан да соспотоһун иһин көмөлөһөн, бостууктаһан дойдугар Хатыыга диэри аҕалбыт.

Иван Федорович сахаҕа үрдүк унуохтаах, кэтит сарыннаах киһи этэ. Салаасканан соһулан кэлбит Киргилэйи дойдугар кэлэн доруобуйата тупсан үлэ үөһүгэр түспүтэ. Кэргэн-

нэнэн алта оҕо аҕата, элбэх сиэн эһээтэ буолбута. Иван Федорович холкуос араас үлэтигэр сылдыбыта, байанайдаах булчутунан биллэрэ.

Мин аҕам, уруккута сельсовет бэрэссэдээтэлэ Архипов А.А. Иван Федорович туһунан маньык эппитин өйдөөн хаалбыппын: "Уйбаан декада күннэрэ да, боростой да күннэр буоллуннар, лабычча биер гааттан түспэт охсооччу этэ" диэн. Иван Федорович кырдык да быар куустан олорботоһо оҕонньор: бултуура, оттоһоро уонна угут дьылларга күөллэргэ атынан сылдьан собо ыттарын сөбүлүүрэ. Онон күөллэрибит бары соболонмуттара. Бэркэ аһан олорбуппут. Быйыл саас төһө да күөллэрибит уолбуттарын иһин, куйуурдаан сорох күөллэртэн уолаттар амсайдылар быһыылаах.

Уонна былыргы сизиринэн булдуһтан таһынаагы ыалларга бэрситэлиир идэлээҕэ. Онон ыаллы олорбут буолан кини булдуһтан балаҕа амсайыт оҕонньорбун.

Иван Федорович үс уоллаах этэ. Уолаттар бары оҕолонон-урууланан олорбуттара. Сизэннэр, хос сизэннэр Хатыыттан, Ньурбанан, Дьокуускайынан уонна да атын сирдэринэн таһаарылаахтык үөрэнэ, үлэлиин сылдыаллар. Утум салҕанан бара турар.

Иван Федорович Анисимов аатын умнубаппыт, дэриэбинэбит биер уулуссата кини аатын сүгэр.

Иван АРХИПОВ, нэһилиэк, улуус Бочуоттаах олохтооҕо, Хатыы.

- Экология -

Марха өрүспүтүн быһыһахпыт дуо?

Марха өрүс барахсан 1181 км усталаах, элбэх салаа кыра да, улахан да үрэхтэр ууларын холбуулар уонна Бүлүү эбэ хотунга түһэр.

20-с үйэ 60-с сылларыттан Мииринэй алмаана, онтон Айхал, Удачная алмаастара көстөннөр, уруккута Сунтаар, Ньурба оройуоннарын сирдэригэр быһа анһан Мииринэй оройуона үөскээбитэ.

Алмааны боруодаттан араарга өр кэмгэ "формат таллия" туттубуттара. Манна таллий 204 баар, ыарахан металл, дьааттаах (гонатоксическай, эмбриотоксическай). Үрдүк минерализованнай кирдээх ууну өрүскэ кутуу 90-с сылларга диэри барбыта. Ол сабаһа норуот үгүс өтгө минерализованнай уу, таллий 204 буортутун билбэт этилэр. Алмаас хостооччулар нугар үлэтир исписэлиһтэр, саланта өттүтүн абыһах киһи билэр.

Бу минерализованнай ууга айылбаа баар 95 химическай элэмэннэр ионнара бары кэриэтэ баалар. Промышленнай суолтата суох да буоллар ПДК-ны (предельно допустимая концентрация) уонунан, сүүһүнэн төгүл аһарыахтарын сөп.

Манна эбэн эттэххэ 1974 сүл алтынны 2 күнүгэр "Кристалл" диэн сир анһыгар 50-тан тахса м. диригнэ ядернай эһии онгорбуттара, күүһэ 1,9 килотонн. Былаан быһыһынан 8 эһиини онгоруохтаах этилэр. Алмаас хостооччулар сакаастарынан "Минатом" эһиини онгорбута. Былаан быһыһынан Марха өрүскэ хвостохранилище быһыта онгорулдуохтаах этэ. Былаан туолбатаа, радиация үрдүгэ бэрт буолан атын 7 эһиини тохтоппуттара.

Аны 1978 сүл атырдыах ыйын 24 күнүгэр эмиэ Марха өрүс биэрэгиттэн чугас "Кратон-3" ядернай эһии онгорбуттара. Алмаас хостооччулар сакаастарынан эмиэ "Минатом" 577 м. диригнэ үүт-

тээн 22 килотоннаах ядернай эһиини онгорбута. Заряд быһыһынан плутоний 239 туттуллубута. Былаан быһыһынан 2 кубоабы биридэ ытыгы: 1). Зондирование. 2). Бу эстиигэ 1 кубическай км ёмкость үөскүөхтээх этэ, онно кирдээх минерализованнай уу кутулуохтааба. Былаан эмиэ туолбатаа, тон боруоданы көнү тэбэн тахсыбыта. Биричинэтэ:

1). Тон боруога урут хаһан да боруобаламматаа. Баар ириэнэх боруодата сатаныа эбитэ буолуо.

Иккис биричинэтэ почвата үөрэттиллибэтэх өттүгэр эһии буолбута. Бу туһунан урукку ыстатыйабар суруйбутум, ону хатылаабаппын ("Марха өрүһү өрүһүйүөх" диэн).

Ядернай эстиигэ үөскүүр радионуклидтарга кыратык сорохторугар тохтоон аһыам:

1) Водород сверхтяжелый изотопата тритий 3 нууччалаатааха период полураспада - 12,3 сүл.

Тритий 3 саамай кутталлаах радионуклид. Кинини хаһык радионуклидтарга кыраа саабат. Онтон атын радиоактивнай элэмэннэри (радионуклидтары) анал фильтр ыраастаар (элбэх ступеннаах фильтр). Холобура, "Фукусима" авариятын кэннэ реакторы сойутарга тутулуубут 1,5 мөлүйүөн кубометр ууну японцтар филтрадан, ыраастаан баран Чуумпу акыйаанга сүөккээри гиммиттара. Ону Аан дойду бопто. Биричинэтэ ууга тритий 3 баар. Кырата 30 цикл аһыан наада, оччобо киһиэхэ куттала суох буолар. Сыйыа гелийгэ кубулуйар.

2) Кобальт 60 - период полураспада 5 сүл.

3) Стронций 90 - период полураспада 30 сүл.

4) Рутений 103 - период полураспада 40 күн. Бу билигин киһиэхэ буортуга суох.

5) Ксенон 129 - бу атмосфера үөһэ аранатыгар үөскүүр, өр кэмгэ дьайар.

6) Йод 131 - период полураспада 8 күн. Бу билигин киһиэхэ куттала суох.

7) Цезий 134 - период полураспада 2 сүл.

8) Цезий 137 - период полураспада 30, 5 сүл. О.д.а. радионуклидтар үөскүүллэр.

1990 сылга диэри урукку "Минатом" "Кратон 3" авариятын билиммэтэбэ. Ол түмүгэр 10-тан тахса сүл аһаас дьайа сыппыта.

Саха сирин Правительствота этэринэн "Кратон 3" эһии кэнниттэн Үөһэ Бүлүү, Алын Бүлүү хоту өттүн хаһан Кэбээйи оройуонугар тийбитэ. Бу 10-тан тахса сүл устата төгүрүччү 360 кыраадыс сүһүрдүбүт буолуохтаах. Тыл хайысхата төһө уларыйбыта, хаар-самыыр ууга о.д.а. метеостанциялар билэн эрдэхтэрэ.

Аны Айхал, Удачная таһынан кыыл таба маршрута, отоннор, тэллэйдэр, лабыкта, почва, уу барыта сүһүрдүбэ дири. Хвостохранилищелар ууларыгар дьайбыт буолуохтаах. 2019 сүл Накыйн таһыгар Дьахтар үрүбэр стронций 90 ПДК-ны 17 төгүл аһарар этэ, өссө ити "АЛРОСА"-лар бэйэлэрэ ыһытты аһарыларын түмүгэ. Ол таһыгар атын да химическай элэмэннэр ПДК-ны уонунан төгүл аһаралара суруллубут этэ.

Марха, Бүлүү өрүстэргэ тритий 3 баара биллэр. 2012 уонна 2016 сылларга ытыгылыбыт анаалыс түмүгэр тритий 3 икки төгүл кэригнэ кыччаабыт этэ. Бу арааһа өрүс уутун кытта устан Муустаах муораба тийэрэ буолуо.

Өрүс уутугар, күөл да уутугар сүл аайы проба анаалыска ылаалар. Манна химическай элэмэннэр ааттарын суруйаллар, ол гын баран хаһан да ядернай массатын суруйбаттар. Ядро массатын суруйаллара буоллар дьон билэ этэ нормальная элэмэн дуу, эбэтэр изотоп дуу. Хаһык бабарар хим. элемент радиация, үрдүк температура дьайытыгар ядротун массата уларыйар - изотоп буолар. Изотоп барыта радиоактивнай. Онон инникитин анаалыстар түмүктэригэр ядернай массаларын суруйууну ирдээххэ.

"АЛРОСА" АК Аан дойдуга биллэр улахан хампаанна. 2020 сүл түмүгүнэн дириэктэрдэр сэбиэттэрин быһаарытынан быһыл сайын дивидендэрин 70,4 миллиард солкубайы акционердар үлэстиэхтээхтэр. Харчыны наһаа кэмчилээн 3 сүл иһигэр 2 улахан саахал табыста.

Бастакы саахал Бүлүү өрүскэ 2018 сүл хвостохранилище быһыта тобо баран хас да мөлүйүөн кубометр үрдүк минерализованнай кирдээх уу тохтубута. Ыстарааба 50 эрэ тыһ. солк.

Иккис саахал быйыл Марха өрүскэ буолла, эмиэ минерализованнай кирдээх уу тоһунна. Ол түмүгэр Марха өрүс биэрэгэр олоор нэһилиэннэ иһэр ууга суох хаалла. Эһиин радиоактивнай стронций 90 ПДК-ны 2,1 - 2,4 төгүл аһарар.

"Норникель" почваба, ууга 2 тыһ. кубометр солярка тохтутугар ыстарааба 147 млрд. солк! Бу 3-с кылааска кириэр "умеренной" кир. Оттон үрдүк минерализованнай уу ыарахан металл, радиоактивнай, дьааттаах хим. элэмэннэрдээх ууга, киһи уу да диэн тыла тахсыбат 1-кы кылаас-

таах "особо опасной отход" ыстарааба сүүһүнэн миллиард доллар буолуохтаах этэ. Бу киртийи өтөрүнэн чөлүгэр түспэт. Манньк тэтиминэн бардагына соторусотору саахал буолууһу.

Zoom-унан мунһаха биһиги оройуон депутата Сис кэмитиэт бэрэссэдээтэлэ Владимир Михайлович, Экология министриэ Сахамин Афанасьев, Ньурба улуун баһылыга Алексей Михайлович сөптөөх кытаанах кэпсэтинин онгордулар. Бу былаас өттүтүн "АЛРОСА" курдук улахан хампааннаны кытта бастакы утарылаһы буолар. Олохтоох норуот интэриэһин былааска олоор дьоммут көмүскэллэрэ хайылаах суол. "АЛРОСА" өттүтүн биллэн турар билиммэттэр. Уу ыраас дииллэр. Онон хат проба ылан анаалыстатар буолдулар. Мин санаабар хас да лабораторияба кытаанахтык кэтээн сылдьан анаалыс оноттороохха.

Экология актыбыыстара "Марха" өрүс киртийитин В.В. Путинга биллэрбиттэр, салгыы Гринпискэ биллэриэхпит дииллэр.

Бу нэдиэлэбэ "АЛРОСА" ген. дириэктэрэ С. Иванов, полпрд Трутнев кэлэрэ былааннаар. Арааһа быһаччы бу боппуроска кэллэлэрэ буолуо.

Онон Марха өрүс ууга чачы киртийбит буолабына ыстарааба "Норникель" - ыстараабыттан лаппа үрдүк буолуон наада.

Бүтэһикпэр этэбин: "АЛРОСА" АК үлэлээн бүппүт сирдэригэр баар хвостохранилищеларын минерализованнай уутун барытын филтрадан, ыраастаан сиригэр-уотугар рекультивация онгорорун ирдээн. Ол кэннэ анал хамыһыһа тэрийэн ыһытты үлэлэрин (рекультивация үлэтин) сыаналаах тутарга.

В.Е. НИКОЛАЕВ.
Хатын-Сыйы,
общественный эколог.

- Кыайы 76 сыла -

Голубь мира - Ты символ мира и добра, Мой Голубь белый, вольный! Напомни людям, что пора Уже закончить войны!

Взлети ты выше облаков! Пусть нас услышит каждый: Лишь мир важнее всех основ - Все, без него, не важно.

Биһиги, билигин орто сааспыттар сылдьар көлүөнэ сэрэиттэн эчэйиини ылан кэлбит эһэлэригэр, сэрри ыар тыһынын сүкпүт эбэлэрбит сырдык мөссүөннэрин аттыбытыгар көрө сылдьарбытын сэргэ, кинилэр кэпсээннэрин, кинилэр өйдөбүллэрин ингэринэн улааппыт көлүөнэ буолабыт.

Сэрри охсуулаах алдыатытын истэ-билэ улааппыт көлүөнэ ытык испит - бу үгүс киһи өлүүлээх, харах уулаах Кыайы күнүрдүк суолтатын кэлэр көлүөнэбэ тириэрдэр.

Билигин балысханнаахтык сайдар 21-с үйэ ыччата, оҕото сэрри туһунан өйдөбүлү биһигиттэн ылыахтаах. Ньурбатаабы оҕо-ыччат библиотэикэтин үлэтигэрэ Улуу Кыайы туһунан өйдөбүлү ыччаттарытыгар, оҕолорбутугар ингэрэр туһугар үлэтигэр араас хайысхалары киллэрэбит. Араас таһымнаах библиоуруктар, аахсыйалар, аабылар, куйаар сити-

мин нөҕүө күрэхтэр... Кыайы 76-с сылын көрсө быйылгы үлэбит "Эйэ Холууба" (Голубь мира) аахсыйа буолар. Оҕолор төрөппүттэрин кытары эйэ холуубун онгорор кэмнэригэр сэрри туһунан өйдөбүлү ылааларын ситиһини, сэрри буолбатын уонна бу манан холууп, эйэ холууба, ыраас халлааннаах олобу түстүүрүн өйдүөх тустаахтар.

Эйэ Холууба ытык бэлиэ (символ) иккис Аҕа дойду сэрригиттэн кэнниттэн үөскээбитэ. 1948 сыллааха Испания уонна Франция худоһунууга Пабло Пикассо бу үлэтин бастакы аан дойдутаабы эйэни араначчылааччылар конгресстарын эмбилиэмэтин быһыһынан онгорбута. Эмбилиэмэбэ тумсугар оливка мас лабаатын туппун манан холууп уруһуйдаммыт.

Кыайы 76-с сылын көрсө тэриллибит "Эйэ Холууба" аахсыйабытыгар барыта 36 оҕо кыттыны ылла. Бу 36 оҕо Эйэ Холуубун араас матырыйаалтан илиилэринэн онгорон, орто дойдуга эйэлээх олобу бааралларын туһунан үгө баа санааларын суруйдулар.

Ньурба эдэр, оҕо сааһын баа санаата

"Голубь мира - белоснежная, очень красивая птица, несущая

"Эйэ Холууба" аахсыйа

веточку мира. Даже в разгар войны они были мирными птицами, во время войны жили дружно - мирно, голубь мира стала мировой эмблемой в далеком 1949 году. Все мы боимся войны, и поэтому мы надеемся на лучшее, так как белые голуби прочно заняли свое место в мире как символ Мира, свободы. Они очищают своим белоснежными крыльями наш мир от войны, гнева, разрушения".

Радмир СЕМЯНОВ,
НСОШ № 1
им.Ст.Васильева, 6 "в" класс.

"Любой человек в мире боится войны и хочет быть спокойным за свое будущее и будущее своих детей и внуков, стремится к мирному небу над головой. Для его выражения пользуются различными и знаками и символами. Ими может быть что угодно, в том числе изображение зверей и птиц. У многих из нас мир ассоциируется с голубем. Задолго до 1949 года именно эта птица была символом мира, добра, верности и чистоты. Еще в древние времена люди считали голубя чистыми и непорочными. Некоторые считали, что так как у голубя отсутствует желчный пузырь, то он несет только добро".

ИВАНОВА Ксения,
Ньурба куоратын 2 №-дээх орто оскуола 7 "а" кылаас үөрэнээччитэ.

"Голубь считается символом мира. На праздниках часто выпускают в небо белых голубей, чтобы был мир во всем мире. Он получил популярность после окончания второй мировой войны в связи с деятельностью Всемирного конгресса сторонников

мира. Также имеет второе название "голубь Пикассо". Еще люди называют их божьими посланниками и считают, что их визит означает гармонию в семье, достаток и даже выздоровление больному человеку, если птица постучится в окно".

Валерия СТЕПАНОВА,
Ньурба куоратын 2 №-дээх орто оскуола 7 "а" кылаас үөрэнээччитэ.

Бу аахсыйа саамай көхтөөх кыттыны Ньурба куорат 2 №-дээх оскуолатын оҕолоро ыллылар. Кытааччыларбыт бары, үгө баа санаа ингит үчүгэйкээн эйэ холууптарын онгорбуттар.

Аахсыйа кыайылаахтара: бастакы миэстэ 2 №-дээх оскуолаттан 7 саастаах Мария Мацулева, иккис миэстэ - 2 №-дээх оскуола 7 "а" кылааһын үөрэнээччитэ Роберт Акимов, үһүс миэстэ - 1 №-дээх оскуолаттан 6 "в" кылаастан Радмир Семянов.

"Эйэ Холууба" аахсыйа түмүктэнэр күнүгэр Кыайы болуосса-

тыгар "Аленушка" оҕо уһууһунан Алена Илларионова, "Кыталык" оҕо уһууһунан Айсиэн Михайлов Эйэни уруйдуур хоһооннорун аахтыгар уонна Эйэ холууптарын Ньурба күөх халлаан урсунугар көтүттүлэр.

Туох да умнулло суохтаах, ким да умнулло суохтаах. Өлбөт өрөгөй кыайыны аҕалыт ытыкмааны эһэлэригэр-эбэлэригэр-тигэр!

Биһиги эйэлээх халлаан анһыгар үөрэ-көтө үөрэнэ-үлэли, айа-тута сылдьар дьон-сэргэ хаһан да умнуо суохтаахпыт бу сэрри алдархайын, бу сэрри охсуутун, бу сэрри ыар тыһынын. Бу өйдөбүлү биһиги утумнаан илдэ сылдьааччылар салгыы кэлэр көлүөнэбитигэр, ыччаттарытыгар, оҕолорбутугар, онтон салгыы оҕолорбут бэйэлэрин ыччаттарыгар тириэдиэх тустаахтар...

Кыраһабабы бэйэлээх үрүн өгнөөх Эйэ Холууба барахсан дойдубутун сэрригиттэн, араас хара дьайтан ыраастаары, араначчылы турдун!

Ирина ПАВЛОВА,
Ньурба куорат оҕо-ыччат библиотэикэтин библиотэикэрэ.

Ытыктабыллаах аҕам саастаах дьоннорбут, тыыл, үлэ бэтэрээннэрэ!

Ылары тарҕаныта биһиги оройуонмутугар тохтооботунан сибэстээн, Ньурба улуунун Ытык сүбэтэ, бэтэрээннэрин Сэбиэтэ аҕам саастаах дьону харыстыыр сылтан өссө төгүл бэйэбитигэр харысхалытын күһүрдэн, бары харыстанар миэрэлэри тутуһаргытыгар, элбэх киһи мустар сиригэр сылдыбаккытыгар көрдөһөбүт.

Өрөспүүбүлүкэбит иһигэр ыары элбии турара, оҕону, эдэри да харыстаабата дьиксиннэрэр буолла. Ордук Дьокуускайтан, онтон да атын сиртэн кэлэр дьонноргутугар устудьуоннар, аармыйаба сулуспалаан кэлэр сэннэргитигэр сэрэтии үлэтин сүбэ-ама быһыһынан өйдөтөрүтүгэр ынҕрабыт!

Бэйэбитин харыстаныҥ уонна дьэ кэргэннитигэр налыччы, эйэлээх олобу баарбыт!

Наада буолабына бэнидиэнник күн күнүс 2 чаастан 5 часка диэри 2-44-65 тел. билсигиһхитин сөп.

Оройуоннаабы бэтэрээннэр сэбиэттэрэ.

- Ыам ыйын 19 күнэ - Ожо түмсүүлэрин бырааһынныгы -

Ожо түмсүүлэрэ ситиһиэлэринэн үөрдэмэр

Ыам ыйын 19 күнэ - Пионерия күнэ элбэх оҕо-аймахха, төрөппүттэргэ да олус улахан суолталаах күн. Бу күн Ожо түмсүүлэрэ бары үөрэ-көтө айылбаа тахсан куоталаһы, бэтэрээн баһаатайдары эбэрдэ-лээһин, костер уматыгыта, гитаранан ырыа, стройунан хаамыы, походнай минн, хаһыат таһаараһын, ырыа-тойук, күлүү-салыы, мээчик, "веревочнай" күрэхтэһин, чэ, быһа-та улахан бырааһынныкы, үөрүү-көтүү, дыол, романтика буолара.

Быйыл да, былырын да балаһыанньа арыый атын, барыта ыраахтан (дистанцион-но) тэрээһин.

Оройуоннаабы "Нурба эрэл" Ожо түмсүүтэ быйыл барыта 21 оҕо түмсүүтүн үлэ-лэрин сүрүннүүр. Билигин "Российское движение школьников" (РДШ) уонна Союз детских общественных организаций РС(Я) (СДО) түмсүүлэр бырайыактарынан, быра-гыраамаларынан үлэһии олоһобут.

РДШ киририхпититтэн ыла быһаччы Арасыйыа оҕолорун кытта тэнгэ араас бырайыактарга, бырагыраамаларга, акция-ларга кыттан иһэбит. Үчүгэй дьээн сити-һиилээхтик кытыннаахха тутатына оҕолор "Океан", "Артек" лаабырдарга тийээн сын-һанан, үөрэнэн кэллэр.

Быйыл СДО, РДШ да ытыр тэрээһин-нэригэр барытыгар оҕо Ожо түмсүүлэрэ элбэхтик кыттыгыны ыланнар ситиһи-и үөрүүтүн биллиэр. РДШ 5 сыллаах үбү-лүөйүн көрсө араас тэрээһиннэр: "Творчес-кие мастерские РДШ", "Талисман РДШ", "Аквагрим 5 летию РДШ", ситиһиилээх дьоннору, оҕолору кытта "Классные встре-чи" көрсүһүүлэр, араас тиэмэбэ видеокон-курустар ытыгылыһылар. Саҥа дьыл чуга-һыгар улуспут аҕа баһылыгын Иннокен-тьев А.М. кытта оҕолор көрсүбүттэрэ. Ол кэнниттэн баһылык ахсынны 8 күнүгэр сылын аайы "Баһылыгы кытта көрсүһүү күнүнэн" биллэрбитэ.

Өрөспүүбүлүкэбэ ытыгылыбыт "Добрая зима РДШ" акцияга кыттан Нурба улуу-һун оҕолорун "Нурба эрэл" түмсүүтэ "Аб-солютный Победитель" номинация үрдүк аатын ылыбыт. Оҕолор акция кэмигэр бэтэрээннэргэ, инбэлииттэргэ, саастаах дьоннорго, элбэх оҕолоох ыалларга, оҕо приютугар бэйэлэрин илиилэринэн араас оҕоһуктары, ичигэс таҕастары баайан, тигэн, онорон бэлэттэтилэр, тимуровскай көмөлөрү онорон элбэх махтал, хайбал

тылларын истибиттэрэ. Бу акцияга нэһи-лиэктэргэ улахан да дьоннор, тэрилтэлэр да кыттыгыны ыланнар оҕолорго холобур буолбуттара кэрэхсэбиллээх.

Саха өрөспүүбүлүкэтин Ил Дарханын Гранын ылбыт өрөспүүбүлүкэбэ ытыгылы-быт "Дворовый вожатый" дьээн бырайыак чэрчитинэн онлайн-смена "Академия лидеров" бырайыак кулун тутар 1-7 күннэ-ригэр ситиһиилээхтик үлэһэбитэ. Смена-быт сыала-соруга сайынгы кэмнэ лаабы-рынан хабыллыбатах, ханна да сынһана барбатах оҕолору түмэн аралдытыы, сын-һаланнарын тэрийии, переменаба, бы-рааһынныкытарга, араас түмсүүлэргэ тэ-рээһиннэри тэрийэргэ, иллээх-эйлээх буоларга, дьону кытта сатаан кэпсэтэргэ, алтыһарга үөрэтии. Араас идэлээх, сити-һиилээх, олохо бэйэлэрин суолларын бул-бут лидэр дьоннору ытыгыр оҕолору кыт-та көрүһүннэри. Онлайн буолан хантан баҕарар холбонон олонор кэпсэтибит, кинилэр сүбэлэрин-санааларын истэн, күннээһинэн эрэ сылдыбакка, эрдэттэн сыал-сорук туруорунан, саҥа үйэбэ саҥа олох кэлэригэр тэнгэ барсан иһэр сити-һиилээх (успешнай) дьон буоларга үөрэтии барда.

Кулун тутар ыйга өрөспүүбүлүкэ та-һымнаах "Фестиваль детских движений" буолан ааста. Онно Нурба улуһун "Нур-ба эрэл" Ожо түмсүүтэ ситиһиилээхтик кыттан "Творческий подход" номинация ыла, социальнай бырайыактар кункурус-тарыгар "Поколение РДШ - территория" самоуправленига күрэххэ Маар "Содруже-ство" уонна Сүлэ "Харысхал" Ожо түмсүүлэ-рин бырайыактара өрөспүүбүлүкэбэ 1 миэстэ, "Нурба эрэл" сертификат ылан үөрүү өрөгөйүн биллэр.

Ол иннинэ буолбут фестивалга со-циальной бырайыактар кункурустарыгар Акана орто оскуолатын "Дьулус" Ожо түмсүүтүн лидера, 9 кылаас үөрэнээччигэ Се-менов Нургуун "Интересная проектная деятельность" номинация, Маар орто ос-куолатыттан "Содружество" Ожо түмсүүтүн лидердара Иванова Виолетта, Фадей Неус-тров, Ростислав Петров "Я - гражданин

России!" бырайыактара 2-3 миэстэни ыл-быттара. "Карусель" бырайыакка Нурба 3 №-дээх оскуола үөрэнээччилэрэ 2 миэстэ-ни ылбыттара.

Инники күөнгэ сылдыр саамай ак-тыгыбынай үлэһээх, өрөспүүбүлүкэбэ, оро-йуонга да элбэх ситиһиилээх Ожо түмсүү-лэринэн буолаллар: "Дьулус" П.С. Егоров аатынан Акана орто оскуола (педагог-тэ-рийэччи Соркова А.П.), "Содружество" Маар орто оскуола (педагог-тэрийэччи Никитина Т.П.), "Сэргэлээх" Д.И. Павлов Өнгөлдө орто оскуола (педагог-тэрийэччи Никитина С.Д.), "Харысхал" Сүлэ орто оскуола (педагог-тэрийэччи Нико-лаева З.С.), 7 "TEENSCOOL" Хатыы орто оскуола (педагог-тэрийэччи Егорова Г.П.), "Эрэл" М.В. Ксенофонтов аатынан Маалыкай орто оскуола (педагог-тэрийэччи Саввинова Л.И.). Нурба 3 №-дээх оскуолатын Ожо түмсүүтэ начаалынай ос-куола саастаах кыра да буоллалар бэйэлэ-рин кыахтарынан көхтөөхтүк кыттан иһэл-лэр (педагог-тэрийэччи Спиридонова О.К.)

Быйыл элбэх оскуола саҥа педагог-тэрийэччилэр үлэһии сылдыллар, кини-лэр ситиһиилэрэ иннилэригэр. Хомойуох иһин, сорох оскуолаларга сылы быһа педа-гог-тэрийэччилэрэ суох буолан элбэх тэ-рээһиннэргэ кыттыбатах да оскуолалар бааллар. Инники өттүгэр оскуола сала-йааччылары суолта биэрэн болҕомтобо ылан ити итэбэһи көннөрөллөрө буоллар дьээн эрэл санаа баар.

Быйыл оскуоланы 9 уонна 11 кы-лааһынан бүтэрээри сылдыр актыгыбынай лидер оҕолорбуттар экзаменнарын сити-һиилээхтик туттаран бағалаах үөрэхтэри-гэр кириэн үөрэнэллэригэр баҕарабыт: Ни-кифоров Алеша (НТЛ, 11 кыл.), Пахомова Кира (НСОШ 2 №-дээх оск., 11 кыл.), Николаев Вадим (Маалыкай оск., 11 кыл.), Петрова Лилиана (Хатыы оск., 11 кыл.), Портнягин Максим (НТЛ, 11 кыл.), Алек-сеева Тая (Антоновка оск., 11 кыл.), Ива-нова Лиана (НСОШ 1 №-дээх оск., 11 кыл.), Аммосова Настя (НСОШ 2 №-дээх оск., 11 кыл.), Торохов Святослав (Акана

оск., 10 кыл.), Андреева Марина (НТЛ, 9 кыл.), Григорьева Анита (Маар оск., 9 кыл.), Федотова Динара (Сүлэ оск., 9 кыл.) уо.д.а.

Ожо түмсүүтүн үлэтин оскуола сала-йааччылары, нэһилиэк баһылыктара бол-ҕомтобо ылан суолта биэрэн үлэлэтэр, кө-мөлөһөр буоллахтарына ордук тахсылаах буолар. Онук салайааччыларынан бири-дэстэринэн Маар орто оскуолатын дириэк-тэрэ Никифоров Артем Иванович уонна иитэр-үөрэтэр үлэбэ солбуйааччыта Ива-нова Валентина Дмитриевна буолаллар. Ол курдук быйыл Никифоров А.И. "Лучший директор по поддержке детского движе-ния" номинация, Акана баһылыга Семенов Ефрем Михайлович былырын "Лучший Глава по поддержке детского движения" ылбыттара. Быйылгы дьылга Ожо түмсүү-лэрэ олонор сирдэринэн баһылыктарын кытта атах тэпсэн олонор кыһалгаларын, ситиһиилэрин кэпсэтиилэрэ инники өттү-гэр үчүгэй өттүнөн сабыдыалыра буолуо.

Бу күннэргэ үөрүүлээх сонун кэллэ. Сангардылыбыт "Эркээйи эргиерэ" быра-гыраама балабан ыйыттан Үөрэх миниис-тирин бирикээһинэн олохо кириэхтээх. Куонкурус түмүгүнэн 36 үөрэх тэрилтэлэрэ пилотнай былаһаакка аатын ылылар. Нурбаттан 2 сайаапка кирибиттэн МАУ ДО ЦДНТТ ааста. Куруһуоктар бары уонна улустастабы "Нурба эрэл" Ожо түмсүүтэ үлэһин былааныгар "Эркээйи эргиерэ" бырайыак балабан ыйыттан кириэн үлэ-лиэхтээх.

Бу кэлбит Пионерия күнүнэн бары пионер буола сылдыбыт дьоннору бэтэ-рээн баһаатайдарбытын, билинги Ожо түмсүүлэрин чилиэннэрин, педагог-тэрийэччилэри, Ожо хамсааһынын куруук-тэрийэччилэрэ бука бары салайааччылары ба-рыгытын эбэрдэлибит, ситиһиилэри, до-руобуйаны, эдэрдии эрчими баҕарабыт!

Улуустаабы "Нурба эрэл"
Ожо түмсүүтүн педагог-тэрийэччигэ,
РДШ муниципальный куратора,
пионерскай хамсааһын бэтэрээнэ
В.Я. ДАВЫДОВА.

Биһиги Маалыкайытыгар бу дьыл тох-суньу 1 күнүгэр отчуот көрдөрүөнэн 1100 сылгы, 1001 ынах сүөһү баар.

Мань көрөргө-истэргэ, эмтииргэ-том-туурга хаһаайыннартан ураты, Нурба-таабы бэтэринэринэй департамен "Бор-дон" нэһилиэтин бэтэринэринэй эмтиир-томтуур тэрилтэтэ таһаарылаахтык үлэ-лиир. Манна салайааччынан эдэр исписэ-лиис Винокурова Мария Ивановна үөрэ-нэн сыстан үлэлиир. Кини Дьокуускайдаа-бы тыа хаһаайыстыбатын техникумун 2009 с., уонна 2018 с. үрдэтинэн бүтэрбитэ.

Кэлэтиип дьобус, барыта 4 үлэһиттээх. Манна даҕатан эттэххэ, биһиги кинини "бэтэринээр Машабыт" дьээн сөбүлээн, убаастаан ааттыбыт.

Маша ийэтэ Антонина эрдэ эмискэ ыалдыан күн сириттэн эдэр сааһыгар ула-хан дьээн кэргэнин хааларан суох буолбута 10-ча сыл буолла. Кырачаан игирэ кыргыт-тар 3-4 саастаах, оскуолаба үөрэнэр балыс-тара, 20 ынах сүөһү Маша нарын санныгар сүктэриллибитэ. Аҕатын кытта Маша кыра оҕолору, улахан хаһаайыстыбатын ийэһии амарах сыһыанынан көрөтөөн, үүт-ас тут-таран, эбии дохуот киллэрэн, биер да сүө-һүнү энчирэллээк кэллэр. Өссө үлэтин кытта эбии дьүөрэлээн кэтэхтэн үрдүк үө-рүбү бүтэрэн, билинги кэмнэ эдэр ыччат мээһэ ылсыбат олох, дьээн кэргэн, үлэ-хам-нас туһугар эрдэхтик туруулаһан кыабын иһинэн үлэһии-хамсыы сылдыр.

Эдэр киһи билбэтэ-көрбөтө да баара буолуо, өйөбүл, сүбэ-ама иһигэр күүтэ са-ныыра буолуо ээ. Бу эмиз туһугар улахан патриотизм, үлэбэ-үөрэххэ, дьээн кэргэнгэ бэриниилээх буолуу билинги бириэмэбэ эдэх көстүү дии саныыбын.

Биһиги эдэр ыччаттарбыт, кэнэбэски көлүөнэлэрибиз төрүт буордарыгар кэлэн үлэһээн-хамсаан, хаһаайыстыба тутан, сирэ быһыгытынан ыал буолан, дьоннорун-сэргэлэрин үөрдэ сылдылларга үчүгэй дьыала. Ол аата тыа сирэ кэһитбэт кэскил-лээх, эстибэт эрэллээх буоллаба!

Бу тэрилтэ биер киэн туттар үлэһити-нэн бэтэринээр-быраас Александр Ивано-вич Иванов буолар. Саһа ойор-тэбэр оҕо саһаа чуғас сытар Быһыттаах дэриэбинэ-тигэр ааспыта. 1974 с. төрүүх. Саһа элбэх оҕолоох Иванов Прокопий Иванович дьээн кэргэнигэр күүтүүлээх уол оҕо буолан орто дойдуга оройунан түспүтэ. Аҕата Иванов Прокопий Иванович - "Молот Борокуоп-

- Биһиги аттыбытыгар -

Үлэлэрэ сыаналаннын

пай" биһиги киэн туттар ааттаах уордыан-наах сылгыһыппыт этэ.

Саһа тыа оҕото буолан, кыра эрдэби-тэн сылгыга, сүөһүгэ сыстабаас буола улаа-пыта. Аҕатын батыһа сылдыан, бэтэринээ-ри ытыгыр, сылгы моһуогурудаһына көмө-лөһүннэһээри, эмтэтэлэрин илэ харабы-нан көрөн, интэриэһиргээн, аһынан, кө-рөн улааппыта.

"Ыалдыбыт сылгы үтүөрөн туран хаам-табына биһиэхэ улахан үөрүү буолара" - дьээн Александр ахтар. 10-чалаах мэнник-тэ-ник сааһыгар Саһа кыра ытын оҕотунаан оонньоу сылдыан, арай ытын оҕото ды-баан атабын анныгар, баһыгар охсон ытаан-сонгоон, айдаан бөбө буолбуттар, Саһа ытын оҕотун "айдаанын" тулуйбакка бэтэринээр, биһиги эмиэ ытыктыыр-убаастыыр киһибитигэр Лариса Егоровна Ушкановаба илдээн, сототун унуоҕа то-стубутун "чартаган" кэлэр. Ытын оҕото ыйылаатабын аайы ытыы-ытыы эмтэтэн, Лариса Егоровна күн-ый буолбуттар махтала мунура суох.

Дьэ, ол кэнниттэн Саһа олоһун "бэтэ-ринээр" идэтин кытта ситимнэм дьээн бигэ санааны ылыммыта. 1991 с. Малды-бар орто оскуолатын бүтэрээт ЯГСХИ "бэтэринэрийэ" салаатыгар кирибитэ.

Бэйэтэ сөбүлээн талбыт идэм буолан, бу мин инники олоһум, үлэм дьээн санаан-наан салайтаран үөрбэр улахан ыарахатта-ры көрсүбөккэ үчүгэйдик үөрэнэн бүтэрби-тин, олоһун биер кэрэ, күндү кэрчигинэн сыаналыыр. Производственной, диплом иннинээһи практикаларын Нам, Хангалас, Нурба, Амма улустарыгар наһаа үчүгэй-дик, эрэллээхтик элбэххэ үөрэнэн ааспыта. 1997 сыллаахха үөрэбин бүтэрбитэ.

1999 с. Григорьев Нургуун Иванович сэбиэдиссэйдээх Малдыбардаагы вет-пуунга ветфельдшеринэн үлэтин сағалаа-быта. Филиппова Айгуль Афанасьевна-лыын, Васильев Александр Васильевич-тыын үс буолан олус таһаарылаахтык, ил-лээхтик үлэһээн ааспыттара.

Биридэ тохсуньу томороон тымныы-тыгар, сарсыарда эрдэ хойуу туман быы-һынан чараас кутуу саппыкынан үктэнэр-

үктэмэт сиринэн "Умсан" ферматыгар ба-ран истэһин, кэнниттэн массыына ситэн кэлэр. Көрбүтэ тэрилтэтин салайааччыта Пахомов Тимур Иннокентьевич Нурбат-тан тахсыбыт эбит.

"Таҕаһын-сабын тоҕо чарааһай," - дьээн сэмэһи түспүт. Онуоха толло-толло: "Саҥа үлэбэ кириэн анал таҕаска тиксибэ-тэбим" диэбитигэр, аҕыйах хонон баран "Нурбаттан таҕаскын кириэн Иванов ыл" дьээн илдэбит кэлбитигэр, кириэн саҥа халын таҕастанан үөрүү буолбута" дьээн ахтар-саныыр.

Тимур Иннокентьевичи "тоҕо да бас-таан көрдөххө тыйыс көрүгүнээһин иһин, үлэһиттигэр ағалы амаар сыһыаннаах буолуучу, кэлин эмискэ ыалдыбыппар, элбэхтик көмөлөспүтэ, сүбэ-ама биэрбитэ" дьээн улахан махталын этэр.

Александр Иванович 2001 с. Маалыкай ветлечебницагыгар көһөн кэлэн ыал буо-лан, күндү күтүөппүт буолта. Аан бастаан аптекарынан үлэтин сағалаабыта. Кэлэ-тиипкэ ол сағана суоппары кытта 10 үлэһит этэ.

Бу кэлэтиипкэ кириэн баран аҕа саастаах Григорьев Владимир Николаевич-Дьээдэ Болудьа айылбаттан айдарылаах мындыр үлэтин, хайдах эмтиирин батыһа сылдыан улахан, үчүгэй оскуоланы ааспы-тыгар Владимир Григорьевка махталым му-нура суох дьээн ахтар. Владимир Николае-вич элбэх үлэтигэр туһанар матырыйаалла-рын, кинигэлэрин аахтарбыта. Өссө биер-дэ Джеймс Харриот аангыһыа бэтэринээ-рэ суруйбут "Братья мои меньшие и боль-шие" дьээн бэйэтин олоһун кырдыктаах-тык, кэрэхсэбиллээхтик суруйбут кинигэ-тин уларсыбыта, ону улаханлык умсугуйан туран ааһан турардаах. "Владимир Нико-лаевич эпэрээссийэ онгору туран хаһан да ыксаабат, куттамат баҕайыта дьээн үөрэ-тэрэ өйбөр хатанан хаалбыта," - диир.

Ити сылдыан мөбүллэр да, хайбанар да этибит дьээн ахтан-санаан ааһар. Александр Иванович Саввинов Прокопий Корнило-вичтыын олус бэркэ тапсан үлэһэбиттэрэ. Сылгыга Прокопий Корнилович идэти-йэн, сөбүлээн үлэһэбитэ. Сылгы дьээн

олус хаппырыс, турдабына турар, элбэх көрүүнү-истиини эрэйэр буоллаба. Про-копий Корнилович түгүнү-күнүһү ахсыбак-ка, аһара санаатын ууран, уһун кэмгэ үлэ-лээбит исписэлиис буолар. Киһи быһыы-тынан чизинэй, көнө сүннүлээх, аҕа табаарыс.

Бу улахан кэлэктиби сатабыллаах салайааччы Егорова Галина Егоровна өр сылларга салайбыта. Эргэ ыал дьээн атылаһан, бэйэлэрэ онорон, мас кэрдэн эпсийдээн, кырааскалаан, бэйэлэрэ бас билэр хонтуора дьылээн олус абырам-мыттара. Үлэлэрин сөптөөхтүк тыырсан, мас мастаан, саһаан охсон, онтуларын атылаһан наадалаах тэриллэрин булум-муттара.

Сайын өттүгэр эмтээх оттору хомуйан, хатаран эмкэ туһанан, соробун оройуон-наабы бэтэринэрийэбэ туттаран тизрил-либит былааннарын толорон үөрүү-көтүү буолаллар.

2001 сыллаахха Александр улууска бастын бэтэринэринэй быраастар күрэх-тэригэр кыттыбыта.

22 сүл устата бэтэринэринэй быраа-һынан үлэһэбитин Александр Иванович олоһун кэрэ, бастын түгүннэринэн ааҕар. Киһини эмтиир бырааска ыарыһах онтум-мантым ыалдыр дьээн этэн биэрэр буолла-бына бэтэринээртэ ол кыаллыбат. Онон "сөптөөх диагнос туруоран, сүөһүн-сыл-гыгын үтүөрэн, тустаах хаһаайын махталын биллэрдэбинэ, ол буолар үлэн сыанабыла," - диир Александр Иванович.

Биһиги, саһа дьон төлөбүлээн олонор сиригэр баар суох бас билэр баайбыт сылгыбыт-сүөһүбүт буолар. Онон бу дьобус кэлэтиипкэ сыраалаах үлэлэрэ, үлэһи-хамсыы сылдыр кэмнэригэр сөптөөх өйбүлү-сыанабылы ылаахтаах, тэрилтэ, нэһилиэһинэ да өттүтэн өйдөһүү-өйөһүү, сыанабыл баар буолуохтаах дьээн бүчүм санаабын суруйдум.

Бу сүл от ыйыгар бэтэринэрийэ 100 сыллаах үбүлүөйэ бэлиэтэнэр. Онон си-бээстээн үлэһии сылдыр дьобус кэлэ-тиипкэ бары баҕа санаалара туоллун, ба-лысхан олохо өссө күүскэ айымнылаах-тык, бэйэ-бэйэбитин өйдөһөн, бырааһын-ныкка сөптөөх хайбалы, наҕарааданы ыланнар, чөл, доруобай сылдыан үлэһи-лэригэр баҕа санаабын тизрэдэбин.

Анна САВВИНОВА.
Маалыкай сэл.

– Варвара Потапова төрөөбүтэ 75 сыла –

Үтүө сааһым үөлээннээбэ

Варвара Потапова 1946 с. ыам ыйын 13 күнүгэр Ньурба оройуонугар Сүлэ нэһилиэгэр (Торуой Бордонго) Үгкүүлүүр алааска төрөөбүтэ. Ньимискэннээх оскуолатыгар 0 кылааска үөрэммитэ. 1-кы кылаасан Ыраах Убайаанга көһөннөр Ньурба 1 №-дээх орто оскуолатыгар үөрэнэн, 1966 с. бүтэрээт СГУ саха салаатыгар туттарсан киирбитэ.

Ийтэ эрдэ өлөн: оҕо көрсөн, ынах ыһанан - барыга сыстаҕас, сайаҕас буола улааппыта. Варя туохтан да хаалсыбат, пионерскай соруудахтары кэмигэр толоругас буолан, оскуолаҕа үчүгэйдик үөрэммитин учууталлара ойуччу бэлиэтиллэрэ.

Устудьуоннуур сылларыгар Сэргэлээххэ 3-с, 12-с куорпустаарга олоҕубута. Сүрдээх эйэлээх куурус этэ. Кеша Левин, Иван Ордууноскай, Николай Литвинцев, Коля Уйгуров курдук муста түстүлэр да хоһоон ааҕан түллэнгэтэр уолаттартан Варя хаалсыбат этэ.

"Сэргэлээх уоттарын" сэргэ "Эдэр коммунист" хаһыат иһинэн үлэлиир "Хомус" литературнай куруһуоктарга актыбынайдык кытара. Оччолорго тиһигин быспакка тэриллэр поэзия биэчэрдэригэр, көрсүһүүлэргэ бысы-арыт булан хайаан да сылдьан истибитэ-көрбүтэ эрэ баар буолара. Дьэ, оннук үлүскэннээх умсулҕанга Варя Потапова поэтикаһы дьобура бэрт дөбөҥнүк арыллан талаана бэргэнник чочуллубута.

Хомойуох иһин, 1979 с. Бокурооп түүн кини кылгас сирдээҕи олоҕо соһумардык түмүктэммитэ... Киһи өлбүтүнэ үтүөтэ биллэр үгэһинэн: үйэлээх үтүө тыллар, хомолто-курулҕан хоһооннор - Кини аатыгар тиһигин быспаттар. Биһиргэ үөскээбит үтүө сааһым үөлээннээгин сырдик кэриэһигэр анаабыт "Дьэ, бу - тилли!" циклыттан түмүк үһүс түһүмэбин күнгэ көрдөрбүн.

Дьиибэтэ-дьикитэ диэн, ол дьулаан түүн тосхойохтаах битэ, ханарытан миэхэ син сэрэтин буолан, түүлэр биллэ сатаабыт эбит...

1. 14.10.1979 өрөспүүбүлүкэбэ биллэр талааннар, ол иһингэр Анегина Ильина, Аиза Решетникова о.д.а. - бүтүн дьуһунанан (аны бука бары дьахталлар) өлөн хаалтар. Олору аһыйан кырдыктыгы ытаан маккыры сытан уһугуннабым үһү... Хата, тула ыалларбыттан кыбыһыннарбын да, түүл буолан хаалбытыттан үөрдүбүм дии!

2. 17.10.1979 с. үөрэммит таас реальнайбыт 17 аудиториятыгар саха салаатын хас да кууруна түмсэн, хос үөрэнэ аҕай сылдьар эбиһит. Ортоку эрээт ортокугар олоҕорун. Киһитин эрэ мааныбын - хаһан да кэппэтэх манган, ойуулаах быллаачыйаалаахпын. Бэйэбиттэн балыс көрүҥнээх, илэ билбэт эдэр уолум миэхэ ингэнниириттэн куота сылдьабын.

3. Аны "Эдэр коммунист" Варям некрологун көрдөбүм түүн (22.10.1979) куоракка эргэ баҕайы кыараҕас мас квартираҕа соҕобун түүннэри сылдьабын. Илэ сылдыбатабым да - Варя Потапова дьийэтэ дии саныыбын. Өлбүтүн өйдөөбөппүн, суос-соҕоһотун. Сирийэн көрдөхпүнэ - сүрдээх баай эбит: сиэркилэ, парфюмерия, металлическай шлем сувенир (иһингэр 4 мундук сирэйдээх бинилэх). Барыны бары олус да муньуна сатаабыт, - диэн соһуйабын.

Онтон эмискэ өлбүтүн өйдүү түһэбин: "Оо, киһи барахсан! Хаһан маны барытын туох гынаары муньубута эбитэй?" - диэн уйдыйабын. Аны холодильнигар асуөл эгэлгэтэ: "Суруйааччылар ордууланан аһыыр-сиир буоллахтара дуу?" - дии саныыбын. Түүлүтүл: "Бэйи, миһин манна тоҕо соҕоһотуу хаалларбыттарай?" - диэн аны кыйаханан кэлэбин.

Онтон: "Хатаан баран күлүүһүн аймахтарыгар илдьиэм... Суох! Мин манна хаалбаппын," -

СГУ, ИФФ саха салаатын устудьуоннара "Сэргэлээх уоттара" литературнай куруһуокка 1967 с. иһинки кэккэбэ (хаҕастан уга) Евдокия Тимофеева, Варя Потапова.

диэн быһаарынабын эрээри, аймахтарын аадырыстарын чуолкай билбэт эбиһиттэн муһаарабын. Ол сылдьан: "Бэйи, мантан Варяны санатары, туу эрэ характеристикаһы - өйдүү сылдьарга ылыаха", - дии саныыбын да, барыта дьүөрэтэ суох баай-талым! Хата, 6 чааска уһуктан абырһаннабым үһү.

Били, Варя "Күннээх халлааныгар" (Дьокуускай, 1972 с.):

*Мин түүлүм - иккис олоҕум,
Мин түүлүм - иккис олоҕум* - диэбитигэр дьылы.

Ити күннэргэ урут Варялыын "Эдэр коммунистка", биһигиниин Амма хаһыатыгар биһиргэ үлэлээбит уопсай кэлиһэбит Сергей Егоров күөрөс гыммыта. Бэркэ диэн уйуһуйбут, ыксыы сылдьар, хараҕа сүүрэлэс да, харчы көрдүү кэлбитэ - биллэр суол... Быстах кэпсэтигэр: "Оо, ол түүн... мин эмие баарым", - диэбитэ. Өссө кимнээх баалларын кэтэмэ-бэйдээбэккэ ааттаталаабыта...

Мин түүлүн кэпсээбиһипэр төттөрүтүн ойуулаабыта: "Туох да оннук баай-талым диэн - ыыра суох! Холодильнига эмие кураанах этэ", - диэбитэ. Төлүөх буолан, 20 солкуобайы мүчүү туттараат, мэлыйбитэ - бэйэтэ аһар түүл курдук. Итиччэтигэр түүлүлэрбин төттөрүтүнэн тойоннообутум сөп курдук.

Евдокия ТИМОФЕЕВА.

Дьэ, бу - тилли! (Цикл үһүс түһүмэбэ)

*Сирэйинэн да буолбакка
Сэрэтэр түүл түүн ытатта -
Ханарытан тугу, дьэ, түүйэ
Хаһаангыны кини биттэннэ?*

*Ытаан-сонгоон да диэктээн -
Быйыстыым дуу, харах уутун!
Син биһир төһөрбөппүн
иккистээн
Сир үрдүгэр аны Эйигин...*

*Тиэтэлинэн хонон аасытыгын -
Тубуктээх мин алаһабын
Тэлэйиң суоҕа ыам ыйын
Тийэх күнүгэр анытын...*

*Дьинэ, бэйиң уот сындыстымы
Дьулусхан субуйа сүүрүүнэн
Олорбутун утаппытты -
Олоххо көстөр улуулардым.*

*Айар илбискэ ылларан
Аҕаска да бэлэм баарыгын -
Арҕахтаах хабыр өстөөххүн
Атаска ылынар кэмнээбигин ...*

*Арай, дьоннор аанньал
буоланнар
Аргыстаспыт баҕас буоллуннар -
Айаның суола, атын туспа
Аартыгы тосхойуон сөп этэ...*

*Бэйиңи да бырастыгы гыммат
Бар-дьонго ыар аһы-хомолто*

Көрсүһүүнү салайан ыһыһыт Реворий Кривогорницын Варя Потапова "Хаар манган дьахтар" туһунан хоһоонун ааҕар.

*Баай да сүрэйи бобо туттаат
Биһир тыйыс түүн
тохтоттоҕо...*

*Бүөбүйдээн чэлиһиптэ эрээри
Бу сиргэ хаарыан талааннары
Тоҕо да үүннэрбит эчи:
Толук дуу, сиртибэ гынаары?...*

*Ханнабытым, кылаан Кыыс Оҕо
Хангыл эт сүрүбэ тардыһар
Хайҕаллаах ол ырыскардара -
Хорсун-хоодуот Ньургун
Боотурдар?*

*Ол оннугар: Уолан бэрдинии,
Оруола киирэр артыстымы -
Тиэтэлик да төһүннүбэ
Тылаан силигэ сиптээккэ...*

*Хомолто Кутурҕан Куо буолан,
Халлааны саппах киһэлэргэ
Халтаһалары салбаҕырдан
Хайаан да, халыйан, илтиэ...*

*Бөлүүнү да иччилээх түүлүбэр
Бэл илэ тиксэн сылдыбатах
Бэлиэр иччитэхсийбит дьибэр
Булбатым - кэриэс буолуох, дьэ,
суох...*

*Баай-талым баар ахан
курдугун
Барытын аахайбат эбиһитин -
Бадаҕа, туох эрэ улууну
Бардаҕыгын бэйэҕиниин илдьэ...*

*Ыраагы өтөрү көрбөтөх
Ырыган ычак ырыалаах
"Учууталым", - дэппит Мин
муннаах
Уйулабын көтүттүгүн хайы-сах!*

*Эйигин, дубук, мүчүү туппучча
Эрэй-аһы ыар кыһалҕата
Ингэ буолуо өр дууһаҕа,
Ириннэх хойбуул сүрэххэ...*

1979 с. ыам ыйын 30 күнүгэр "Коммунизм тутуутугар" хаһыат редакциятыгар (Амма), "Алгыс" литературнай музыкальнай түмсүүгэ саха литературатын пропагандалыыр бюро бастакы дириэктэрэ Василий Гольдеровы, саха бастакы поэт кыһа Варя Потапованы кытта көрсүһүүгэ (унаттан хаҕас) олоҕоллор: Н.С. Прохоров, В.Н. Потапова, В.Ф. Гольдеров, О.П. Иванова-Сидоркевич.

*Тулуйуо дуо, төһө өр соҕотох:
Тумнулубут толугур*

*тулаайах,
Туоһа да хастанан сулумах -
Толоон Аар Хатыга, дьэ,
саарбах!*

*Эрэлэ суох чүмэчин уотун
Эрдэ саба үрбүт буолуум дуу
Оччоҕо баҕар урудуһан
Олоруох этиһиң, сир дьолунан?*

*Ол эрээри... оҕотук саастан
Ордоронгун талбыт этин:
Олох эриллэбэс дабаанын,
Ой дуораанын ситэн ылыаххын.*

*Нарын куолаһың долгуйа
Наҕылык хоһоон ааҕаргар
Дьаныардаахтык иһиллэрэ
Дьылбаһың түүйүт ол
дорбоон.*

*Ордуга суох, отут үс саас -
Олох өрөгөйү эрэ...
Оо, олохуохха диэтэххэ -
Олус мыыммат өлүү-чаас!*

*Чачхы улуулар эрэ эрдэ
Чаҕылыыа тыҕа сырдааннар
Сындыыс сулус курдук эмискэ
Сунумнарын бэрээн аһаллар.*

*Отут үс саас - олох бэлэбэ,
Ол кэннэ иккиэйэх киһигэ...
Тиэтэлик онно тиһилибит
Тулаайах тойук
дуораннаммыт.*

*Биһирдии бэйэлэрэ бэргэн
Бэртээхэй диэн афоризмнар -
Быһа курбулуур чаҕылҕан
Боруосна ньыгыл хоһооннор:*

*Эйиэхэ бэйэбэр илэ-бодо
Эриэккэс өйдөбүннүк буолан,
Ийэ тыллаах солбук дьонто -
Иһиллэ туруоҕар дуу, эрэн!*

*Сулһу тырым күллэрэ
Син биһир бу Сиргэ иккистээн
Хатыланыан эрэ суоҕа
Ханнык да нотаҕа Эн!*

*Сагалыы истиҥ хоһоон
Сонун мандарын тиспитиг -
Соҕотох бастакы ньургун
Саха кыһа Эн баарың!*

*Ыраах Убайааның бүгүн
Ырыаларың курутуһа
Ырытар, ааҕар сүтүгүн
Ылманыйа-ытамныйа.*

*Сирдээҕи олох дьолун
Сир дьонунун үлэстэ
Сизэр быһытынан ыал тэнэ
Син олохуохтаах этин.*

*Баара эрэ биһир сыл дьол мөтүгүн
Баһылайыгыны испитиг -
Олох илгэлээх ол чороонун*

Ончу тилэри кэриһиптин...

*Олбуоргун аймаан чуопчаара
Олоххун салҕаан чаҕаарыах
Оҕону-урууну тэһитэ
Олорботунг эбээт уһундук...*

*Сүрдээх курус күһүнү киһэ:
Сана хаар аргыйы тэһимниирэ,
Сир үрдүгэр сылдьан аасыт -
Суолгун кичэйиң сулуура...*

*Сана ырыалар тобуллан
Суол тэһинэр түүннэригэр
Бачча эрдэ сылайан
Бүттэбэ сүрэйиң тэбэн!*

*Үтүө күннэриң үлүскэн
Үөрүүлэрэ баалларыбыт
Үчүгэй күннэр бөлүөхсөн
Үмүөрүсүт да баарбыт.*

*Тийэх чааскар соһуччу
Тоҕо эрэ, дьэ, суохтук -
Бүтэһиктээх суолгар эчки
Биһиги атаарбаппыт...*

*"Сэргэлээх уотун" күллэрэр
Сэргэх чаҕаан киһэлэрэгэ:
Сэмэли-хайгы, мөккүһэ -
Син биһир Эйигин таптырыбыт.*

*Эйигин биһигиттэн дьылба
Эрдэ да мүчүү туттарда -
Эрэнэр этим Эн эрчимнэр,
Элбэҕи бу Сиргэ ситиэххэр ...*

*Хаптаһынга сөбүгэр тон
Хаптыыстаны кырбыыбын -
Мин тыыннаах хомолтобун
Мэнгэһиннэрэ холбуубун.*

*Оттон Эн тон иҥ түгээбэр -
"Ол Дойдуга" тохсус хонугун!
Оо, олох, тынгырах харата -
Олус да кэччэйиңин!!*

*Рифманы экирэттэх буолан
Эмдэй-сэмдэй туруммултук -
Иккиэлэһиң Күөх Ньурбаттан
Ити суол омоонун хайбылпыт.*

*Бу Сир үрдүгэр үйэбэр
Букатын сиптээх урдуккун -
Бүөбүйдээн үүннэрбит сулуслар
Билиһим - тиллэриң
күүппүттүң!*

*Хотторбут Учуутал киэн
туттар
Хоһууна, хотойдуу куһуурдун!
Өнүөл күөх халлаанга Эн
куккар*

Өрөгөй ырыата чорҕуйдун!

*Солобут суолгун сонордуу
Сүрэхтэр түмсэллэр урууруу -
Саҕахтан сэрэхтик сонургуу
Сана күн күөрэйэр уруйдуу!*

Алтынны 17 күнэ 1979 с.
Амма.

Р. Кривогорницын,
Е. Тимофеева түһэриллилэр.

– Ыам ыйын 18 күнэ – Ньургун күнэ –

Ньургун тойуксута – Сиэн Чолбодук

"Ньурба ньургунна саһархай буолбатах, өнгөөх. Кустук уонна саһарба өнө кутуллубутун курдук. Бастаан тыллытыгар кытархайдыгы күөх, онтон ситэн көбөрүмтүэйэр, дьэ онтон эмиз киһи курдук кырдыан манан төбөлөнөр, тийэбэр хагдарыйар, кэхтэр, өлөр..."

Сиэн Чолбодук.

Олобун айар суолун ыллыгар ньургунун сибэккини иэйиитин чопчута, суолдуйт сулус онгостубут И.А. Дмитриев-Сиэн Чолбодук быйыл муус устар ыйга төрөөбүтэ 90 сыла буолла. Тон буюру тобулан, сааскы күн бастакы сылаас сардангаларыгар тардыһан тахсар сибэккигэ Иннокентий Дмитриев-Сиэн Чолбодук ураты истинг, чугас сыһаннаах этэ. Ол курдук ньургунунна аналлаах "Кэбэ кулгааба" кэпсээнэ, ньургуну туйар үгүс хоһооноро: "Харыстыам мин Ньургунумун", "Сыччаа биертэн үөрээри", "Күһүнгү ньургунун", "Ньургунунаах халдыаайыга", "Ньургунунаах ыһааба" онтон да атын истинг иэйиилээх хоһоонноро ааптар бу сибэккигэ ойучу чугас уонна иһирэх сыһаннааба көстөр.

"Бүлүү умнаһыгар, ордук Ньурбаба, ньургунуна кэбэ кулгааба дииллэр. Кэбэ этэр кэмин иннигэр тахсарын иһин эбитэ буолуо, бабар. "Кэбэ кулгааба" дьин кинигэбэр ити тунунан кэпсээннээхпин..." - дьин суруйар, прозатыгар да, поэзиятыгар да ньургуну ураннык уонна уйан-

нык хохуйбут Сиэн Чолбодук.

Ньургунун тыллар кэмэ Сиэн Чолбодукка олус күүтүүлээх, ийэ айылбата уһуктар бу кэрэ кэмигэр кини иэйэр-куойар, айар дьобура саһаттан уһуктарга дылы.

Сыччаа биертэн үөрээри

Сылы туоруур эбиһин.

Ньургунуна көрөөрү

Нуурал сааһы күүлүттүн,

Уруй-туску, Ньургунун,

Уйан күүлун долгуттун,

Удугурбут бэйэбин

Уолан хааммын уйгууртун.

Саха кэрэ кыргыттарын Сиэн Чолбодук нарын буолан баран тулуурдаах, сырдыкка тардыһар ураты күүстээх ньургунунна хо-луур:

Эн быйыл саас тыллыбыт

Эдэркээн кэрэ ньургунунтун,

Хара сиртэн тыын ылбыт

Хаарыан ыраас номоһонтун.

Дууһатын иэйиитин, ситтэр-бэтэх кэрэ ыратын, санныыар-кур-ус санаатын эмиз ньургунунна тэнниир:

Үйэ сааспар ырааммыт

Үтүө санаам ньургунун

Бугун манна көрсөн аастым

Бүтэһик дьыбыл дьолун.

Оттон саха дьоно биер саамай сөбүлээн ыллыгар, истэр Сиэн Чолбодук суруйбут "Ньургунунар" ырыалара таптал гимнэ буолан күн бүгүнгүр диэри дьон уоһуттан түспөккө ыллана сыл-

дьар. Ырыа эмиз киһи курдук дьылбалаах буолар эбит. Үтүө киһи умнуллубатын курдук, үчүгэй ырыаны эмиз дьон өйтүтэн-сүр-бүттэн араарбакка илдэ сылдьар. Бу истинг тыллардаах, нарын матыыптаах ырыа төһөлөөх таптар сүрэхтэргэ иэйиилэрин ситимнээбитэ буолуой, төһөлөөх киһиэхэ муунтуйар кэмигэр эрэл сырдык кымын саһыта буолуой, дьон дууһатын сылаан-ныһыпта буолуой.

Бу хоһоону И.А. Дмитриев 1957 сыллааха Кучай детдомугар дириэктэринэн үлэли сыл-

дьан ырыа буолуо дии санаабакка, сааһы кэтэспиччэ суруйбут. Ити дьыл күһүнүгэр поэт Семен Руфов хоһоону олус сөбүлээн "Эдэр коммунист" хаһыакка бэчээттэпит. Оттон ырыа матыыбын оччолорго Сиэн Чолбодуку кытта бииргэ үөрэнэр устудьуон, ол кэниэ СГУ саха салаатыгар олус айымнылаахтык үлэлээбит, ХИФУ Саха литературатын кафедратын доцена Василий Никитич Протодеяконов айбыт.

Ити кэмтэн сабалаан "Ньургунунары" Сэргэлээх устудьуоннара эрэ буолбакка, араас тэрээһин-нэргэ, урууларга, күрэхтэргэ сөбүлээн ыллыр буолбуттара. Сотору Саха радиотын фондатыгар Дария Барашкова толорон ырыа өлбөт-сүппэт үйэлэммитэ.

Хара сир устун саас маннай

Хаамаһа иһэр кэрэтиэн!

Сэрэммитти арыйы аҕай

Сирин көрөн иһэбин.

Оттон бу ырыа тылларын ааптара Сиэн Чолбодук маннай ахтар: "Айылбабыт барахсан кыһынгы көмнөбүн уулларан, чыы-чаах тойугунан туолан, дьыл саһыны уруйдуур бэлиэтэ буолбут ньургунунар үүнэн турар кэмнэригэр суруллубут хоһооммун "Ньургунунар" дьин ааттаабытым. Бэйэм санаабар, олус бэркэ табыллыбыт курдук этэ. Дьокуускайга үөрэхпэр бара сылдьан,

"Эдэр коммунист" хаһыакка үлэли олоһор поэт Семен Руфовка көрдөрбүтүм. Киһим олус сөбүлээбит уонна түгэн көһүннэбинэ хаһыакка бэчээттэтиэхпит диэбитэ. Мин онтон өссө дьоллоһон, атабым сири билбэт буолуор диэри үөрэн-көтөн, салгыы үөрэхпэр бардабым дии.

Ол сабана мин бэркэ уруһуйдуурум, "Сэргэлээх уоттара" литературнай куруһуок иһинэн тахсар эркин хаһыатын худуһунунуга этим. Биир үтүө күн хоһоонум эркин хаһыатыгар тахсыбытын ыйаабыт этилэр. Аллараа өттүгэр аатым-суолум, оннооһор ханна үөрэнэрин кытта суруллубутун көрөн, бииргэ үөрэнэр табаарыһым Баһылай Бырдыаханап сүрдээбин соһуйбута. "Хайа, доһоор, эн хоһоонун эбит дуу. Оттон мин онно ырыа матыыбын айбытым дии", - дьин, хата бэйэбин соһуп-путтааба. Сонно тутта, хантан баар буола охсубута буолла, мандолинаба оонньоон иһитиннэрбитэ".

Сиэн Чолбодук төрөөбүт дойдутугар сылаас таптала, айылбатын кэрэтигэр ис сүрүбүттэн сүгүрүйэрэ хоһоонноругар арылхайдык көстөр. Ити иэйиини ситэрэн уонна кини хоһооннорун үрдүктүк сыаналаан саха бөдөн композитордара Марк Жирков, Захар Степанов, Герман Комраков ырыа гынан көтүппүттэрэ буолар.

Людмила ИВАНОВА,
Ньурбачаан.

Ньургунун

Кэпсээн

Тон буюру тобулан

Түргэник үүнбүтүн,

Саас кэлбит үөрүүтүн

Мицигиттэн билээлэр.

Бу кэпсээн Ийэ Айылбаба сөптөөх үтүө сыһыаны, кэрэни кэрэхсиир санаалары иһитэ дьин эрэнэбин

Кини ким эрэ дьөлө аспытыны, эмискэ дьыгис гынна, биллэбэт күүс иһигэр кутуллар курдук буолла. Онтон эмиз им-ным. Ол эрээри, олус күүстээх улары-йы баран иһэр чинчитэ билиннэ. Баччаанга диэри тугу да билбэккэ уу чуумпу сыһыта. Туохха да тэнгэммит дьикти иэйи өрө тардан, ханна эрэ угуйар курдукта. Кини онно бас бэринэн, бэйэтэ да билбэтинэн уунан, тахсан испитэ. Сотору сып-сылаас тулатын бүтүннүү кууспута. Синньигэс уктарынан уу тарбанан, уһаан бар-дар-баран испитэ. Үрдүгэр саба түспүт ыбыс-ыарахан баарын,

туох баар күүһүн мунньан, өрө аста уонна эмискэ сып-сырдыкка, сып-сылааска биірлэ күөрэс гына түстэ!

Үөһэттэн төбөтүн оройунан кутуллар ип-итии утахтары күүһэ баарынан ыймахтыы олорто. Кыракый бэйэтин сэрэнэн, имэрийэн ааһар тыалга бигэтэн, күн көмүс сардангаларынан сылаанньы-йан, үөһэ диэки тардыһан, үрдээ-тэр үрдээн, үүнэн истэ. Киэһэ буоларын салгын сөрүүдүйэрит-тэн, сарсыардаангы кэми сиик тынныы тамахаарынан арааран, ити курдук бириэмэ син барда.

Оттон биер сылаас күннээх сарсыарда, бүтүн бэйэтэ бүтүннүү ис-иһиттэн илигирээн, кинини баһыйар улуу күүскэ бас бэринэн, эмискэ хамсаан, сэмээр сэгэйэн, атан, аһылан киэрэн барда. Күн чабылыар сырдыгыттан соһуйда уонна дьэ эрдийэн көнө түстэ. Оо, тобо бабас ыраһай, киэнэйт, до-роттоор! Эчи сырдыгынан! Сылаа-һыан! Үөрүүттүн, салгына да суоһун иһин, бүтүннүү эйэнгэли

түстэ. Арыый уоскуйан, тулатын көрүмүтэ, кинини кытта кэккэ-лэһэ хас да сибэкки тыллан үөрэ-көтө тураллар эбит. Соһотох буол-батабыттан үөрүүтэ эбии үрдэтэ, доһотторун кытта тэбис тэнгэ күн диэки өрө тардыһан үүнэн истэ.

Күннэр-түүннэр солбуһан, арыт ардах түһэн, арыт күүстээх тыал куугунаан бириэмэ тохтоло суох барар. Кырдалга үүммүт ньургунуннар кэрэ саастан, күлүм күнтэн күүс-уох ылан, кылгас буолан баран, сирин киэргэтэр улахан аналлаах олохторо устан истэ.

Биірлэ киэһэ буолуота, күнү быһа тохтообокко үрбүт тыал уоскуйа быһыгытыыта, сылайбыт ньургунуннар утуһун эрдэхтэринэ, били үөрэ-көтө үүнэ турбут ньургунун барахсаны аһан иһэр сааһыт атабынан үктээн ааста. Ньургунун эрдээх эмискэ сырдык-хараҥа икки ардыгар буола түстэ. Хайа, бу туох үлүгэрэ буол-ла!? Нуоһайан түспүт төбөтүн өрө

көтөбө сатаата да, кыаллыбата. Умнаһа эмиз алдыаммыт быһыы-лаах, аллараангы сэбирдэхтэригэр тайанан, нэһиилэ өйөнөн тур-да. Аттыгар үүммүт ньургунун до-һоро кутталыттан эйэнгэли ту-раахтыыр эбит. Туох да буолбата-бын дьэ өйдөөн, нуоһайан түспүт доһорун сэбирдэхтэринэн өйөөн, сиргэ охторбот мөккүөрүгэр тур-да.

Халлаан борук-сорук буолла, туох барыта иһийдэ. Сир Ийэ ба-рахсан сылаас хооньугар уктан кыстаппыт сизмэтэ тыллан, кө-рүөхтэн кэрэ күөх ньургунун буолан күөгэйэ үүнэн турарыттан үөрэн сыһыта баара... Тутунан да көмөлөнөр кыаба суоһуттан хо-мойбутун иһин хайыай, кэтэһэ-ригэр эрэ тийэр. Кэтэстэххэ уун түүн кэмиз-кэнэбэс дьэ ааһыа курдук буолла. Доһор ньургунуна түүнү быһа кинини өйөөн хонно.

Сарсыарда буолуота түспүт сииги күүһэ баарынан оборон, доһорун нуоһайыт төбөтүн үрдү-

гэр таммалатта. Күөх ньургунун, ити күүстээх санаа, истинг иэйи инмит таммаһын тоһуйан ылла, истэ. Оо, үөрүү! Күүһэ эстэн эрдэ-бинэ бу таммах өрүһүйлэбизин! Ту-та сэниэлэннэ, тулата күндүтүйдэ. Күн уота күүһүрдэбин аайы, кини эмиз сэниэлэнэн истэ. Доһорун сэбирдэхтэрин көмөтүнэн умнаһа көннөр-көнөн, төбөтө өндөйөн барда. Сарсыардаангы сиик кө-түөр диэри дуоһуйа истилэр, си-листэригэр ингэринилэр. Күөх ньургунун доһоругар күүс-көмө буолан, өлүүтүн өрүһүйүтүгэр махтанан куоһаннаан ылла.

Үүммүт саҥа күнү сэбирдэхтэ-ринэн сизттиһэн көрүстүлэр, сиккиэр тылтан үөрэ-көтө нуо-балдыһа, сибигинэһэ турдулар. Ийэ буордара эмиз уоскуйан, на-лыйан-наскыйан сытта.

НИКИФОРОВА

Екатерина Семёновна,
Дьярхан орто оскуолатын
алын сүһүөх учуугала,
педагог-библиотэикэр.

– Уһулуччулаах аграрник Николаев Иван Васильевич төрөөбүтэ 90 сылыгар –

"Сулуһа суох герой" кинигэ

Саха саарына Иван Васильевич НИКОЛАЕВ - Быгык Уйбаан ту-һуна ахтыы-сээн кинигэ 2000 сыллааха Дьокуускай куоракка "Сахаполиграфиздат"-ба 1000 экземплярна тахсыбыта.

"Биһиги Сахабыт сиригэр тө-рөөн-үөскээн, олорон ааспыт дьоннортон биер ураты төлкө-лөөх, аны хаһан да хатылламат дьылбалаах киһинэн Иван Васи-льевич Николаев-Быгык Уйбаан буолар. Манньон дьоннор олобу көннөрү дүһүйэн ыларга, эбэтэр кинини тула көтө сылдьан кирти-тэргэ аналлара суох. Кинилэр олох киэн түһүлгэтигэр бабар сыыстыннар-таптыннар, бабар бурга-сыыска булкуллан да ыл-лыннар, охтон тура-тура саһаны, суоһу баар онгорорго сирэйэ-хара-ба суох инники дьулуһан олохто-рун хардата суох дьон туһугар аныыллар. Кинилэр сүүстэрин көлөһүнүн тобуктарыгар абаан туох эмэ кыайылы ситистэхтэ-ринэ өссө тэптэн үлэ үөһүгэр өрө күүүрэн иһэллэр. Бабар, онно кы-наттара тостон охтон да түстүн-нэр..."

Кини дьынгээх Үлэ Геройун аатын сүгэр олобу олоһута. Ону баара ааспыт тутулбутугар кы-айы уонна кыайтары аттыгар хаһан да чугаһаан көрбөтөх тым-

ны дууһалаах салайааччылары ити үрдүк ааты ингэрбэтэхтэрэ. Ол оннугар дьобурдарын кини аатын тэпсэргэ соруммуттара уонна... ону да кыайбатахтарына..." дьин са-бальыр кинигэни ааптар Саха Өрөспүүбүлүкэтин културатын үтүөлээх үлэһитэ, телевидение уонна радио туйгуна Христофор Ефремов.

Христофор Данилович Ефре-мов өрөспүүбүлүкэ прессытын үс ханаалыгар - радиоба, телевиде-ниеба уонна хаһыаттарга ордук тыа сирин олобун дэгиттэр кэп-сиир, суруйар талааннаах суруна-лыыс, төрөөбүт нуруотугар киэн-ник биллэр киһи. Кини суруйуу-лара уонна эфиргэ кэпсээннэрэ чахчылаах баай фактической ма-тырыйаалларга олобуруларын туспатыллар уонна ааҕааччыла-рын, истээччилэрин мэлдьи бу-лаллар. Христофор Ефремов үйэ-бэ биірлэ кэлэн барбыт дьикти-лээх киһи Иван Васильевич Ни-колаев сырдык кэриэһигэр анаан дьонуннаах ахтыы-сэһэни суру-йан хаалларбыта саха нуруотун сүдү баайа, улахан кылаата.

Мэнгэдьэк нэһилигэр төрөө-

бүт, Ньурба I №-дээх оскуолатын бүтэрэн, Москва куоракка үрдүк үөрэх кыһатыгар уһуллан, идэ ылан саһатын нуруотун инники кэскилин уһансыбыт Иван Нико-лаев олобун, үлэтин кэпсиир "Су-луһа суох герой" кинигэ аҕыс чаастан турар.

Бастакы чааһа "Бырастыыла-һыы" - тобо, туох санааттан Күн-дээдэ буолбакка Таатта Харба-лаафар көмүс унуоһун харайбыт-тарын иһитиннэрииттэн сабала-нар. Салгыы бу чааһыгар оҕо саа-һын уонна оскуолатарабы сылла-рын туһунан истинник, иһирэх-тик ахтылар.

Иккис чааһыгар - Москваба, Тимирязев аатынан академияба үөрэнэр сылларын бииргэ үөрэм-мит доһотторун ахтыларыттан сииһили билэбит. Дьыг-чахчы сахалы мындыр өйүнэн тобулан, дьонуттан көмө ылбакка, эдэр киһи улахан Москва куоракка олобун-дьаһабын тэриниитэ ки-һини сөхтөрөр.

Үһүс чааһыгар аата аар-саарга тарбаммыт Таатта сиригэр үлэтэ-хамнаһа, олобо сэхэргэнэр. Аны-гылы тыиптээх бүтүн бөһүөлэги

туттаран, үлэ-хамнас тупсарын туһугар саһаттан-саһа көрүүлэри киллэрэр киһи киэнэ килбиэн-нээбэ Ньурбаттан төрүттээбэр кизин туттуу санааны кынаттыыр олуқ.

Төрдүс чааһа - "Тоталитаризм сиэртибэтэ". Бүтүн Харбалаах аг-родэриэбинэни туттарбыт, үлэ хаамытын таһынан үлэһиттэрин олохторун дьизэ-уот өттүнэн туп-сарбыт салайааччыны мунньах үөһэ мунньах буолан үлэтигэр үүрдэригэр таһынан саатар идэ-тин үлэлирин кытта бопсубут ол сабанаары салалта мунньахта-рын боротокуоллара, Иван Васи-льевич Николаев киниэхэ итин-ник нүдү-балай сыһыанна, дьыг саха киһитин бастыгын бы-һыгынан, түһэн-бохтон биэр-бэккэ киһи да, үлэһит да, сала-йааччы да өттүнэн ыраас тахсы-та көстөр.

Бэһис чааһа - "Аата-суола үйэ-лэргэ өлбөөдүйүө суоһа" дьин аата да этэрини И.В. Николаевы Харбалааһын доһо-сэргэтэ бэйэ-лэрин дьыг кырдыгы кэпсиир ахтыларынан аатын үйэтитэр олуқтара.

Алтыс уонна сэттис чаастарга Иван Васильевич Николаев-Бы-гык Уйбаан Сунтар Элгээйтигэ-р, Ньурба Күндээдэтигэр үлэ-тин-хамнаһын туһунан сырда-тылар.

Ахсыс чааска биер дойдулаах-пыт, Ньурба чабылхай уола, саха омуқ саарына, уһулуччулаах аг-рарник Иван Николаевка сы-һыаннарын, биер кэмгэ үлэ-хам-нас үөһүгэр алтыспыт Саха сирин ааттаах-суоллаах, биллэр-көстөр дьонун ахтылларынан кинигэ түмүктэнэр.

Биер киһи дьылбатын тула бүтүн нуруот дьылбата, биер киһи үлэтин нөһүө бүтүн нуруот үлэтэ.

"Сулуһа суох герой" ахтыы-сэһэн 176 страниката биер ты-һынан аабыллар умсугутуулаах-тык суруллубут кинигэ. Кинигэ хас чааһын аайы суруйуулар хаар-тысканан ситэриллэн биэрбиттэ-рэ өссө кэрэхсбиллээх.

Кинигэни Ньурба куорат уон-на нэһилиэктэр библиотэикэлэ-риттэн уларсан ааһыҥ. Биер дой-дулааххыт, чулуу үлэһит олобун билиҥ, сэнгэриҥ, салгыы ычат-таргытыгар кэпсэл онгостун!

Маргарита НОЕВА,
Ньурба куорат кини
библиотэикэтин
библиотэикэрэ.

Ыам ыйын 13 күнүгэр, саха бастакы дыахтар бэйэтэ Варвара Потапова төрөөбүт күнүгэр сылын айы оройуон таһымнаах

киэн тэрээһиннэр буолаллара. Ыалдьыттар Ыраах Убайаанга баар Варвара Потапова түмэл-уһаайбатыгар түмсэн, бэйэтэ

– Варвара Потапова төрөөбүтэ 75 сыла –

Сылаас тылынан ахтан аастылар

эдьийдэрин олобун, айымньыларын ахтан ааҕаллара, поэзия үгүө тэрээһинэ ытыллара. Бу сырыыга, хамсык кэмэ буолан, түмэл-уһаайбаа "Ньурба уоттара" литературнай түмсүү кыттылаахтара чөкө муһунулар.

Түмсүү эрэллээх доҕотторо - Ньурбатаабы судаарыстыбаннай көһө сылдыар тыйаатыр литературнай үлэһитэ Мария Семенова уонна артыскалара Венера Никитина, Людмила Васильева, Мария Мигалкина Варвара Потапова айымньыларын аахтылар.

Бу ыам ыйынаабы ылаангы күн литература сэнээрээччилэрэ,

айар куттаах дьон ытыктыыр эдьийдэрин дьэтигин тэлгэһитигэр сандалы тула олон сээр-гэстилэр, итии үттээх чэйинэн, алгыстаах алаадынан айах туттулар.

Даҕатан эттэххэ, "Ньурба уоттара" түмсүү тэриллитэ быйыл лоп курдук үйэ аҕаардаах үбүлүйдээх сыла. Онно анаан түмсүү урукку, билинги кыттылаахтарын хоһоонноро, ахтылаара кирибит улахан кинигэ бэлэмнэ сылдыарын туһунан Маргарита Ноева сонунун үллэһиннэ.

Атах тэпсэн олон сээр-гэһи биир тиэмэтинэн Ньурба

биир тумус туттар суруйааччыта Клара Васильева Чаппандаабы түмэл-дьэтигэ буолла. Чаппандаабы быйыл улахан таас оскуола тутула турар. Онон сибээстээн түмэл-дьэтигэ оскуола салалтатыгар сыһыаран, анал хос алат, көһөрөр тоҕоостооҕо бэлиэтэннэ. "Ытыктыыр бэйэтэ эдьийбит илиинэн суруллубут айымньылар, туттубут мала-сала, олобун туһулуур хаартыскалара сөптөөх усуллубуу-йаа хараллыахтарын наада. Бу бэйэтэ туспа устуоруйа буоллаба, - диир "Ньурба уоттара" этэллэр.

Александра ВАРЛАМОВА.

– Редакция почтата –

Быйыл кыһын өтөрүнэн буолбатах тымныылар түһэн аастылар, онуоха эбии куһаҥан дыан тарҕанан кырдыбаас, кыаммат дьону дьэбэ хаайда. Ол да буоллар күн уһаан, халлаан сырдаан, сылгийарга барда, сыйыа-бааһа айгыр-силлик айылба арҕыйы наллаан уһуктарга барыаба. Сааһырбыт киһи бараммат баһаам санаа кулутугар куустарар эбит. Былыт саппыта быданнаабыт саастарын хос-хос эргитэ санаан кэлэбин. Үйэбэр көрсүбүт моһоллорун баастара бытааннык оһоллор, үйэ-саас туһары сүрэххэр хаалаллар. Сыл-хонук өксүнүн, көмнөнүн уйбакка хап-хара баттахпыт манхайар, устат олохпун үрүүтэ-хомолто сирэйбитигэр сураһын түһэрэр.

Дьыл-күн араастык кэлэн аһар. Өрүү дьайба, нуһаран күнэр буолбаттар. Тылаллаах, хаардаах, дыбардаах чысхааннар аарыгыра айманан эмиз аһаллар. Өбүгэлэрбит төһөлөөх төгүл ууга-уокка кириэн, өлөр-тиллэр мөккүөрдэрин ааспыттара буолуой. Ол иһин этэн эрдэхтэрэ "өлө-өлө тиллэр, быста-быста салҕанар" диир өркөн өй, бөргөн этини кэриэс тынан кэннилэригэр хааллардахтара.

Саха сиригэр ураа муостаах, сыспай сиэллээх син баар курдук, олору иитэргэ сааһырбыт, кырдыбаас эрэ көлүөнэ үлэһит. Ыччаттарбыт хотон сыттаннахтарын баҕарбаттар, сайынны оттоон күн уотугар хараарыахтарын сааталлар. Билиннгитэ өбүгэлэрбит үгэстэрин салҕаан сүөһү-сылгы иитэн, астанан-үөлэнэн олоһобут. Үүнэр көлүөнэ өбүлүбүтүгэр бэйэбит төрүт аһылыкпытын аһа-тыабын-сиэтиэбин, доруобуйаларын айгыраппат туһугар.

Дьон-сэргэ олохсуйбат, сүөһү-сылгы суох буоллабына, сир-дойду иччитэхсийэр, буюмунан, отомана кэхтэр аакка барар. Дьэ ону аныгы эдэр дьон өйдүөх кэриннээхтэр.

Ол эрээри тыа киһитэ эрэй-дээх үлэтэ бүтэр уһуга көстүбүт үтүс, сарсыарда эрдэ туран ыал ийэтэ, аҕата хотонноругар тахсан ынахтарын ыллалар, саах күрдьэллэр, таһаараллар, сүөһүлэрин аһаталлар. Эр киһи сылгыларын аһа-тыа, далын ыраастыа, ойбонун алларыа, отун-маһын тиэниэ, булчут буоллабына туһабын, сохсотун көрсүө.

Былыргы дьон барахсаттар сылгыны, ынах сүөһүнү анаан-минээн үчүгүйдик да көрүлөрө-истэллэрэ. Идэхэлэнэр сүөһүлэрин, сылгыларын туспа тутан от

Саха ынабын үтэ абыраабыта

киэнэ үчүгэйинэн аһаталлара. Төһө халын хаһалаах, тастаах сылгыны сиэбиттэрэ кэпсээнгэ бараара үһү. Ынах сүөһүнү идэхэлэннэхтэринэ этин биир хонукка тириитигэр суулаан хоннороллоро, сизинин этигэр ингэрбит диир ааттаан. Оннооҕор идэх сүөһүнү өлөрөргө сүүһүн ойбонун таба охсор, эрэйдээбэккэ өлөрөр киһи ынырыкка сылдыар дьэччилэр. Идэхэ эрэйдэнэн өлөр түбэлтэтигэр этин миинэ барбат, һыпсах буолар дириллэрин кырдыбаастар кэпсириллэрин истээччибин, ол оруннаах быһыылаах. Ийэм бокуонньук мэлдьи санатар буолара, идэхэбин үчүгүйдик өлөрөр киһинэн өлөттөрөр буол дириэ. Бастаан утаа биридэн биир киһини соруйсарым, кэлин тастын бырааппар өлөттөрөр буолбутум, уолум биридэ охсон кээһэр буолан, муннаахтарым тугу да билбэккэ өлөөхтүүлэр этэ. Түргэнник, ырастык астыр буолан, куппун тутар. Күһүн идэхэ өлүүтүн саһана былыргы курдук ынырыкка сылдыар.

Сылгы-ынах этэ-үүтэ былыр-былыргыттан икки атахтаах этигэр-хааныгар эмтээбэ биллибитэ ыраатта эрээри, бу аныгы эмп-том дэлэйиэбиттэн ахсарылыбат буолбут бадахтаах.

Саха сүөһүтэ айылбаттан айыллыбыт барахсан буоллаба, өбүгэлэрбит хайдахтаах курдук абыраллаах сүөһүнү кэриэс-хомурус тынан хаалларбыттарын киһи сөбүн, тыһа кылгаһынан, үтэ аһыабынан хомпуустаан имирэх эһэ сысыпыттарын биллилээх учуонай, генетик-селекционер, т/х наукатын хандыдаата Петр Апаллонович Романов Эбээн Бытантайга үөрэтэн угум хаалларан абыраабытын, билигин дьэ өйдөөн сөргүтэн иккис тыннаан эрэллэрэ кэрэхсэбиллээх.

П.А. Романовкэ үөрэммит буолан, кини үлэтин тыннаах туһуга буолан бигэргэтиэхпин сөп. П.А. Романов саха ынабын туһунан лекциялара бэрт интэриэһинэй, итэбэтиилээх буолаллар. Хомойуох иһин эрдэ өлөн тиһэбэр тийиэ турууласпатаба. Саха сүөһүтэ наар кыралар диир алҕас буолуо. Былыргы сахалар сүөһүнү көрүлөрө-истэллэрэ үчүгэйэ бэрт, сүөһүлэрэ бөдөн-садан, атаба эрэ кылгаһыар буолара. Күтүөппүт Дакаран Сүөдэрин ааха Дарама диир күүлэлээх балаһан саға бөдөн ат оҕустахтара үһү, бука ула-

ханын модьутуун иһин Дарама диир ааттаахтара буолуо. Кэлин холкуоска от кээһиитигэр мин оҕус сиэтэрим саһана Хороһуу, Тумааннап диир көлүүр саха боуода оҕустара бааллара, киһи мыым-мат барахсаттара этилэр.

Саха ынабын үтүн химическэй састааба быдан баайын дакаастаан тураллар. Саха ынабын үтэ толору эмтээгин туһулуур эмээхсин киһи мин буолабын. Биир табылыакка эми сиэбэккэ аһардыа ынах үтүн иһэн үтүөрбүт киһибин. Ону саас-сааһынан кэпсээтэххэ манньк:

1959 с. 7-с кылааска үөрэнэр сылбар сайын холкуоска от үлэтигэр улахан дьону кытары сайынны быһа оскуола оҕотун үрөбүэ буолуор диэри, биир да күн өрөөн сыһнамакка сиргэ от отуга хоно сылдан оттуурбүт. Эргэ өтөхтөр элээмэлэригэр хоннохпунуна үөрүү буолар. Оччотоҕу отчут оҕонньоттор утуяр харахтара суох буолааччы. Сарсыарда күн кылбай ойон тахсыабыттан күн кириэр диэри үлэһиттэр. Биир да оту ардахха-саппаахха сытыппакка утары мунһан, кээһэн иһиллэр, онон киһи кирдээх илиитинэн тутпат үчүгэй күпкүөх оту бэлэмниирбит.

Күһүнгү, саасы хара хапсыырга субан сүөһүлэргэ сиэтэргэ анаан уу отун оттооллоро. Сорох дьыл ичигэс күһүн буолара, сорох дьыл эрдэттэн хаһыннаан сарсыарда эрдэ уу чачыйа тоһооччу. Эр дьоннор охсоллоро, дахталлар утары ууттан тардан хонууга тарбата ыһан сарабытыллааччы. Оннук оттоон элбэх оту кээһиллээччи.

Чачыйыт муһу икки атах сыһыннаах тоҕута үктээн үлэһи сылдан мин тымныыйан ыалдан хааллым, оччотоҕу кэмнэргэ эрэйиңэ атаһа таһаа саба. Ньулдыбай оҕотук буолан ыарыйдыбым. Түүнү бэргийбин, этим умайар, икки харахпыттан уот сардыгыыр, түлэкэтиэйбин, олох аһаабат буолдум. Үлэһиттэр күнүс ампаарга кэлэн чэйдииллэр, оттуур сирбит чугас этэ. Мин сытабын, туура кыах суох, дьоннорум отурбутур кэпсэтэллэр, арай биир эдэр киһи этэр: "Ити кыыс үлэттэн сүрүбүлдьээн сытар быһыылаах" диирин үдүк-балык иһиттим.

Онуоха Маайа диир дыахтар чэй-дээн бүтэн тахсан иһэн: "Балбаара, таах сытыахтаахтар лэппиэскэтэ буһараар эрэ", - дииэтэбэ үһү.

Сыппытым бэһис күнүгэр ат ынырыдаан бизрдиэр уонна дьэбэр бар диэттир. Дьэбэр тийиэн сыппытым курдук сыттым. Тугу да аһаабампын, ийэм күнүгэ үстэ куруускаба үт кыһыннаан биэрэр, итиили иһ диир манаан олон иһэрдэр этэ уонна эбии суорбанынан дэлби үлүһүн сабан биэрэр, суорбанын олох аһама диир кытаанахтык этэрэ. Этим умайарын таһынан итии үтү испитим этим барыта уунан устара. Ол курдук аһаардык итии үт аһылыктаах балай эмит өр сыттым. Соторунан отчуттар отторун кээһэн бүтэрэн дьэбэлээн иһэн биһиэхэ чэйдээн аастылар. Били минигин үлэттэн сүрүбүлдьээн сытар диэбит киһим: "Хайа бу кыыс кырдык ыалдыбыт эбит" диир санатын иһиттим. Ийэм тугу да санарбата. Аһаан-сиэн баран дойдуларыгар бардылар. Арааһа сирэйим-хараһым олоһуута мөлтөбүн көрдөбө буолуо.

Ол курдук төһө өр сыппытым буолла, кэникиһинэн арыый аматын кыраалаан аһыыр буолдум. Итии үлүһүн иһэ сырыттым, суорбаммын ийэм үлүһүмү курдук үлүһүм, дэлби тиритэбин, ол эрээри этим умайара арыый буолан барда. Дьэ онтон сыһыа арыый буолан бардым, үтүөрүгэ бардабым дии. Күнүс туран дьэ ис-тас үлэтигэр ийэбэр көмөлөһөр буолдум. Оскуола оҕото үөрэммиттэ син ырааттаба буолуо, оскуолабар барыахпын ийэм ыппат, өссө үчүгэй буолаахына бараар дири. Ол курдук итии үлүһүн иһэ-иһэ сырыттым, урукку курдук уунан чаалыйан итигиририм тохтоон барда, сыһыа олох урукку чөлбөр түһэн того-хана аһаан-сиэн тиргиичи киһи буолдум.

Өссө да хомолообутум кэннэ: "Чэ, оскуолабар бар, аһара хойу-туон", - дииэтэ ийэм. Оччолорго тохтү тиэһиникэтэ кэлэй, нөнүө күнүгэр ыһыктанан-таймаланан туос сагыы үс көһү айаннаан үөрэниэхтээх Мархабар кэллэбим.

Аны санаатахха саха ынабын үтүн иһэн абырамыт буолуохтаахпын, итии үтү иһэн дэлби көлөһүннүрэн ыарыым "чаана" онон тахсыбыт буолун сөбө, туох да эмэ-томо суох.

Күннэр-дьыллар уу сүүрүгүн курдук үтүрүһэн устан аһаа оҕустулар, оскуоланы бүтэрэн, бэтэринээр үөрүбэр үөрэнэн идэ ылан Верхоянскый оройуонугар үлэлэтэ утаардылар. "Верхоянскый" соп-

хуос Дулгалаах диир отделениетыгар үс төгүрүк сыл этэнгэ үлэлэтим, онтон дойдубар кэлэн салгы үлэлээн биэһисийэбэ табыстабым.

Дулгалаахха үлэлиир иккис сылбар көрдөрүмүм. Фельдшеринэн нуучча уола Мусик Иван Брониславович үлэлиирэ. Уолум курданарбар диэри сыһыннахтатан баран эргитэ сылдан иһиллээтэ, көхсүм уҕа-ханас өттүн тыһаан туһунан тонсууһун көрөр, өссө төгүл өр иһиллээтэ, эмиэ тонсууһар, онтон ыйытта: "Хаһан эрэ тымныыйан ыалдан сылдыбытың дуо", - дииэтэ. Онуоха мин 1959 с. 7-с кылааска үөрэнэр дьылбар оттуу сылдан ыалдыбытым диирим. Фельдшерим эмтэммитин дуо диир ыйытта, ону суох дииэтэбин дии. "Эс, хайдах эмтэммэтэх үһүгүнү сымыйалаама" диир. Мин туран тоҕо сымыйаахпын-ный, балыһа суох сиригэр олоһобут диирим. Уолум олох кырдыктаммат, сотору-сотору баһын быһа илгистэр, "Не может быть" диир, өссө да итэбэйиэх санаата кэлбэт быһыылааба, чыпчырын да чыпчырын буолар.

Тохтуу түһэн баран дьэ кэпсээтэ: "Бараханнык ыалды сылдыбыт эбикиин, хайдах үтүөрүккүн сөбөбүн, ол аата организм, иммунитетин күүстээх буолан түбүкүлүстөөтүгү. Итинник тымныыйан ыалдыбыт дьон үксүлэрэ түбүкүлүс ыарыыга каптаарааччылар. Ханас тыһаан аллараа өттө үлэлээбэт (спад легкой ткани), ол билигин туох да куттала суох", - дииэтэ.

Мин туран бу уол олус билиилээбин сөбүн эрэ кэбистим, үс сыл үлэлээн, болдьоо туолан дойдутугар барыта. Булгуччу быраас буолбут буолуохтаах.

Дулгалаахха үлэһи сылдан фельдшер уол олохтоох дьыссаакка иитээччинэн үлэлиир кыһыны кытары доҕордоһор диэтчилэр. Ону дьоннор үтэн-анһан, тоҕо ыал буолбаккыт диир ыйыттахтара: "Ити кыыс сүрүбэ олох куһаҥан, аһыах сыһынан өлүбү", - диир үһү. Кырдык даһаны ол кыыс эрэйдээх мин дойдубар кэлбит иккис сылыгар өлбүт сураһын истибитим.

Онон ол фельдшер уол айылбаттан бэриһиннэрбит өйдөөх, диирин биллилээх эмчит киһи буолбут буолуохтаах. Билин-көрүү өттүнэн сабырыччы киһи быһыылаабын сэрэйэбин эрэ.

Хатын-Сыһы кырдыбаас олохтооҕо НИКОЛАЕВА В.И.

Айылба, Тангара көмөтүнэн дьыл баччатыгар диэри этэнгэ "айаннаан" иһэбит курдук. Уруккуттан даһаны буоларын курдук коммунальнай хаһаайыстыба, сал. А.С. Тихонов, уот-күөс-энергетика, сал. А.И. Егоров, үлэлэрэ-хамнаастара таһаарылаабынан, үлэһиттэрин табан салайар буоланнар диир өрүү махталым улахан.

Былыргы саха киһитэ уу-хаар табыста даһаны дьэтигин таһынаабы чалбаһы хорор, ыһтар буолара, билинги дьон, бэлэмнэ үөрэнэн, ол эрэ туһунан санаабаттар, кыһыны быһа бөхтөрүн, убаастарын уулуста күбүөтүгэр кутталар, ону ыраастанан марайдаматтар, коммунальнайдар бааллар, ыраастаа-

Этэнгэ кыстык түмүктэннэр...

тыннар.

Киһи-аймах, аныгы дьон, үкэс бэлэмнэ үөрэнэн, барыта сэлээн, кураанаабы куолулу олодохпунт. Мин кылгас олохпор энгин араас дьылы-бодону көрдөбүм ини, төһөнөн көрүлүбүт-хараллабыт улам иһигэр кириэн биир да салайааччыны испитигэр киллэрэр диир суох. Үлэлиир-хамсыыр эрдэхпинэ, кыратык да буоллар, хаһаайыстыба үлэтин биир эмэ чаһын билэр этим ээ, киһиргэннэхпинэ.

Салалта үлэтэ эриирэ-мускуура элбэбэ буолуо, биһиги оро-

йуоммут ыраах Хорулаатыгар үлэли олоһор баһылык В. Семеновы истэ хайгыбын, Хорулаба хаһан автобус сылдыбытыга, кыһын-сайын массыына кириэр-тахсар, кыаммат ыал сүөһүтэ көрүлүр, дьон-ыал үкэс киин итигитигэ, толору хааччылыгыга тийһэн олоһор дириллэр. Былыргы дьонуннаах салайааччы Отчутур бурдугуттан тиһиппит, кыһалдылаах-аастуор олох биир кыһыныгар. Ол иһин этэллэр, "баар тийһиниһиллээх" диир. Хорула бастыҥ ыччата, салайааччыта В. Семенов үлэтин-хамнаһын атын нэһиликтэр ба-

һылыктара көрүөх-истиэх этигит дии саныбын. Хайа да дьылаба киһи киһиттэн үөрэнэр. Үлэтэ-хамнаа бүппүт оҕонньор тыла дьэтигит даһаны, толкуйданын. Дьон-норуту туһугар ис дуһаабытыттан үлэлиир буоллахтына - сүбэ-соргу наада буолуо этэ.

Оройуон сүөһүтүгэр көрүүгэ-харайыыга син үлэлээбиттэбим. Ол умнуллан да бардаба. Үлэлээн бүтэн ааны сабарын кытта ким ахтыай, бүттэхпит ол. Кыстыкпыт этэнгэ түмүктэнэригэр Тангара албаатын диир баһабын кытта

А.Г. ФЕДОРОВ, урукку холкуостаах, тыл бэтэрээн. Ньурба к.

Күрэххэ кытыннылар

Ыам ыйын 10 күнүгэр Кыайы 76 сылыгар аналлаах өрөспүбүлүкэтээби онлайн остуол оонньуутугар хабылыкка, хаамыскаба Күн-дээдэ нэһилиэгиттэн бэтэрээннэргэ Аммосова Альбина Афанасьевна, Саввинова Валентина Афанасьевна 4 группара 1957-1964 сыллаах төрүөхтэргэ, 1 группаба 1952-1956 с.т. Варламова Антонина Николаевна, 2 группаба 1951-1946 с.т. Кононов Василий Иванович кытыннылар. Бэйэлэрин кыахтарын хо-лоон көрүттэрин астыннылар.

РОМАНОВА А.Н., норуодунай тренер.

- Иһирэх тылынан -

Булт – мин олобум

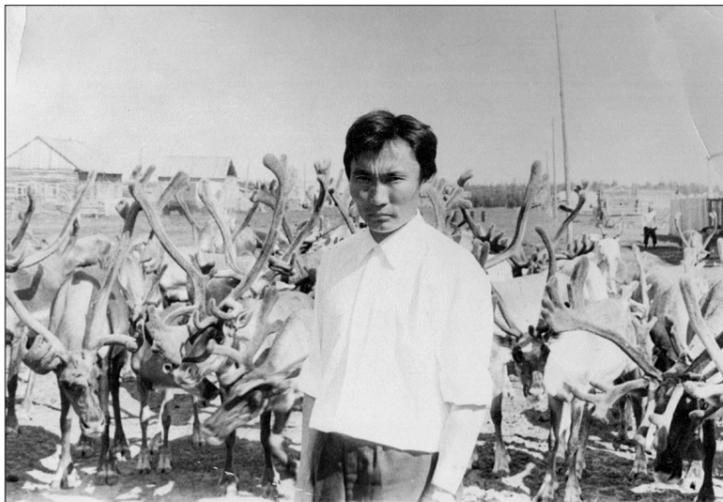
Аҕам Данилов Иван Данилович быйыл ыам ыйын 20 күнүгэр 85 сааһын туолар. Аҕам барахсан чаччы үлэ киһитэ: улуу булчут, чулуу табаһыт, бастын механизатор. Киһи быһытынан олус үтүө, сэмэй, аҕыйах сангалаах, хаһан да бэйэтин арбана-хайбаһа сылдыбат, кураанаҕы куолулаабат, чаччы дьыаланан олоһор, үлэни өрө туһуттун киһинэн биллэр.

Аҕабыт биһигини - үс кыргыттарын үлэнэн ииппитэ, ол курдук сайынны окко, саас мас мастааһыҥҥа батыһыннара сылдьан, бэйэтин үтүө холобурунан үлэни таптыырга, ыараханы кыайарга, тулуурдаах буоларга үөрөспүтэ. Чаччы, аҕа баһылык быһытынан улахан убаастабылга, ытыктабылга сылдыра. Кыһынны бултуу тыаба бараара, Саҥа дьыл саҕана ахсынны 25-26 күннэригэр биһирдэ кэлэрэ, бу бэйэтэ туспа бырааһыннык курдук буолааччы. Ийэм ол күн ис-иһиттэн сырдаан, туох эрэ кэрэни күүтэрдии мичээр аргыстаах сылдыааччы. Бастаан хобо тыаһа иһиллээччи, ийэм хотонго да сырыттын, син биһирдэ, онтон чочумча буолан баран аҕам табанан айаннаан тийэн кэлэрэ. Булт-ас, кэһи бөҕөлөөх күндү киһибитин көрсөн бары дьоллоһон үөрэрбит-көтөрбүт, аны санаатаахха, наһаа да кэрэ түгэн эбит!

Аҕам булт туһунан манньк кэпсири:

"Мин 1936 сыллаахха Хатыы сэлээннээтигэр төрөөбүтүм. Аҕам Данилов Данил Васильевич, ийэм Саввинова Варвара Николаевна Мириһэйтэн Садын нэһилиэгиттэн көһөн кэлбиттэрэ. Аҕам булчут этэ, онон олох кырабыттан, сааны да кыайан көтөхпөт сааспыттан булка уһуллубутум. Дьонум эрдэ күн сириттэн күрэнэн, тастын эдьийибэр иитилибитим.

Уонча саастаахпыттан хара үлэбэ эриллэн улааппытым. Обургу уол сылдьан табаһытынан сопхуоска үлэлирим. Кэлин кадровой булчут буолбутум. Булчут үлэтэ олус умсугутуулаах, ол эрэн сыралаах, уустук үлэ. Ыллыҥ да тыаба бултуу барбаккын. Биһир ый иннинэ бэлэмнэни үлэтэ барар: ичигэс таҥас тигээһинэ, булт тэрилин, балаакка бэринии, хайыһар, сыарҕа онгостоһуна. Бараһын саҕана табаларын түг тыаттан булан аҕалабын. Судаарыстыба туттар күндү түүлээх үрдүк хаачыстыбалаах, алдыамматах, үчүгэйдик имитиллибит буолуохтаах. Онон бултан киһирэн баран дьэ саамай кирдээх, сылаалаах уһун дьарыкка умса түһэбин - булчун таҥастыгыҥ: сууһарын, ыраастыгыҥ, имитэбин. Манна

миэхэ кэргэним Мария төһүү күүс буолааччы.

Бултуур ырымы Моркуоку, Чаҕдалы сирдэринэн, Ыгыатта үрэх уңурунан этэ. Саамай улахан булчун - тайабы 1949 сыллаахха бултаабытым. Тыатаабыны биһирдэ соботобун сылдьан саанан ытан охторбутум, биһирдэ дьонун арбаһтан таһааран бултаабыппыт. Бөрө, бэдэр, кыһыл саныл, кыраса бултуурум.

Кадровой булчут былаанынан ордук күндү түүлээти сонордоһон бултуохтаах, онон тиһиҥ, кырынаас, андаатар, киис бөбөтүн бултуурум. Мунгутаан киһи 1981 сыллаахха үс буолан сүүстэн лаппа тахсаны судаарыстыба туттарбыппыт. Ол туһунан Ньурба оройонун очотооһу "Коммунизм суола" хаһыатыгар, "Мэнгэ-дьэ" кинигэбэ суруллан турар.

Бэйэм соботобун биһирдэ 35 киһи бултуубутум. Кадровой булчут төһөнөн элбэх булду туттарар да, сочонон элбэх хамнаһы аахсар этэ. Онон сэбиэскэй кэмнэргэ булчут хамнастаах идэһэн аабыллара. Бөрөнү бултааһына убаһа бириэмийэлээх этэ.

Мас көтөрүн эмиэ кыайа-хото бултуубут. Ол курдук 1960 сыллаахха үс булчут буолан биһирдэ бэйэбит сүүстүү улар бултаабыппыт. Моркуоку үрбэр кыһыннары балыктыырбыт, майаҕас балыгы куулунан хоторооччубут.

Булчут үлэтин үгэнэ кыһынны кэмнэ буолар. Онно балаакканы түг тыаба сытабын, сарсыарда хайыһарынан хапкааннары көрө барабын, кизһэлик кэлэн булт сүлээһинэ, бэрийээһинэ, онтон ас буһарыта, аһаан баран чүмчи уотугар кинигэ ааҕарын, радио истэбин. Атын сиргэ бултуу барарга сыарҕалаах табанан көһөбүт.

Манньк экстремальной усулбуһа доһор-атас суолтата олус улахан буолааччы. Үчүгэйдик тапсар киһигинэн биһиргэ сырыттаах, үлэн да таһаарылаах буолар, булдун да табыллар. Мин ордук табыллан Маалыкайттан улуу булчут Андреев Михаил Саввичтын (Кыыл Мэхэс) уонна ыалым Дмитриев Николай Дмитриевичтын өр сыл биһиргэ булт

таабыппыт.

Мань тыһынан булчукка улахан көмөнөн, эрэллээх доһорунан ыт буолар. Үс ыты ордук чорботон бэлиэтиэхпин баһарабын. Кэргэним аҕатын Прокопий ыта Казбек тайахха үчүгэй этэ, дьон уларсан тайахха бултааччылар. Кыыл Мэхэс Мохсофол диэн саха ытын биһирдэ бары булка сылдыааччы. Саамай булчут ытым Индус диэн этэ. Ойууртан булбутум, лаайка боруодалаах этэ. Нууучалыы эттэххэ, универсальный ыт этэ, бары булка сатабыллааҕа. Элбэх киһи тэбэн биһирдэ, андаатары таттаран туран бултуура. Олус өйдөөх, көнө, бэринилээх этэ. Чаччыта киһи курдук буолааччы, сангарбат эрэ этэ.

Кадровой булчут буоларым таһынан табаһыт этим. Сайынны өттүгэр механизаторынан үлэлирим, кэлин окко звеноны салайан үлэлэтэrim.

Булт - бу абыланнаах дьарык, саха эр киһитэ булда суох сатаммата биллэр. Оттон мин олохпун бүтүннүүтүн булка анаабытым диэтэхпинэ улахан сыстырбатым буолуо.

Килбээннээх үлэм иһин икки төгүл "Ударник коммунистического труда" бэлиэһэн наһараадаламмытым, иккитэ социалистической үлэ күрээбин кыайылаабынан буолбутум, "Ленин 100 сыла" үбүлүйүнэй мэтээл туттар-

быттара, "Юпитер" мотоцикл, "Буран" снегоход, "Нива" массына фондатынан наһараадалаабыттара. 1963 сыллаахха Москва ВДНХ-ба бара сылдыбытым.

Сопхуоска 1992 сыллаахха, биэнсийэбэ тахсыахпар диэри үлэлээбитим. Үлэ бэтэрээнэбин. Урукку сылларга коммунист этим.

Кэргэним барахсан 2006 сыллаахха ыарахан ыарыыттан күн сириттэн күрэммитэ. Билигин Ньурба орто кыыспар олоһон, харахпынан көрбөт буолан I группалаах инбэлиппин. Ол да буолар санаабын түһэрбэккэ, радио нөһүө өрөспүүбүлүкэ сонун барытын истэ, сэргии олоһон, оҕолорбор, сиэннэрбэр күүскө, сүбэ-ама буолабын".

Аҕам 1965 сыллаахха олоһон агарын Васильева Мария Прокопьевнаны кытта ыал буолан, дьэ туттан, мас арааһын олоһон, сүөһү-ас тутан, үс кыһы төрөтөн, кэргэнин балтын Еленаны улааттыннан, сирдээти дьолу толору билбитэ. Дьонум Мэгэдэк нэһилиэгин биһир мааны ыаллара этилэр, нэһилиэк олоһор көхтөөхтүк кытталлара, художественной самодельностью, түөлбө олоһо буоллун, барытыгар сатабыллаах этилэр. Оҕо иитээһинигэр эмиэ холобурга сылдыар дьэ кэргэнин биллэллэрэ, ол курдук оҕолоро бары үөрэхтэригэр үчүгэй, бастын общественниктар, спортсменнар этилэр. Билигин кыргыттар бары ыал ийэлэрэ, бары ситиһилээх үлэһиттэр: улахаһыт Валя юрист идэлээх, Мириһэйгэ олоһор, куорат дьаһалтатыгар үлэлиир, орто кыыс Оля "Арчы" киһингэ социальной үлэбэ исписэлиис, оттон кырабыт Галя "Аленушка" дьыссаакка иитээччинэн үлэлиир. Аҕам тобус сиэннэрэ, түөрт хос сиэннэрэ олоһон киэргэтэн, тапталынан угуттаан биэрэллэр.

Күүскэ да күүскэ таптыыр күндү аҕабытын Иван Даниловичи өрөгөйдөөх үбүлүйгүнэн итиитик-истинник эбэрдэлибит, чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, ыраас-сырдык санааны, биһигини өр да өр үрө-көтө дьоллоохтук олоһорго баһарабыт, сахалыы сымнаҕастык сырылааччы сыллыбыт!

Ольга ДАНИЛОВА.

Об эпидемиологической ситуации в Нюрбинском районе по состоянию на 19.05.2021.

За 18 мая выявлен 1 новый случай заболевания коронавирусной инфекцией (г. Нюрба).

В настоящее время продолжают лечение 28 пациентов: из них на амбулаторном лечении - 18, на стационарном лечении - 10 пациентов.

Выздоровление - 1.
г.Нюрба - 15;
с.Антоновка - 6;
с.Нюрбачан - 3;
с.Маар - 1;
с.Малыкай - 2;
с.Егольжа - 1.

В 2021 году летальных исходов в стационарах инфекционных - 11, из них в стационаре г.Мирный - 8, в г. Якутске - 1, Нюрба - 2.

Call-центр Нюрбинского района - 8914-234-42-31.

Круглосуточная горячая линия Оперативного штаба - 8

(41134) 2-25-16.

Телефон горячей линии Нюрбинской ЦРБ 8-800-550-70-66.

Уважаемые жители Нюрбинского района!

Призываем строго соблюдать все санитарно-эпидемиологические меры, режим самоизоляции гражданами старше 65 лет, с хроническими заболеваниями.

Мы должны понимать, что соблюдение санитарно-эпидемиологических требований является сейчас одним из самых эффективных способов предотвращения от заболевания коронавирусной инфекцией.

Берегите себя, здоровье близких, родных, старшего поколения!

Оперативный штаб Нюрбинского района.

Объявления

Доставим груз водой до г.Нюрба. Выход судна из г.Якутска с 22 по 27 мая 2021 г. Предоставляем 3 т., 5 т., и 24 т. контейнера. Контактный телефон 8-914-270-85-88.

Продаем емкость 25 м³. Стоимость 90 тыс. руб. с доставкой. Контактный телефон 8-914-270-85-88.

РАСПОРЯЖЕНИЕ №843

от 14 мая 2021 г.

О завершении отопительного сезона 2020-2021 гг.

На основании Распоряжения Правительства Республики Саха (Якутия) от 17 марта 2020 года N 257-р "О мерах по подготовке объектов жилищно-коммунального хозяйства и предприятий топливно-энергетического комплекса Республики Саха (Якутия) к отопительному сезону 2020/2021 года" с учетом сроков и необходимостью своевременной подготовки к ремонтному периоду 2021-2022 гг. распоряжаюсь:

1. Теплоснабжающим организациям района.
 - 1.1 Завершить подачу теплоснабжения с 25 мая 2021 года.
2. Начать подготовительные работы к отопительному периоду согласно Распоряжения Правительства Республики Саха (Якутия) от 12 февраля 2021 г. № 106-р "О мерах по подготовке объектов жилищно-коммунального хозяйства, предприя-

тий топливно-энергетического комплекса, жилищного фонда и объектов социального назначения Республики Саха (Якутия) к отопительному сезону 2021/2022 года" и Распоряжения администрации Нюрбинского района Республики Саха (Якутия) от 18 марта 2021 г. №426 "О мерах по подготовке объектов жилищно-коммунального хозяйства, предприятий топливно-энергетического комплекса Нюрбинского района к отопительному сезону 2021/2022 года".

3. Рекомендовать главам муниципальных образований:

- 3.1. При необходимости принять решения об изменении сроков отопительного сезона, при наличии дополнительного финансирования
4. Обнародовать настоящее распоряжение в средствах массовой информации.
5. Контроль над исполнением настоящего распоряжения возложить на начальника отдела Архитектуры, Градостроительства и ЖКЗ Захарова А.А

И.о. Главы А.Я. ЯКОВЛЕВ.

РАСПОРЯЖЕНИЕ №844

от 14 мая 2021 г.

Об организации работы паромной переправы в Нюрбинском районе на навигационный период 2021 года

В целях обеспечения регулярного транспортного сообщения между населенными пунктами района **распоряжаются**:

1. Организацию работы паромной переправы через реку Вилюй (с.Кюндяда) в 2021 году возложить:
 - ИП "Титова Зоя Васильевна";
 - ОАО Агрофирма "Кюндядинская"
2. Всем судовладельцам, работающим на паромной переправе Нюрбинского района рекомендовать:
 - 2.1. Организовать работу, в соответствии Указов Главы, постановлений, распоряжений Республики Саха (Якутия) и МР Нюрбинского района, в связи с введением режима повышенной готовности на территории Республики Саха (Якутия) и мерах по противодействию распространению коронавирусной инфекции (COVID-19), провести мероприятия по профилактике коронавирусной инфекции (COVID-19), в том числе по соблюдению социального дистанцирования и созданию средств индивидуальной защиты для работников и пассажиров, а также проведение дезинфицирующих мероприятий по требованию.
 - 2.2. Приступить к работе паромных переправ после получения ежегодного технического освидетельствования Российского речного регистра, получения соответствующих лицензий на грузовые и пассажирские перевозки и укомплектования квалифицированным личным составом.
 - 2.3. Обеспечить непрерывную круглосуточную работу паромов по мере готовности в соответствии с установленным графиком.
 - 2.4. В случае изменения графика, интервал ожидания парома не должен превышать более 30 минут при работе двух и более паромов на переправе, при работе одного парома на переправе не должен превышать 1 часа в дневное время, в ночное время не более 1 часа.
 - 2.5. Обеспечить УКВ связь между судами согласно требований Правил радиосвязи на внутренних водных путях Российской Федерации, с возможностью связи с экстренными службами.
 - 2.6. Провести работу по установке на судах оборудования для мониторинга дислокации флота в рамках развития мобильного приложения "Паромы Якутии".
 3. Автоматически экстренных, аварийных служб, надзорных органов и органов местного самоуправления Нюрбинского района перевозить беспрепятственно, в том числе: автомашины Главы Нюрбинского района и его заместителей, служебные автомашины Нюрбинского отделения ФСБ, ОМВД по Нюрбинскому району, ОНД и ПР Нюрбинского района УНД ГУ МЧС России по РС (Я), прокуратуры Нюрбинского района, следственного комитета России НСМО, автомашины скорой помощи, муниципального инспектора в области охраны окружающей среды в Нюрбинском районе, ГКУ РС (Я) Нюрбинское лесничество, ГАУ "Якутлесресурс", МКУ "ИСУ", ФГУП "Почта России", Инспекции государственного надзора по Нюрбинскому району, при служебных выездах и наличии соответствующих отметок в путевых листах.
 4. Рекомендовать судовладельцам, при служебных выездах и наличии соответствующих отметок в путевых листах осуществить безвозмездную переправу один раз в неделю служебную автомашину администрации муниципального образования "Кюндядинский наслег".
 5. Своевременно предоставлять в государственную статистическую отчетность по перевозкам согласно установленной формы в срок до 6 числа отчетного месяца.
 6. Оборудовать суда устройствами, исключающими загрязнение водного бассейна рек подсланцевыми водами и нефтепродуктами.
 7. В срок до 10 июня 2021 года, собственникам паромов, работающих на переправах обеспечить совместное обустройство причалов.
 8. Главе МО "Кюндядинский наслег" (Замятин Я.В.), взять под контроль подготовку грузопассажирских причалов в соответствии с требованиями правил технической эксплуатации речного флота.
 9. Рекомендовать: ОМВД по Нюрбинскому району (Г.И. Павлов), Вилюйскому Центру ГИМС МЧС России по РС (Я) (А.А. Васильев) принять к исполнению настоящее распоряжение, обеспечить контроль за безопасностью паромных переправ.
 10. Обнародовать настоящее распоряжение в средствах массовой информации и на официальном сайте МР "Нюрбинский район".
 11. Контроль исполнения настоящего распоряжения возложить на начальника Отдела архитектуры, градостроительства и ЖКХ Захарова А.А.

И.о. Главы А.А. ЯКОВЛЕВ.

РАСПОРЯЖЕНИЕ №874

от 18 мая 2021 года

Об отмене особого противопожарного режима на территории МР "Нюрбинский район"

В связи со снижением класса пожарной опасности на территории района, уменьшения риска возникновения чрезвычайных ситуаций, связанных с природными пожарами, **распоряжаются**:

1. Отменить особый противопожарный режим на территории МР "Нюрбинский район".
2. Ввести режим функционирования "Повседневная деятельность" для органов управления сил и средств Нюрбинского звена Якутской территориальной подсистемы РСЧС.
3. Снять с контроля распоряжение Главы МР "Нюрбинский район" от 15 мая 2021 года № 849 "О введении особого противопожарного режима на территории МР "Нюрбинский район".
4. Опубликовать настоящее распоряжение в средствах массовой информации и разместить на официальном сайте Администрации МР "Нюрбинский район".
5. Контроль за исполнением настоящего распоряжения возложить на первого заместителя главы МР "Нюрбинский район" А.А. Яковлева.

Глава А.М. ИННОКЕНТЬЕВ.

Уважаемые потребители!

Энергосбыт ПАО "Якутскэнерго" рекомендует воспользоваться дистанционными сервисами.

Информация о дистанционном обслуживании размещена на сайте ПАО "Якутскэнерго": www.yakutskenergo.ru.

Заплатить за свет и тепло, передавать показания счетчиков можно через сайт Якутскэнерго:

- личный кабинет;
- без регистрации в личном кабинете (ссылки "Передать показания счетчика", "Оплатить банковской картой" на гл/ странице сайта).

Энергосбыт проводит с 16 марта по 10 июня 2021 года акцию **"ВКЛЮЧАЙСЯ!"**

Участники - пользователи Личного кабинета на сайте, получающие электронные квитанции. Положение об акции размещено на сайте Якутскэнерго.

Разыгрывается приз - планшет iPad.

Розыгрыш состоится 15 июня.

Тел. 8-800-100-22-05.

Махтанабыт

Бу дьыл ыам ыйын 8 күнүгэр биһиги ийэбит, Мэгэдьэк нэһилиэтин олохтооҕо, **АЛЕКСЕЕВА Анна Спиридоновна** күн сириттэн туораата. Бу ыарахан кэммитигэр күүс-көмө, өй-бүл, сүбэ-ама буолбут чугас дьоммутугар, ийэбит биһиги үлээбит кыргыттарыгар, "Сарыал" оҕо саалын кэлэктибибигэр, өр сылларга ыаллаһан олоҕорбут ыалларбытыгар махталбыт мунгура суох. Оҕолоро куораттан кэлэрбитигэр суол-иис суох кэмэ буолан, олохтоох дьаһалта баһылыгын солбуйааччыта Елена Федоровна Саввинова улуус администрациятын кытта кэлсэтэн, техникаларынан хааччыйдылар.

Онон улуус баһылыгар Алексей Михайлович Иннокентьевка, бастагы солбуйааччытыгар Артур Янович Яковлева, тэрийэр-правовой уонна территориальной үлэ управлениетын начальнигар Наталья Семеновна Петровага, улуус депутаттарын субэтин председателигар Сергей Иванович Евсеевка, Малдыбар нэһилиэгин баһылыгар Александр Александрович Степановка, солбуйааччытыгар Арсений Иванович Яновка, Бордон нэһилиэгин

баһылыгар Леонид Владимирович Ушкановка, солбуйааччытыгар Изабелла Егоровна Ивановаҕа, сүрүн исписэлиис Анна Иннокентьевна Иннокентьеваҕа биһиги кыһалҕабытын өйдөөн, өйөөн биһир сомоҕо буолан өйөөбүккүтүгэр уонна улуустаабы МКУ "КИО и МЗ", Ньурба лесничествотыгар махталбытын биллэрэбит. Эһиги сайаҕас, аһыныгас санаабыт самныбатын. Дьоллоох, дорубай буолун.

Егоровтар дьэз кэргэттэрэ.

Күндүтүк саныыр ийэбит, эбээбит **САВВИНОВА Раиса Макаровна** күн сириттэн барбытыгар, ийэ буорун булларарбытыгар күүс-көмө, өй-бүл буолбут бары дьонноругар, чуолаан Ньурба улуунун баһылыгар Иннокентьев Алексей Михайловичка, солбуйааччы Уларова Анна Михайловнаҕа, администрация үлэтиитэригэр дириг махталбытын тиэрдэбит.

Оҕолоро, кийинтэрэ, күтүөттэрэ, сизиннэрэ, хос сизиннэрэ.

Программа НВК Саха

Понедельник 24.05.2021
06:00 - Саҥа күн 6+ 07:00 - Утро Якутии 6+ 08:00 - Саҥа күн 6+ 10:00 - "Якутия" 12+ 10:15 - Якутск сегодня 12+ 11:00 - Тизэргэн 12+ 11:30 - Подворье 12+ 12:00 - "Якутия" 12+ 12:15 - Асчыттар 12+ 13:00 - Дойдуум дьоно 6+ 13:15 - Актуальное интервью 12+ 13:30 - "Саха сирэ-Якутия" 12+ 14:00 - Тэтим радио 6+ 15:00 - "Якутия" 12+ 15:15 - Бастыҥ клип 12+ 15:30 - Документальный фильм 12+ 16:15 - Чел буолуох! 12+ 17:15 - Тымныах дорбон 6+ 18:00 - "Саха сирэ" 12+ 18:15 - Сэбэн сирэ 12+ 19:00 - "Якутия" 12+ 19:15 - Талбан 12+ 20:30 - "Саха Сирэ" 12+ 21:00 - Тизэргэн 12+ 21:30 - Подворье 12+ 22:00 - Сардаана 6+ 22:30 - Итоги дня 12+ 23:00 - Аал-луук мас 12+ 23:45 - Бастыҥ клип 12+ 00:00 - Талбан 12+ 01:15 - Сэбэн сирэ 12+ 02:00 - Бастыҥ клип 12+ 02:15 - Итоги дня 12+ 02:45 - Тэтим чааһа 6+ 03:45 - Аал-луук мас 12+ 04:30 - Чел буолуох! 12+ 05:30 - Хранители времени 12+

ха сирэ" 12+ 18:15 - Актуальное интервью 12+ 18:30 - Пути великих свершений 12+ 19:00 - "Якутия" 12+ 19:15 - Олох үөһүгэр 12+ 20:30 - "Саха Сирэ" 12+ 21:00 - Тизэргэн 12+ 21:30 - Подворье 12+ 22:00 - Сардаана 6+ 22:30 - Итоги дня 12+ 23:00 - Эп Иитэ 12+ 23:45 - Бастыҥ клип 12+ 00:00 - Олох үөһүгэр 12+ 01:15 - Сэбэн сирэ 12+ 02:00 - Бастыҥ клип 12+ 02:15 - Итоги дня 12+ 02:45 - Тэтим чааһа 6+ 03:45 - Эп Иитэ 12+ 04:30 - Үтүэн кэлсээнэ 12+ 05:00 - Клевая рыбака 12+ 05:30 - Хранители времени 12+

Вторник 25.05.2021
06:00 - Саҥа күн 6+ 07:00 - Утро Якутии 6+ 08:00 - Саҥа күн 6+ 10:00 - "Якутия" 12+ 10:15 - Якутск сегодня 12+ 11:00 - Тизэргэн 12+ 11:30 - Подворье 12+ 12:00 - "Якутия" 12+ 12:15 - Асчыттар 12+ 13:00 - Репортаж 6+ 13:15 - Актуальное интервью 12+ 13:30 - "Саха сирэ-Якутия" 12+ 14:00 - Тэтим чааһа 6+ 15:00 - "Якутия" 12+ 15:15 - Бастыҥ клип 12+ 15:30 - Документальный фильм 12+ 16:15 - Геван 12+ 17:15 - Тымныах дорбон 6+ 18:00 - "Саха сирэ" 12+ 18:15 - Сэбэн сирэ 12+ 19:00 - "Якутия" 12+ 19:15 - Олох үөһүгэр 12+ 20:30 - "Саха Сирэ" 12+ 21:00 - Тизэргэн 12+ 21:30 - Подворье 12+ 22:00 - Сардаана 6+ 22:30 - Итоги дня 12+ 23:00 - Эп Иитэ 12+ 23:45 - Бастыҥ клип 12+ 00:00 - Олох үөһүгэр 12+ 01:15 - Сэбэн сирэ 12+ 02:00 - Бастыҥ клип 12+ 02:15 - Итоги дня 12+ 02:45 - Тэтим чааһа 6+ 03:45 - Эп Иитэ 12+ 04:30 - Геван 12+ 05:30 - Хранители времени 12+

Пятница 28.05.2021
06:00 - Саҥа күн 6+ 07:00 - Утро Якутии 6+ 08:00 - Саҥа күн 6+ 10:00 - "Якутия" 12+ 10:15 - Якутск сегодня 12+ 11:00 - Тизэргэн 12+ 11:30 - Подворье 12+ 12:00 - "Якутия" 12+ 12:15 - Асчыттар 12+ 13:00 - Дойдуум дьоно 6+ 13:15 - Актуальное интервью 12+ 13:30 - "Саха сирэ-Якутия" 12+ 14:00 - Тэтим чааһа 6+ 15:00 - "Якутия" 12+ 15:15 - Бастыҥ клип 12+ 15:30 - Документальный фильм 12+ 16:15 - Кэрэ кэлсээнэ 6+ 17:30 - Тымныах кыайыттар 12+ 18:00 - "Саха сирэ" 12+ 18:15 - Актуальное интервью 12+ 18:30 - ПроАвто 12+ 19:00 - "Якутия" 12+ 19:15 - Ырыа кизэһэтэ 6+ 20:30 - "Саха Сирэ" 12+ 21:00 - Тизэргэн 12+ 21:30 - Подворье 12+ 22:00 - Сардаана 6+ 22:30 - Итоги дня 12+ 23:00 - Аал-луук мас 12+ 23:45 - Бастыҥ клип 12+ 00:00 - Ырыа кизэһэтэ 6+ 01:15 - ПроАвто 12+ 01:45 - Актуальное интервью 12+ 02:00 - Бастыҥ клип 12+ 02:15 - Итоги дня 12+ 02:45 - Тэтим чааһа 6+ 03:45 - Аал-луук мас 12+ 04:30 - Кэрэ кэлсээнэ 6+ 05:45 - Бастыҥ клип 12+

Среда 26.05.2021
06:00 - Саҥа күн 6+ 07:00 - Утро Якутии 6+ 08:00 - Саҥа күн 6+ 10:00 - "Якутия" 12+ 10:15 - Якутск сегодня 12+ 11:00 - Тизэргэн 12+ 11:30 - Подворье 12+ 12:00 - "Якутия" 12+ 12:15 - Асчыттар 12+ 13:00 - Дойдуум дьоно 6+ 13:15 - Актуальное интервью 12+ 13:30 - "Саха сирэ-Якутия" 12+ 14:00 - Тэтим чааһа 6+ 15:00 - "Якутия" 12+ 15:15 - Бастыҥ клип 12+ 15:30 - Документальный фильм 12+ 16:15 - Горожане 12+ 17:15 - Тымныах дорбон 6+ 18:00 - "Саха сирэ" 12+ 18:15 - Сэбэн сирэ 12+ 19:00 - "Якутия" 12+ 19:15 - Талбан 12+ 20:30 - "Саха Сирэ" 12+ 21:00 - Тизэргэн 12+ 21:30 - Подворье 12+ 22:00 - Сардаана 6+ 22:30 - Итоги дня 12+ 23:00 - Аал-луук мас 12+ 23:45 - Бастыҥ клип 12+ 00:00 - Талбан 12+ 01:15 - Сэбэн сирэ 12+ 02:00 - Бастыҥ клип 12+ 02:15 - Итоги дня 12+ 02:45 - Тэтим чааһа 6+ 03:45 - Аал-луук мас 12+ 04:30 - Горожане 12+ 05:30 - Хранители времени 12+

Суббота 29.05.2021
06:00 - Золотой фонд 12+ 07:00 - Саха итэҕэлэ 12+ 07:30 - Геван 12+ 08:00 - Просто вкусно 12+ 09:00 - Истинг илдьит 6+ 09:45 - Кэрэ кэлсээнэ 6+ 11:00 - Чел буолуох! 12+ 12:00 - "Якутия" 12+ 12:15 - Эр Бэрэдэ 12+ 12:45 - Асчыттар 12+ 13:30 - Саха сирэ. Күнтэн күн 12+ 14:15 - Тизэргэн 12+ 14:45 - Подворье 12+ 17:45 - Репортаж 6+ 18:00 - "Якутия" 12+ 18:15 - Истинг илдьит 6+ 19:00 - Айыы кыһата-айар кыһа 6+ 20:30 - В эфире-филармония Якутии 12+ 21:00 - Саха сирэ. Күнтэн күн 12+ 21:45 - Александр Невский-защитник земли русской 6+ 23:15 - Клевая рыбака 12+ 23:45 - Кэрэ кэлсээнэ 6+ 01:00 - Эр Бэрэдэ 12+ 01:30 - Ырыа кизэһэтэ 6+ 02:45 - Сахаалы киинэ 12+ 04:00 - Сайын кэлэ! 6+ 04:15 - Бай 12+ 05:00 - Документальные фильмы с субтитрами 12+ 05:45 - Бастыҥ клип 12+

Четверг 27.05.2021
06:00 - Саҥа күн 6+ 07:00 - Утро Якутии 6+ 08:00 - Саҥа күн 6+ 10:00 - "Якутия" 12+ 10:15 - Якутск сегодня 12+ 11:00 - Тизэргэн 12+ 11:30 - Подворье 12+ 12:00 - "Якутия" 12+ 12:15 - Асчыттар 12+ 13:00 - Репортаж 6+ 13:15 - Актуальное интервью 12+ 13:30 - "Саха сирэ-Якутия" 12+ 14:00 - Тэтим чааһа 6+ 15:00 - "Якутия" 12+ 15:15 - Бастыҥ клип 12+ 15:30 - Документальный фильм 12+ 16:15 - Үтүэн кэлсээнэ 12+ 16:45 - Клевая рыбака 12+ 17:15 - Тымныах дорбон 6+ 18:00 - "Са-

Воскресенье 30.05.2021
06:00 - Золотой фонд 12+ 07:00 - Саха сатааба суох 12+ 07:30 - Геван 12+ 08:30 - Парламентский вестник 12+ 08:45 - Будем вместе 12+ 09:00 - Истинг илдьит 6+ 09:45 - Детское время 0+ 10:00 - Вместе - в добрый путь! 6+ 12:00 - "Якутия" 12+ 12:15 - Вместе - в добрый путь! 6+ 13:30 - Якутия. День за днем 12+ 14:15 - Вместе - в добрый путь! 12+ 18:00 - "Якутия" 12+ 18:15 - Истинг илдьит 6+ 19:00 - Вместе - в добрый путь! 6+ 20:30 - Якутия. 20 лет в 21 веке 12+ 21:00 - Якутия. День за днем 12+ 21:45 - ПроАвто 12+ 22:15 - Охота и рыбака в Якутии 12+ 22:45 - Үтүэн кэлсээнэ 12+ 23:15 - Кэнсизэр 6+ 01:15 - Александр Невский-защитник земли русской 6+ 02:45 - Охота и рыбака в Якутии 12+ 03:15 - Үтүэн кэлсээнэ 12+ 03:45 - Клевая рыбака 12+ 04:15 - Кемүс түгэн 6+ 05:00 - Документальные фильмы с субтитрами 12+ 05:45 - Бастыҥ клип 12+

ЗАЙМЫ до 60 000

1%-0,25%*

0% для НОВЫХ КЛИЕНТОВ**

тел.: 8(984) 104-98-10 г.Нюрба, ул. Степана Васильева, д. 67 офис 6, 3 этаж ТЦ "Сити Центр"

ООО МКК «ТРИЕНС»

*Процентная ставка 0,25% в день (91,25% годовых) действует при предоставлении займа на сумму от 55 001 рублей до 60 000 рублей на период пользования от 61 до 120 дней, при предоставлении клиентом документов, подтверждающих доход. Процентная ставка 0,3% в день (109,5% годовых) действует при предоставлении займа на сумму от 50 001 рублей до 55 000 рублей на период пользования от 61 до 120 дней, при предоставлении клиентом документов, подтверждающих доход. Процентная ставка 0,4% в день (146% годовых) действует при предоставлении займа на сумму от 45 001 до 50 000 рублей на период пользования от 61 до 120 дней. Процентная ставка 0,5% в день (182,50% годовых) действует при предоставлении займа на сумму от 40 001 до 45 000 рублей на период пользования от 61 до 120 дней. Процентная ставка 0,6% в день (219,00% годовых) действует при предоставлении займа на сумму от 35 001 до 40 000 рублей на период пользования от 61 до 120 дней. Процентная ставка 0,7% в день (255,50% годовых) действует при предоставлении займа на сумму от 30 001 до 35 000 рублей на период пользования от 61 до 120 дней.
**Процентная ставка 0% действует в течение первых 20 календарных дней периода пользования займом для лиц, ранее не заключавших договор потребительского займа с ООО МКК «ТРИЕНС», на сумму от 2 000 до 30 000 рублей на срок до 30 дней. После 20 дней 0,9% в день для пенсионеров по старости, 1% для официально трудоустроенных лиц. Акция действует бессроочно, количество участников неограниченно. Для граждан РФ от 23 лет, при наличии паспорта.
Займы предоставляются ООО МКК «ТРИЕНС» 677027, г. Якутск, ул. Ойуунского, д. 3, офис 202. ИНН 1435350309, ОГРН 1201400020299, регистрационный номер в государственном реестре МФО 2004298009560 от 20.03.2020 г.

Кэриэстэбил

Сырдык мөссүөнэ өрүү тыыннаах

Күндү, ытыктыр киһибит, тапталлаах аҕабыт, эһэбит, хос эһэбит ИВАНОВ Роман Михайлович, тыыл, үлэ бэтэрээн, сэри сылларын оҕото, Ньурба улуһун Хорула нэһилиэтин Бочуоттаах олохтооҕо күн сириттэн күрэммитэ иккис сыла буолла. Ыам ыйын 7 күнүгэр 2019 сыллааха ыарахан ыарыыттан сырдык тынаа быстыбыта...

Кини олунньу 15 күнүгэр 1934 сыллааха холкуостаах кэргэннэр сэттис оҕонору Хорула нэһилиэтин Анабы Сизбит дин кэрэ айылҕалаах, төгүрүчү оттонор, дэхси хонуулаах, ыраас күөлүкү сиртэ күн сирин көрбүтэ. Роман кыра эрдэбиттэн сыгы-хотуу, элбэҥи билэр-көрө сатыыр уолчаан холкуос үлэтигэр эриллэн, оҕус сизитинтэн сағалаан, араас үлэбэ бары улахан дьону кытта тэҥнэ сылдьан оҕо сааһа ол кэмнээҕи оҕолор эрдэйдэх оҕо саастарын курдук аһар.

Сааһа ситэн Марха орто оскуолатыгар үөрэнэр, онус кылаһы бүтэрэр. Оскуолатын бүтэрээт Бүлүү ледучилищетыгар 1957 сыллааха үөрэнэн, учуутал идэтин ылар. Бүлүүгэ үөрэнэр кэмнэри-

гэр спордунаан хайыһарынан, атах оонньуутунан дьарыктанар. Устудьуон көхтөөх олоҕор кыттыһан бастыһан ааттарыгар сылдьара. Ол үөрэнэ сылдьан олоҕун аргыһын Сутуруканова Ксения Григорьевна дин биригэ үөрэммит кыһын кэргэн ылар. Үөрэхтэрин бүтэрэн 1960 с. Өлөөн оройуонугар Дьэлигдэ аҕыс кылаастаах оскуолатыгар ананан, үлэли бараллар. Онно учууталынан, дириэктэринэн сэттэ сыл үлэлиир, үс оболондор. 1967 с. дойдутугар Хорула кэлэн оскуолага учууталынан, 1970-72 сылларга аҕыс кылаастаах оскуола дириэктэринэн, 1973-1981 сылларга Сельсовет иполкомун бэрэссэдээтэлинэн үлэлиир. Кини үлэһэбит кэмнэригэр сельсовет хонтуората, нэһилиэк бэйэтин күһүнүн кулуп дьэйтэ, улахан маҕаһын, бэжээринэ тутуллубуттара, орто оскуола аһылдыбыта.

Үс оболоох, икки кыыс, биір уол. Алта сиэннээх, аҕыс хос сиэннээх. Эһэбит булчут, балыксыт бэрдэ этэ. Балыкка, куска-хааска, улахан булка сылдьара. Үлэ, тыыл бэтэрээнэ, Хорула нэһилиэтин Бочуоттаах олохтооҕо. 1964 сыллаахха Саха Өрөспүүбүлүкэтин норуотун үөрэҕиритин үлэтигэрин IV сийэстэригэр делегатынан талыллан кыттыһы ылбыта. Үлэтэ нэһилиэк, оройуон, Өрөспүүбүлүкэ элбэх грамоталарынан, мэтээллэринэн бэлэтэммит.

Тапталлаах күндү киһибит Роман Михайлович сырдык мөссүөнэ, истинҥи сыйабаас сыһына, таптала барыбыт сүрэхпитигэр, өйбүтүгэр мэлдьи тыыннаах буолуоҕа.

Биһиги дьэи кэргэн ыарахан күн-нэригитигэр күөс-көмө буолбут, аһыбытын тэҥнэ үлэстэн хомолтодорун билдэрбит чугас дьоммутугар, аймактарбытыгар, эһэбит биригэ үөрэммит, үлэһэбит доботторугар, табаарыстарыгар биір дойдулаахтарбытыгар махталбытын тизэрэбит.

Оҕолоро, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ.

Сүрэхпитигэр өрүү тыыннааххын

Күндүтүк саныыр тапталлаах кэргэним, ийэм, эбээм ДМИТРИЕВА Елена Ильинична олус соһучу ыарахан ыарыытан сүрэхпитин хаанынан ыгатын Орто дойдуттан букатыннаахтык барбыта ыам ыйын 19 күнүгэр 40 хонуга буолла.

Биһиги ийэбит Ньурбаба 1953 сыллааха бэс ыйын 9 күнүгэр элбэх оҕолоох дьэи кэргэнгэ үһүс оҕонору күн сирин көрбүтэ. Аҕалара эрдэ олохтон туюран 8 оҕо тудалаах хаалбыта. Ийэтигэр күөс-көмө буолаары, кыраакый бырааттарын, балгыларын атаҕарыгар туюраары Убайанг остолобуойугар иһит сууһааччынан үлэтин сағалаабыта. Кыра балгыгар уонна быраатыгар иккис ийэ буолбута. Онтон 1971 сылга Дьоккуускайдаагы 8 №-дээх СПТУ-га нис үөрэҕэр кирибэтэ.

Сыгыты, түргэн тутуулаах, илиитигэр саҕабыллаах, ылынытыга кыһын преподавателлэрэ сөбүлэстэтэрэ. Үөрэҕин ситиһилээхтик бүтэрэн икки сыл куорат ательестыгар иистэннээн үлэһэбитэ.

1973 сыллааха кулун тутарга олобум аргыһын кытта икки өттүттэн устудьуоннары уонна чугас аймактарбытын муньан сыбаайба тэрийэн, иллээхтик, бэйэ-бэйэбитин өйөһөн-өйдөһөн, кыыс оҕолонор, уол сиэннээн, дьэи-уот тэринэн 48 сыл толору дьоллоохтук олордубут.

Баар-суох күндү киһибит - ийэбит, эбээбит биһиэхэ толору дьоллоох оҕо сааһы бэлэтхээн, үөрэхтээх киһи оҕонору, айылҕаны кытта алтыһыһанаран, кэрэни кэрэхсиргэр үөрэтэн, араас дойдурларын күүлэйдэтэн, сиэнэн быыкааһыттан такыйан, сылайары аахсыбакка көрөн-истэн улаатыһарда. Сизэ Коля араас олимпиадаларга, күрэхтэһиллэргэ ситиһиниттэн олус үөрэтэ уонна кизн туттара. Оскуоланы, үрдүк үөрэҕи бүтэрэн, ыал буолан хос сизэ бэлэхтиригэр тийбит киһи дьон ыра санаалааба...

1975 сыл сайын үөрэхпин бүтэрэн дойдубутун Ньурбаны булан кэргэним

быткомбинакка иистэннээн кирибитэ. Сатабыллаах, салайарга дьобурдаах эдэр исписэлиһи таба көрөннөр кэлээтин кытта баайы тангаһы онгорор сыаха биригэдириинэн анабыттара. Бу үлэтигэр былааннарын биір пиятлеткаҕа икки пиятлетканы толорон эдэр сааһыттан “Ударник коммунистического труда”, “Молодой гвардеец пиятлетки” дьон Комсомол КК бэлэтинэн, “Победитель соц.соревнования 1979” дьон ЦК ВЦСПС знагынан бэлэтэммитэ. Хомсомул, партия, оройуон, өрөспүүбүлүкэ таһынаах элбэх грамоталарынан наараадаламмыта.

Кэлиэбиттэн быткомбинат первичнай комсомольскай тэриэтэтин хомсомултан тахсар дьэри салайбыта. Онтон партияҕа кириэн партиянай сэкирэтээринэн өр сылларга үлэһэбитэ. Киһи быһытынан олус үөрүннээн, саҕабаас майгылаах, сыгы-хотуу буолан дьону кытта кэбэҕэстик тыл булан, бэйэтигэр түмэ тардар дьобурдааба. Кини баар буолла да кыһырысы түгэнэ көргө-нарга кубулуйара. Бары тэрэһиннэргэ бастакынан дьону түмэ тардара. Биір тэриэтэбэ иистэннээн сағалаан технолог идэтигэр тийэр араас профессиялары баһылаан 35 сыл үтө собуастаахтык үлэстэн кэлбитэ. Арассыһа олох-дьаһах өнгөтүн оноруу туйгуна, Ленинскэй оройуон иполкомун үс төгүлээх депутата, хомсомул уонна партия өрөспүүбүлүкэтигэр конференцияларын хас да төгүлээх делегата буолбута.

Икки өттүттэн дьоннорбут эрдэ суох буоланнар бырааттарбытын, балгыларбытын сэттэ киһини иитэн-харайан, бэйэбитигэр олордон, сорохторун кылгас кэмнэ, сорохторун ыал дойдуохтарыгар дьэри көрөн-истэн улаатыһартаабыппыт. Ол барыта кэргэним сылаас сыһынаын, миннигэ аһылыгынан, иистэннээн буоларын быһытынан таҕастара саптара барыта кини сылаас илиитинэн аһара.

Аймактарыгар, биригэ үлэтигэр кэлигэлэригэр куруутун күөс-көмө, сүбэ-ама буолара. Тугу эрэ сөбүлэстэбэтэрин онтун хаһан даҕаны кистээччигэ суох, баары баарынан этэрин астынара.

Бу кутурбанаах ыарахан күннэригитигэр күөс-көмө буолбут аймактарбытыгар, табаарыстарытыгар, биригэ үлэһэбит кэлигэлэрбэр, үөрэппит оҕолорбур дьин махталбытын тизэрэбит, бука бары доруобуй, дьоллоох буолуг.

Күндү киһибитин - кэргэммин, ийэбин, эбээм барахсаны - хаһан да умнуохпут суоҕа, кини сырдык, кэрэ мөссүөнэ, көрсүө-сэмэй биһи-дык-майгыта сүрэхпитигэр ингэн хаалыаба, куруутун ийүү-саныы сылдыһахпыт...

Кэргэнэ, кыһына, сиэнэ.

Хатыы дьэсэдыгар өр сылларга үтө собуастаахтык үлэһэбит, биригэ алтыспыт, чугас ыалбыт тутуах киһилэрэ, ийэлэрэ АЛЕКСЕЕВА Анна Спиридоновна уһун ыарахан ыарыыттан күн сириттэн туюрабытынан аймактарыгар, оҕолоругар, сиэннэригэр дьин кутурбаммытын тизэрэбит. Ньурбаттан Егорытар, Иванытар, Елизавета Егоровна.

Күндүтүк саныыр ийэбит, эбэбит, хос эбээбит, Ньурба куорат олохтооҕо САВВИНОВА Раиса Макаровна ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытынан бары билэр дьонугар, дьөгөлэригэр дьин кутурбаммытын тизэрэбит. Оҕолоро, кийиттэрэ, күтүөттэрэ, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ.

Улаханньы убаастыыр дьөгөбит, ара табаарыспыт, бэриһилээх бэтэрээн үнүкүүһүпүт, сэри сылларын оҕото, оройуон, куорат уопастыбаннай олоҕун актыбыһа, мэлдьи сэргэх САВВИНОВА Раиса Макаровна ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытынан туюрабытынан оҕолоругар, сиэннэригэр, биригэ төрөөбүттэригэр, бары аймактарыгар дьин кутурбаммытын билдэрэбит. Макаровнабыт өрүү биһиги сүрэхпитигэр буолуоҕа...

“Утум”, “Ситим” үнүкүү бөлөхтөрө, Зинаида Тарасовна.

Биригэ үөрэнэр оҕолоругар Сайаанаба, дьэи кэргэнигэр, эбэтигэр Светлана Афанасьевнаба тапталлаах эһэлэрэ, аҕалара, кэргэнэ ГРИГОРЬЕВ Руслан Семенович соһумардык олохтон туюрабытынан хомолтобутун тизэрэбит. Дьаархан орто оскуолатын 3 кылаһын үөрэнээччилэрэ, төрөппүттэрэ, кылаас салайааччыта.

Убаастыыр биригэ үөрэммит дьөгөбитигэр Григорьева Светлана уонна кини дьэи кэргэнигэр тапталлаах кэргэнэ, амаара аҕалара, эйбээс эһэлэрэ. Дьаархан олохтооҕо ГРИГОРЬЕВ Руслан Семенович хомолтолоохтук күн сириттэн туюрабытынан дьин кутурбаммытын тизэрэбит. Дьаархан оскуолатыгар биригэ үөрэммит кылаһын оҕолоро.

Биригэ үөрэнэр табаарыстарытыгар Аяаанга, Нарияба, Харитинаба, Светлана Афанасьевнаба, Владимир Руслановичка тапталлаах эһэлэрэ, кэргэнэ, аҕата ГРИГОРЬЕВ Руслан Семенович хомолтолоохтук күн сириттэн суох буолбутунан дьин кутурбаммытын холбуубут. Биригэ үөрэнэр табаарыстарыгар, учууталыгар, төрөппүттэргэр.

Күндүтүк саныыр күтүөппүт ГРИГОРЬЕВ Руслан Семенович (Кизи) Орто дойду олобуттан хомолтолоохтук күрэммитинэн балгыбытыгар, эдьийбэр Светаба, оҕолоругар, сиэннэригэр дьин кутурбаммытын тизэрэбит. Света биригэ төрөөбүттэрэ.

Дьөгөбитигэр Светлана Афанасьевнаба тапталлаах кэргэнэ, оҕолоругар аҕалара, сиэннэригэр, бары аймактарыгар чугас киһилэрэ ГРИГОРЬЕВ Руслан Семенович хомолтолоохтук өлбүтүн дьин кутурбаммытын тизэрэбит, аһыгытын тэҥнэ үлэстэбит. Дьаархантан Иннокентьевтар, Кычкинар.

Биригэ үлэтигэр кэлигэлэригэр Светлана Афанасьевнаба тапталлаах кэргэнэ, Владимир Руслановичка аҕата, Дьаархан олохтооҕо ГРИГОРЬЕВ Руслан Семенович күн сириттэн хомолтолоохтук күрэммитинэн дьин кутурбаммытын тизэрэбит. Аһыгытын тэҥнэ үлэстэбит. Дьаархан орто оскуолатын кэлэктиибэ.

Биригэ үөрэммит табаарыспытыгар Григорьев Софронга тапталлаах аҕата ГРИГОРЬЕВ Руслан Семенович соһумардык күн сириттэн күрэммитинэн бэйэбит дьин кутурбаммытын тизэрэбит, аһыгытын тэҥнэ үлэстэбит. Биригэ үөрэммит оҕолоро, 2012 с. ылууртар, кыл. сал. Акулина Дмитриевна, Александра Романовна.

Күндү дьөгөбитигэр Светлана Афанасьевнаба, үөрэппит оҕолорубуттар, сиэннэригэр тапталлаах кэргэнэ, амаара аҕалара, элэккэй эһэлэрэ, Маартан төрүттээх Дьаархан нэһилиэтин олохтооҕо, байаһылаах булчут ГРИГОРЬЕВ Руслан Семенович Орто дойду олобуттан бэрт соһумардык олус хомолтолоохтук суох буолбутунан бэйэбит дьин кутурбаммытын тизэрэбит, туюха да кэмнэмэст сүтүкүтүн, ыар аһыгытын тэҥнэ үлэстэбит. Кытаатыг, тулуйун. Иккис дойду онгостубут Дьаарханьы буора сылаас суорбан, сымнабас сыттык буолун. Дьөгөлэригэр Александра, Туйаара, икки Тамаралар.

Чугас ыалбытыгар, күндү эдьийбитигэр Светлана Афанасьевнаба тапталлаах кэргэнэ, оҕолоругар амаара аҕалара, сиэннэригэр эйбээс эһэлэрэ ГРИГОРЬЕВ Руслан Семенович күн сириттэн соһумардык барбытынан дьин кутурбаммытын тизэрэбит, аһыгытын тэҥнэ үлэстэбит. Дьаархантан Варвара Ильинична, Куличинар, Ноговицынар, Намган Андриевтар, Осиповтар.

Маартан төрүттээх Дьаархан нэһилиэтин олохтооҕо, “Марха” соһуос байаһылаах булчута, улахан дьэи кэргэн аҕата, эһэлэрэ ГРИГОРЬЕВ Руслан Семенович - Кизи эмискэ олохтон туюрабытынан кэргэнигэр Светлана Афанасьевнаба, оҕолоругар Александрба, Семенга, Елизаветаба, Владимирга, Софронга, биригэ төрөөбүттэригэр Ларисаба, Клаваба, Сэмэниккэ дьин кутурбаммытын холбуубут. Маартан Никифоров Л.С., Николаев А.М., уонна СПТУ төлөбэтин олохтоохторо.

Күндү киһибит, күн-күбэй ийэбит, тапталлаах эбэбит, хос эбэбит СЕМЕНОВА Мария Максимовна 85 сааһыгар ыам ыйын 15 күнүгэр күн сириттэн букатыннаахтык барбытынан дьин кутурбаммытын билэр дьонугар, сиэннэригэр, күтүөттэргэ, сиэннэрэ. Кыргызтара, уола, кийитэ, күтүөттэрэ, сиэннэрэ.

Убаастыыр күндү эдьийбит, тыыл-үлэ бэтэрээнэ, улахан дьэи кэргэн тапталлаах ийэлэрэ, эбэлэрэ, хос эбэлэрэ СЕМЕНОВА Мария Максимовна ыарахан ыарыыттан олохтон туюрабытынан оҕолоругар, сиэннэригэр, чугас аймак дьонугар дьин кутурбаммытын холбуубут. Аһыгытын тэҥнэ үлэстэбит. Емельяничковтар.

Хорулаттан төрүттээх Сүлэ олохтооҕо, биригэ үөрэммит кыыспыт Люция Даниловна тапталлаах кэргэнэ, оҕолоругар аҕалара, сиэннэригэр эһэлэрэ НИКИФОРОВ Николай Александрович күн сириттэн соһучу барбытынан дьин кутурбаммытын тизэрэбит. Хорула оскуолатын 1978 с. выпуск оҕолоро.

Күндүтүк саныыр эдьийбит СЕМЕНОВА Мария Максимовна эмискэ ыалдьан ыам ыйын 15 күнүгэр олохтон барбытынан оҕолоругар, сиэннэригэр, кийилэр дьэи кэргэнигэр дьин кутурбаммытын тизэрэбит. Биригэ төрөөбүт убайын оҕолоро.

Күндүтүк саныыр аҕабыт, тапталлаах эһэбит, хос эһэбит, Хорула нэһилиэтин кырааҕас олохтооҕо, тыыл бэтэрээнэ ФЕДОРОВ Николай Иванович (Туулук) ыам ыйын 14 күнүгэр 87 сааһыгар ыарахан ыарыыттан сирдээҕи олохтон барбытынан бары билэр дьонугар, аймактарытыгар, бар дьоммутугар дьин кутурбаммытын тизэрэбит. Хорулаттан оҕолоро, кийиттэрэ, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ.

Ытыктыыр, убаастыыр, күндүтүк саныыр, биһиги аймакха холобур сылдьар дьонун күтүөппүт, Хорула нэһилиэтин кырааҕас олохтооҕо, тыыл бэтэрээнэ, соруннаах булчут ФЕДОРОВ Николай Иванович ыарахан ыарыыттан олохтон барбытынан чугас дьонугар, оҕолоругар, сиэннэригэр, кийиттэригэр, күтүөттэргэ, сиэннэригэр, чугас дьылларга быраһаай, күндү доҕорубут. Дьоккуускайтан Прокопьевтар, Даниловтар, Волошинар, Татаринцевтар, Ньурбаттан Ивановтар, Башпирин, Раиса Тимофеевна, Чаппандатан Федотовтар.

Убаастыыр таайыт, Хорула нэһилиэтин Бочуоттаах олохтооҕо, үлэ, тыыл бэтэрээнэ, соруннаах булчут ФЕДОРОВ Николай Иванович (Туулук) ыарахан ыарыыттан олохтон туюрабытынан оҕолоругар, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр, кийиттэригэр, күтүөттэригэр, аймактарыгар, билэр дьонугар дьин кутурбаммытын тизэрэбит. Хорулаттан, Мархаттан Терентьевтар, Ньурбаттан Тобонувтар, Дьоккуускайтан Игнашева М.С.

Күндү дьөгөбит, Ыраах Убайан олохтооҕо НИКОЛАЕВА Марфа Давыловна ыарахан ыарыыттан биһиги ортобуттан барбытынан дьин кутурбаммытын оҕолоругар, сиэннэригэр, бары аймактарыгар холбуубут. Дьөгөлэрэ Парасковья Михайловна, Анидора Ивановна, Анна Васильевна, Альбина Петровна, Вера, Рита, Мария, Валентина.

Таптыыр кэргэним, аҕабыт, эһэбит, Күндээдэ нэһилиэтин баһылыгынан, “Ньурба суоллар” тэриэтэ, “Сахамедстрах” улустуабы салаатын салайааччытынан үлэһэбит, “Гражданский клубин” бэлэстээх Ньурба улуһун Күндээдэ нэһилиэтин бочуоттаах олохтооҕо ЕГОРОВ Александр Иванович ыам ыйын 18 күнүгэр соһучу ыалдьан күн сириттэн туюрабытын бары билэр дьонугар курутууан туран билдэрэбит. Кэргэнэ, оҕолоро, кийиттэ, күтүөтэ, сиэннэрэ.

Күндүтүк саныыр бырааппыт, убайыт, Күндээдэ нэһилиэтин төрүттээх Дьоккуускай куорат олохтооҕо, өр кэмнэргэ Ньурбаба салайар үлэбэ үлэһэбит үлэ бэтэрээнэ, Күндээдэ нэһилиэтин Бочуоттаах олохтооҕо, “Гражданский клубин” бэлэстээх Ньурба улуһун ыалдьан өлбүтүн кэргэнигэр Тамара Егоровнаба, оҕолоругар, сиэннэригэр, чугас дьонугар дьин кутурбаммытын билдэрэбит. Ньурбаттан, Антоновкаттан Васильевтар, Дьоккуускайтан Захаровтар.

Күндү ытыктыыр киһибит, Күндээдэ нэһилиэтин бочуоттаах олохтооҕо, “Гражданский клубин” бэлэстээх, “Сахамедстрах” улустуабы салаатын салайааччытынан үлэһэбит ЕГОРОВ Александр Иванович соһучу ыалдьан күн сириттэн туюрабытынан тапталлаах кэргэнигэр Тамара Егоровнаба, оҕолоругар, күтүөттэргэ, кийиттэригэр, сиэннэригэр хомолтобутун холбуубут, аһыгытын тэҥнэ үлэстэбит. Быдан дьылларга быраһаай, күндү доҕорубут. Дьоккуускайтан Прокопьевтар, Даниловтар, Волошинар, Татаринцевтар, Ньурбаттан Ивановтар, Башпирин, Раиса Тимофеевна, Чаппандатан Федотовтар.

Хомсомул сағаттан араас салайар үлэһэргэ ситиһилээхтик үлэһэбит, Күндээдэ нэһилиэтин баһылыгытыгар, “Ньурба суоллар” тэриэтэ, “Сахамедстрах” улустуабы салайааччытынан үлэһэбит, “Гражданский клубин” бэлэстээх, Күндээдэ нэһилиэтин бочуоттаах олохтооҕо ЕГОРОВ Александр Иванович соһучу ыалдьан олохтон барбытынан дьэи кэргэнигэр, чугас дьонугар дьин кутурбаммытын тизэрэбит. “Ньурба улуһа” МО дьаһалтата, профкома, улус Сүбэтэ.

Күндү доҕорубут, атаспыт ЕГОРОВ Александр Иванович Дьоккуускайга соһучу орто дойдуттан туюрабытынан дьин кутурбаммытын билдэрэбит кини дьэи кэргэнигэр, оҕолоругар, сиэннэригэр, чугас аймактарыгар. Поповтар, Евсеевтар дьэи кэргэниэрэ.

Тапталлаах балтым, эдьийбит, 1 Хаҕалас олохтооҕо, үлэ бэтэрээнэ, 3 оҕо ийэтэ, 8 сиэн эбэтэ ВАСИЛЬЕВА Розалия Иннокентьевна ыам ыйын 18 күнүгэр ыарахан ыарыыттан олохтон туюрабытынан билэр дьонугар, табаарыстарыгар дьин кутурбаммытын тизэрэбит. Уола, кыргыттары, кийиттэ, күтүөттэрэ, сиэннэрэ.

Тапталлаах эһэбит, Хорула нэһилиэтин кырааҕас олохтооҕо ФЕДОРОВ Николай Иванович ыарахан ыарыыттан олохтон туюрабытынан аҕабытыгар Уйбаанга, биригэ төрөөбүттэригэр дьин кутурбаммытын тизэрэбит. Эһэбит быдан дьылларга быраһаай, төрөөбүт дойду буора сылаас суорбан, сымнабас тэлэх буолун. Дьоккуускайтан Юрий Федоров дьэи кэргэнэ.

Тапталлаах аҕам, Хорула нэһилиэтин кырааҕас олохтооҕо, соруннаах булчута ФЕДОРОВ Николай Иванович ыарахан ыарыыттан күрэммитинэн биригэ төрөөбүттэригэр, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр, кийиттэригэр дьин кутурбаммытын тизэрэбит, аһыгытын тэҥнэ үлэстэбит. Аҕам барахсан быдан дьылларга быраһаай. Нам Арыһынтан Марта Колосова.

Хорула нэһилиэтин Биір ытык кырааҕас убаастыыр, ытыктыыр күтүөппүт ФЕДОРОВ Николай Иванович ыарахан ыарыыттан Орто дойду олобуттан барбытынан оҕолоругар, сиэннэригэр, аймактарыгар дьин кутурбаммытын холбуубут. Күтүөппүт барахсан чачы даҕаны Хорула хонууна этэ, бэйэтин кэмизгэр үлэти кыайылааба, булчут соруннааба, майгылаах үтүөлээх этэ. Оҕолоро, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ кини үтө аатын ааттатыахтара. Холобур гынаахтара. Үөһэ Булүүттэн Егимова З.В., Антоновкаттан Саввинова Л.Н., Муоматтан Ивановтар, Степановтар дьэи кэргэттэрэ.

Күндүтүк саныыр убайыт, Хорула нэһилиэтин олохтооҕо ФЕДОРОВ Николай Иванович ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытынан дьин кутурбаммытын билдэрэбит. Аһыгытын тэҥнэ үлэстэбит. Куораттан Лазарь Николаевич, кэргэнэ, оҕолоро.

Күндүтүк саныыр тапталлаах эһэбит, тыыл бэтэрээнэ, Хорула нэһилиэтин кырааҕас олохтооҕо ФЕДОРОВ Николай Иванович ыарахан ыарыыттан күн сириттэн күрэммитинэн оҕолоругар, чугас дьонугар кутурбаммытын холбуубут. Куораттан Мордовскойдар, Федоровтар.

Оскуола төхүлэнигэр Матвеев Семен Ивановичка биригэ төрөөбүт тапталлаах убай Маар олохтооҕо МАТВЕЕВ Михаил Иванович ыарахан ыарыыттан олохтон туюрабытынан оҕолоругар, сиэннэригэр, чугас аймактарыгар дьин кутурбаммытын тизэрэбит. Ньурба 2 №-дээх оскуолатын кэлэктиибэ.

Биригэ үлэтигэр кэлигэлэригэр Варвара Краснослоновнаба тапталлаах ийэтэ, Хаҕалас олохтооҕо ВАСИЛЬЕВА Розалия Иннокентьевна ыарахан ыарыыттан олохтон туюрабытынан оҕолоругар, чугас аймактарыгар дьин кутурбаммытын тизэрэбит. Ньурба 2 №-дээх оскуолатын кэлэктиибэ.

Генеральной директор Стручкова Н.М. Кылаабнай редактор Дороеева Л.К.

Хаһыат Саха сиригэр сибээс, информационнай технологиялар уонна маассабай коммуникациялар эйгэлэрин кэтээн көрүү Федеральной судууспатын Управлениетыгар (Роскомнадзор) 03.06.2020 с. регистрацияланна.

Тэрийэччилэр: Саха Республикатын Правительствота, Саха Республикатын “Сахабэчээт” Государственной автономнай тэриэтэтэ. Таһаарааччы: СР “Сахабэчээт” ГАУ

Телефоннара: Редактор-директор - 2-33-32. Компьютернай отделе - 2-33-32. e-mail: redakcia06@mail.ru

Индекс: ПИ 988 Тираж 768. Объем 3 п.л. Сьаната - 30 солк. 19.05.2021 с.

ПИ № ТУ 14-00551

Таһаарааччы аадырыһа: 677000 Дьоккуускай к. Орджоникидзе уул. 31. Редакция аадырыһа: 678450 Ньурба к. Ленин уул., 37.

Хаһыат чэпиһиэргэ тахсар.